

حضرت

محمد

عجل الله

در آئینہ قرآن و روایات

ناصر رستمی

حضرت مهدی (عج)

در آئینه قرآن و روایات

مؤلف:

ناصر رستمی لاهیجانی

رستمی لاهیجانی، ناصر ۱۳۴۳
حضرت زهرا(س) در آئینه قرآن و روایات / ناصر رستمی لاهیجانی
قم: شاکر ۱۳۸۶
ص ۲۷۵ ۱۷ x ۲۴ س: م
شابک: ۰-۰۸-۲۸۸۳-۹۶۴-۹۷۸
فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیپا
۱. حضرت زهرا(س) ۲. آیات و حضرت زهرا(س) ۳. روایات و حضرت

مؤسسه فرهنگی انتشاراتی شاکر

شناسنامه

نام کتاب: حضرت مهدی (عج)
تهیه و تنظیم: ناصر رستمی لاهیجانی
ناشر: شاکر
چاپ: اول / ۱۳۸۸
تیراژ: ۳۰۰۰ جلد
شابک: ۰-۰۸-۲۸۸۳-۹۶۴-۹۷۸

مرکز پخش:

قم / خیابان دور شهر / کوچه ۱۸ / پلاک ۱۵۴ و ۱۵۶

تلفن: ۷۷۴۲۰۹۲ - فاکس: ۷۷۳۹۲۶۴

همراه: ۰۹۱۲۲۵۱۱۱۹۶

قیمت: ۲۵۰۰ تومان

الله أكبر
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين
فدا

السّلام على مهديّ الامم و جامع الكلم،

السّلام على القائم المنتظر و العدل

المشتهر، السّلام على ربيع الانام و

نصرة الأيّام. السّلام على المهديّ الذي

و عدالله عزوجل به الامم ان يجمع به

الكلم و يلمّ به الشعث و يملأ به الارض

قسطاً و عدلاً

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار.....
۱۴	سوره حمد.....
۱۴	صراط دو نوع است.....
۱۷	صراط مستقیم چیست؟.....
۱۷	راه به سوی حق دو جور است.....
۲۰	سوره بقره.....
۲۲	ثواب منتظران فرج حضرت مهدی (عج).....
۲۳	غیبت امام زمان (عج).....
۲۶	مردم در زمان غیبت امام چه کار کنند؟.....
۲۷	در زمان غیبت چگونه از نور آفتاب آن حضرت استفاده می شود.....
۲۷	اسمائیکه خدا به آدم تعلیم داد چه بود؟.....
۲۸	خداوند تمام اسمها را به آدم تعلیم فرمود.....
۲۹	علم امام بر همه اوضاع احاطه دارد.....
۲۹	پیمانی که از بنی اسرائیل گرفته اند.....
۳۰	آزمایش حضرت ابراهیم چه بود؟.....
۳۲	ائمه امت وسط هستند.....
۳۳	اصحاب حضرت مهدی (عج).....
۳۴	علائم ظهور حضرت مهدی (عج).....
۳۹	اما درباره سال آمدن حضرت قائم و روز ظهور آن حضرت.....
۴۰	حضور در مجالس فضایل و مناقب امام زمان (عج).....

- ۴۰ سرودن و خواندن شعر در ذکر فضایل و مناقب امام (عج)
- ۴۰ جمع شدن یاران دین
- ۴۱ مکان ظهور حضرت مهدی (عج)
- ۴۲ محل بیعت حضرت مهدی کجاست
- ۴۲ نزول حضرت عیسی علیه السلام
- ۴۳ برکات دولت حضرت مهدی (عج)
- ۴۴ آزمایش مومنین پیش از ظهور حضرت قائم (عج)
- ۴۶ عطا و بخشش امام زمان (عج)
- ۴۹ رستگار شدن به شفاعت امام زمان (عج)
- ۴۹ شفیعیان در روز قیامت چه کسانی هستند
- ۵۰ رشته محکم الهی چه کسانی هستند
- ۵۲ معرفت امام عصر (عج)
- ۵۴ سوره آل عمران
- ۵۴ علم پیغمبر را ائمه شریک هستند
- ۵۵ علم امام زمان (عج)
- ۵۸ ائمه داناترین مردم هستند
- ۶۰ حبل الله چه کسانی هستند
- ۶۲ سوره نساء
- ۶۲ صاحبان امر چه کسانی هستند؟
- ۶۷ صاحبان اولی الامر فقط اهل بیتند
- ۷۰ عمل بی ولایت همچون نماز بی طهارت است
- ۷۰ اطاعت اولی الامر بهترین چیزی که بندگان بسوی خداوند تقرب جویند
- ۷۱ دعا باعث خرسندی خداوند متعال است
- ۷۱ نیکو رفیقان چه کسانی هستند؟
- ۷۳ سوره انعام

- ۷۳ حجت خدا چه کسانی هستند؟
- ۷۷ بهترین اعمال انتظار فرج است
- ۸۰ ندا آسمانی در ماه رمضان در آخر الزمان
- ۸۱ زمان ظهور امام زمان کی می باشد
- ۸۲ عید نوروز و عاشورا و جمعه روز ظهور حضرت ولی عصر (عج) است
- ۸۳ کجائی یابن الحسن
- ۸۴ طبیعه رهایی
- ۸۵ سوره توبه
- ۸۷ دین به وسیله امام زمان (عج) زنده می شود
- ۸۸ جانشینان پیغمبر دوازده نفرند
- ۹۱ تعداد امامان شیعه دوازده نفر است
- ۹۱ دوازده امام
- ۹۳ ائمه دوازده گانه معصومند
- ۹۳ ائمه معصومین دوازده نفرند
- ۹۴ دوازده امام در قرآن و روایات عامه
- ۹۹ سوره یونس
- ۹۹ منظور از غیبت امام عصر است
- ۱۰۰ ثواب کسی که در زمان غیب بر دوستی اهل بیت بماند
- ۱۰۲ علت غیبت امام زمان (عج) چیست؟
- ۱۰۳ فلسفه غیبت امام زمان (عج) چیست؟
- ۱۰۳ وظیفه شیعیان در زمان غیبت امام زمان (عج)
- ۱۰۴ ای قائم آل نبی مهدی جان
- ۱۰۶ سوره هود
- ۱۰۹ سوره رعد
- ۱۰۹ هادی برای امت امام است

- ۱۱۱ سوره حجر
- ۱۱۵ سوره نحل
- ۱۱۶ وجوب انتظار حضرت قائم (عج) بر همه افراد
- ۱۱۸ سوره اسراء
- ۱۱۹ منهدم کننده بناهای کفر و نفاق
- ۱۲۰ قیام حضرت قائم و انتقام از دشمنان
- ۱۲۱ انتقام امام زمان از دشمنان خدا
- ۱۲۲ جهاد امام زمان (عج)
- ۱۲۵ سوره طه
- ۱۲۵ چه کسانی اجازه شفاعت دارند؟
- ۱۲۶ شفاعت در آئینه قرآن
- ۱۲۶ شفاعت در آئینه احادیث
- ۱۲۶ بخاندان رسالت در روز قیامت شفاعت می کنند
- ۱۲۷ توسل و طلب شفاعت از خداوند به وسیله امام زمان (عج)
- ۱۲۸ شفاعت امام زمان (عج) برای ما
- ۱۳۰ سوره انبیاء
- ۱۳۰ اهل ذکر چه کسانی هستند
- ۱۳۱ علم امام (عج)
- ۱۳۲ سوره حج
- ۱۳۲ خدای کریم به چه کسانی وعده داده است
- ۱۳۴ سوره نور
- ۱۳۴ خدای کریم به چه کسانی به روی زمین وعده خلافت داد
- ۱۳۵ خلافت امام زمان بر مسلمانان
- ۱۳۶ شباهت امام زمان به پیغمبران
- ۱۳۷ سوره نمل

۱۳۷	مضطرب چه کسی است
۱۳۹	سوره قصص
۱۳۹	خدا چه کسانی را پیشوای زمین قرار داد
۱۴۱	وقت تولد امام زمان (عج)
۱۴۲	اولین آیه‌ای که امام زمان خواند
۱۴۳	سوره سجده
۱۴۳	دنیا به دست قائم آل محمد فتح می‌شود
۱۴۴	سوره یس
۱۴۶	فضیلت انتظار امام (عج)
۱۴۶	فضیلت انتظار فرج چیست؟
۱۴۷	بهترین مردم منتظرین حضرت مهدی (عج) هستند
۱۴۹	ثواب انتظار امام زمان (عج)
۱۵۰	سوره زمر
۱۵۰	زمین بنور امام زمان روشن می‌شود
۱۵۰	نور امام زمان (عج) در آغاز ظهور و زمان غیبت
۱۵۲	منزل پیغمبر و ائمه معصومین در وسط بهشت هست
۱۵۲	درخشندگی نور امام زمان (عج)
۱۵۴	سوره شوری
۱۵۵	بر چه کسانی ظلم شده است
۱۵۶	سوره زخرف
۱۵۶	آیا ظهور حضرت مهدی ساعت معینی دارد
۱۵۸	سوره فتح
۱۵۸	ولایت ائمه غالب می‌شود بر همه ادیان در وقت ظهور
۱۶۰	سوره ق
۱۶۰	آنروزی که منادی حضرت مهدی (عج) را صدا کند

- سوره حدید ۱۶۱
- با ظهور امام زمان زمین زنده می شود ۱۶۱
- حیات و زندگی زمین به سبب امام زمان ۱۶۱
- سوره صف ۱۶۳
- نور خدا چه کسی است ۱۶۳
- سوره تغابن ۱۶۵
- نور ائمه معصومین هستند و ظلمات دشمنان ائمه هستند ۱۶۶
- سوره معارج ۱۶۷
- یوم دین هنگام قائم (عج) است ۱۶۷
- سوره مدثر ۱۶۸
- با ظهور امام زمان جهان روشن شود ۱۶۸
- سوره تکویر ۱۶۹
- سوره بروج ۱۷۰
- سوره فجر ۱۷۲
- فجر وجود امام زمان است ۱۷۲
- سوره شمس ۱۷۳
- شمس رسول خدا و ضحیها قائم آل محمد است ۱۷۳
- سوره لیل ۱۷۵
- شب دولت باطل و نهار ظهور امام زمان ۱۷۵
- سوره قدر ۱۷۷
- معنی شب قدر ۱۷۸
- سوره بینه ۱۸۰
- سوره والعصر ۱۸۱
- خسران از دیدگاه قرآن کریم ۱۸۳
- کمال انسان بر اساس چهار اصل استوار است ۱۸۴

- ۱۸۵ اهل ایمان در دنیا و آخرت در امنیت به سر می‌برند
 ۱۸۶ اهل ایمان در آئینه قرآن
 ۱۸۷ رکن دوم کمال انسان عمل صالح است
 ۱۸۷ جزای اهل ایمان چیست؟
 ۱۸۸ حق ائمه معصومین در زیارت جامعه کبیره
 ۱۸۹ رکن چهارم انسان صبر است
 ۱۸۹ صبر در آئینه قرآن
 ۱۹۰ صبر در آئینه روایات
 ۱۹۲ ارتباط ایمان با صبر
 ۱۹۴ سوره نصر

پیشگفتار

بسم الله الرحمن الرحيم و به نستعين

قلم بدست گرفته‌ام در حالی که با وضوء و روی به قبله حاجات به درگاه حضرت دوست به زانوی ادب نشسته‌ام و از حضرت حق تقاضای استمداد نموده تا این کمترین را مورد الطاف خفیه خود نموده تا کتابی درباره آخرین سفیر و اوصیاء الهی تدوین و به رشته تحریر درآورده و در جامعه اسلامی منتشر نمایم، باشد تا بشریت از آن نافع گردیده و ذخیره عقبای حقیر شود.

جهانی که ما در آن زندگی می‌کنیم سراسر آشفته احوال می‌باشد و انسانهایی که در آن زندگانی می‌کنند و برای رسیدن به حیات واقعی و تزکیه روح و رهائی از ضلالتها و گمراهیها و زنجیرهای اسارت باید خود را به بندگی و عبودیت خالق یکتا برسانند چرا که خود در قرآن کریمش فرمود:

«و ما خلقت الجن و الانس الا یعبدون»^(۱) که من شما جن و انسانها را خلق نکردم

مگر برای بندگی و عبودیت حق.

و با جرأت عرض می‌کنم که تنها راه رسیدن به کمال همین عبودیت و بندگی خالق است که در زمان غیبت امام زمان (عج) زندگانی در روزگار دور از دسترس امام همانند دریائی بزرگ و پرتلاطم و مواجی در آمده است که خطر غرق شدن و گرفتار گردیدن در آن انسانها را تهدید می‌کند موجهای این دریای پرتلاطم همانند خود

کامکیهای شیطان صفتان و دامهایشان و اطاعت از نفس اماره بالسو و پیروی از اجابت مانع از رسیدن به کمال و عبودیت پروردگار است.

برای نجات یافتن و غرق نشدن در این دریای عمیق هر انسان نیاز به وسیله‌ای مطمئن مانند کشتی مجهز و کشتیبان دارد تا انسان را با آسودگی کامل به ساحل سعادت برساند و از خطرات حفظ فرماید.

چنانکه رسول مکرم اسلام این بزرگترین کشتیبان و هادی امت اسلام در این باره فرمود: «انما مثل اهل بیتی فیکم کمثل سفینة نوح من دخلها نجا و من تخلف عنها هلك» مثل اهل بیت (خانندان) من در میان شما (مردم) مثل کشتی نوح است هر کس داخل در آن کشتی شد نجات یابد و هر کس تخلف و سرپیچی از آن کرد هلاک شد، بنابراین پیروی از ائمه اطهار علیهم السلام تنها راه مطمئن و وسیله نجات و درخشان‌ترین ستاره هدایت می‌باشد و در عصر ما آخرین اوصیاء حق وجود نازنین حضرت بقیه الله الاعظم امام زمان ارواحنا العالمین له الفداه می‌باشد که ایمان و معرفت به حضرتش و با چنگ زدن به ولایتش انسان را به ساحل سعادت و کمال انسانیت می‌رساند.

لذا رسول مکرم اسلام صلی الله علیه و آله در سفارشات موكد فرمودند: «ولایت من و اهل بیتم امان از آتش جهنم است».

و امیرالمومنین علیه السلام فرمودند: «هر کس به ما چنگ زند به هدف می‌رسد و هر کس از غیر راه ما برود غرق می‌گردد».

و برای دوستان ما فوجهایی از رحمت خداوند است و برای دشمنان ما نیز فوجهایی از خشم خداوند.

بنابراین معنا و مفهوم این است که در روایات و زیارت حضرت بقیه الله الاعظم را به عنوان کشتی نجات معرفی نموده‌اند تا آنجا که خطاب به آن حضرت می‌گوئیم.

«السلام علیک یا سفینة النجاة» سلام (همه ما) بر شما باد ای کشتی نجات.

نجات یافتن در حقیقت درست زندگی کردن و الهام گرفتن از کلمات گهر بار رسول نازنین اسلام و جانشینان بر حق آن که خانندان پاکش می‌باشند خصوصاً در

عصر کنونی مطیع و پیروی از امام زمان (عج) که در پس پرده غیبت هدایت امت اسلامی را بر عهده دارد که باعث نجات و کمال عبودیت به درگاه حضرت بسی نیازست حقیر در این کتاب که نامش را «حضرت مهدی (عج) در آئینه قرآن و روایات» نامگذاری نموده‌ام سعی کردم آیات و روایاتی که در پیرامون حضرت مهدی (عج) است به اندازه توان جمع آوری و در اطراف آن به بحث و گفتگو پرداختم باشد که مورد توجه و لطف حضرت قرار گرفته و از عنایات آن بزرگوار اولاً برای مخارج چاپ و انتشار آن فراهم گردد و تا جامعه تشیع و عاشقان ولایت و پیروان حضرت مهدی (ع) از اثر این شادمان گردیده و مورد توجه قرار گیرد. و در پایان از همه اساتید و علمای اعلام و دانشمندان تقاضا دارم که اگر قصوری دیدند کمترین را مورد اغماض قرار داده و از راهنمایی‌هایشان مرا مورد الطاف و شفقت نمایند به امید آن روزی که همه بشریت متوجه این کشتی نجات شده و تمامی مردم دنیا با صلح و صفا و صمیمیت در کنار یکدیگر در زیر پرچم توحید و ولایت اهل بیت که به دست حضرت امام عصر (عج) است قرار گیرند.

باشد تا حیات طیبه خود را بدست آورده که قرآن کریم فرموده: «من عمل صالحاً من ذکر او انثی و هو مومن فلنحیینه حیاه طیبه»^(۱) که زندگانی سراسر مبارک است بدست آورده و همه در زیر پرچم امام عصر (عج) به کمال انسانیت برسیم.

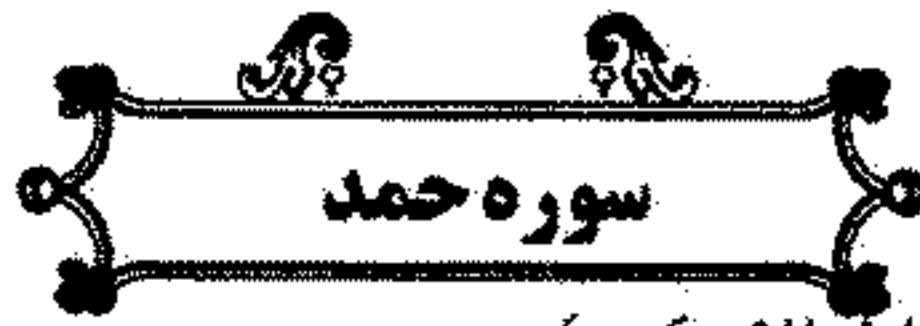
انشاء الله

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته

العبد الفانی الشیخ ناصر رستمی لاهیجانی

میلاذ مسعود جوادالائمه

دهم رجب المرجب ۱۴۲۶ ق برابر با ۲۵/۵/۱۳۸۴ ش

﴿إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾

(خداوندا) تو ما را به راه راست هدایت فرما. (۱)

تو هدایت کن به راه مستقیم راه آنهایی که دادیشان نعیم
صراط یعنی چه؟ صراط به معنی طریق می باشد. طریق همان راه و روش است و
راه مردم بسوی خداوند دو نوع می باشد.

صراط دو نوع است

عن مفضل بن عمر قال: سألت أبا عبد الله عن الصراط: فقال عليه السلام هو الطريق إلى
المعرفة لله عز وجل و هما صراطان: صراط في الدنيا و صراط في الآخرة؛ فأما
الصراط في الدنيا فهو الامام المفترض الطاعة من عرفه في الدنيا و اقتداهي بهداه مره
على الصراط الذي هو جسر جهنم في الآخرة. و من لم يعرفه في الدنيا زلت قدمه في
الآخرة فتردى في نار جهنم؛ (۲) از مفضل بن عمر روایت شده که گفت سوال کردم از
امام صادق عليه السلام از صراط: که صراط چیست؟ امام صادق عليه السلام فرمودند: صراط همان
راه شناخت خداست. و دو صراط وجود دارد. اول صراطی در دنیا است و دوم:
صراطی در آخرت است.

و اما صراط در دنیا همان امام واجب الطاعة است که هر کس در دنیا او را
بشناسد و از رهبری او پیروی کند از صراطی که در آخرت که پل دوزخ است به
آسانی از آن بگذرد و هر که در دنیا او را نشناسد در آخرت قدمش در صراط می لغزد
و به دوزخ می افتد.

و در حدیث نبوی وارد شده است که آن حضرت فرمود: «من مات و لم يعرف
امام زمانه مات ميتة جاهلية» یعنی کسی که بمیرد و امام زمانش را نشناسد با مرگ
جاهلیت مرده است یعنی بی ایمان از دنیا رفته است.

ابن عباس رضی الله عنهما گفت رسول اکرم صلی الله علیه و آله حکومت می فرمود: و امیرالمومنین علیه السلام رو برو آن حضرت بود و مردی در سوی راست و مرد دیگری به جانب چپش قرار داشتند؛ حضرت فرمود: راست و چپ اسباب گمراهی است راه راست جاده ایست که هیچ انحراف ندارد و همانا راه علی علیه السلام است (و هیچ کجی و انحراف در آن نباشد) از آن پیروی کنید^(۱).

علی بن عبدالله بن عباس عن أبیه و زید بن علی بن الحسین علیه السلام و الله یدعو الی دارالسلام یعنی به الجنة و یهدی من یشاء الی صراط مستقیم یعنی به ولایت علی بن ابیطالب^(۲) علی پسر عبدالله پسر عباس از پدرش و زید پسر امام سجاد علیه السلام که گفت خدا دعوت می کند بسوی خانه سلامت یعنی بسوی بهشت و هر کس را که بنخواهد بسوی صراط مستقیم هدایت می کند یعنی بسوی ولایت علی بن ابیطالب علیه السلام ولایت علی علیه السلام یعنی ولایت دوازده امام معصوم علیهم السلام: محمد بن سنان عن المفضل بن عمر قال حدثنی ثابت الثمالی عن سید العابدین علی بن الحسین علیه السلام قال نحن ابواب الله و نحن الصراط المستقیم^(۳).

محمد پسر سنان عن مفضل پسر عمر گفت حدیث کرد مرا ثابت ثمالی از سید العابدین علی بن الحسین امام سجاد علیه السلام که آن حضرت فرمود: ما درهای خدا و ما صراط مستقیم هستیم^(۴).

ابن بابویه در کتاب معانی الاخبار^(۵) از حضرت امام زین العابدین سیدالساجدین علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود: نیست میان خداوند و حجتهای او حجاب و پرده ای و نمی باشد از برای خداوند سوای حجتهای او حجایی و ما ائمه راه خدا و طریق راست او هستیم و ما خزانه دار علم و دانش خدا و مترجم وحی او و ارکان توحید و محل اسرار پروردگار می باشیم.

باز در آن کتاب از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود: صراط المستقیم عبارت از راهی است که خداوند به محمد صلی الله علیه و آله و اهل بیت او عطا کرده

۱- سفینه البحار، ج ۵، ص ۹۹.

۲- بحار، ج ۳۵، ص ۳۶۳.

۳- تفسیر نور الثقلین، ج ۱، ص ۲۲.

۴- برهان، ج ۱، ص ۵۱، ح ۲۵.

۵- ترجمه معانی الاخبار، ج ۱، ص ۷۶.

است علی بن ابراهیم^(۱) از حضرت صادق^(ع) در تفسیر حمد فرمود: صراط المستقیم دلالت کن ما را بسوی امام زمان و نیز از آن حضرت روایت کرده که فرمود: صراط شناختن امیرالمومنین^(ع) است و شناختن آنها را چون مردم قدرت و توانائی آن را ندارند که تمام نعمت‌های خداوند را بفهمند و بشناسند و نعمت‌های حضرت حق قابل شماره نیست. آری بزرگترین نعمتهای خداوند امروز نعمت ولایت ائمه اطهار^(ع) است که در عصر ما پرچم ولایت با کفایت امام زمان (عج) می‌باشد. عیاشی^(۲) از برید عجلی روایت کرده گفت حضرت باقر^(ع) بمن فرمود: ای برید! میدانی معنای صراط مستقیم چیست؟ عرض کردم فدایت شوم شما بفرمائید.

حضرت فرمود: مراد از صراط مستقیم ولایت علی^(ع) و امامان بعد از آن حضرت می‌باشد.

و فرمود معنای «فاتبعوه» را میدانی؟ عرض کردم خیر. فرمود: از علی بن ابیطالب پیروی کنید و مجدداً فرمود: منظور از «و لا تتبعوا السبل فتفرق بکم عن سبيله»^(۳) تبعیت و پیروی از منافقین و دشمنان (علی) است که شما را از پیروی علی بن ابیطالب^(ع) متفرق و دور می‌سازد.

و در روایت دیگر آن حضرت فرمود: آل محمد^(ع) صراطی هستند که خداوند شما را بسوی آنها دلالت و رهبری می‌کند.

باز از حضرت باقر^(ع) روایت کرده که آن حضرت فرمود: طریق مستقیم و راه راست امامت ائمه می‌باشد و فرمود آن حضرت: سیل و راه راست ما ائمه هستیم و هر کس از راه ما دوری بجوید به راههای مختلف رفته و کافر شود.

در کتاب احتجاج در حدیث طویل از پیغمبر اکرم^(ص) در خطبه غدیر خم روایت کرده که آن حضرت فرمود معاشر الناس انا صراط الله المستقیم الذی امرکم باتباعه، ثم علی من بعدی، ثم ولدی من صلبه ائمة یهدون بالحق و به یعدلون.^(۴)

۱- تفسیر قمی، ص ۲۸.

۲- تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۲۸۳، ح ۱۲۵.

۳- سوره انعام، آیه ۱۵۳.

۴- احتجاج، ج ۱، ص ۱۵۲، انتشارات اسوه.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمود: ای مردم! من صراط مستقیم هستم که شما را امر می‌کنم به تبعیت من و سپس بعد از من علی و بعد از او فرزندانم که از صلب علی که ائمه به حق هستند شما را دلالت می‌کنم (به پیروی از آنها که آنها صراط مستقیم هستند). محدث حنبلی روایت کرده از ابو بریده اسلمی که از اصحاب حضرت نبوت است که «الصراط المستقیم هو صراط محمد و آل محمد» یعنی صراط مستقیم طریق محمد است و آل محمد ﷺ که مبتنی بر اصول دین است که توحید است و عدل و نبوت و امامت و معاد و شکی نیست که طریق اهل بیت علیهم السلام صراط مستقیم است و سلوک نمودن در آن موجب نجات و رستگاریست و اختیار غیر آن سبب خسران و زیانکاری است همچنانکه از طریق اهل بیت نبوت رسیده که پیغمبر اکرم ﷺ فرمود: که مثل اهل بیتی کمثل سفینه نوح من ركب فیها نجی او من تخلف عنها غرق یعنی مثل و داستان اهل بیت من مثل و داستان کشتی نوح است هر که در آن کشتی نشست از غرق شدن نجات یافته و هر که از آن تخلف کرده و داخل آن کشتی نشد غرق و هلاک شده و به عذاب آخرت گرفتار گشته است.

صراط مستقیم چیست؟

صراط مستقیم: حق آن است که معنای عام و وسیع داشته باشد که همه اینها را شامل می‌گردد و دینی که خدا بدان امر کرده از توحید و عدل و نبوت و ولایت کسانی که اطاعتشان را واجب دانسته مضداق آن است و از مجموع این بیانات گهر بار نتیجه گرفته می‌شود که راه مردم به سوی خداوند کردیم دو جور است:

راه به سوی حق دو جور است

یکی نزدیک و آن راه افراد باایمان است که به خداوند کریم و انبیاء الهی و ائمه اطهار علیهم السلام ایمان آورده‌اند و دیگر راه دور است و آن راه افراد بی‌ایمان می‌باشد این تفاوت است میان راهها به سوی خداوند و دیگر اینکه روی هم رفته از آیات و روایات استفاده می‌شود که مردمان از نظر راه که خداوند در قرآن کریم معرفی کرده

است بر سه دسته تقسیم می‌شوند.

«راهی که خدا معرفی کرده سه دسته است»

۱. کسانی که راهشان به طرق فوق است و آنها کسانی هستند که به آیات خداوند ایمان آورده و از بندگی آن سرباز نمی‌زنند.

۲. کسانی که راه آنها به سوی پائین است و آنها کسانی هستند که خشم و غضب خداوند آنها را فراگرفته است.

۳. کسانی که گمراه و متحیرند شاید آیه شریفه صراط الذین انعمت علیهم غیر المغضوب علیهم و لا الضالین نیز اشاره به همین سه قسمت باشد بنابراین پیدا است که صراط مستقیم یعنی راه راست راه دسته اول است که آنها به سوی خداوند و انبیاء و ائمه اطهار که اولیاء الهی هستند رفته و به آنها ایمان آورده‌اند نه راه آنهایی که مورد غضب و خشم خداوند قرار گرفته‌اند.

باز درباره مزایا و خصوصیات صراط مستقیم باید عرض کنم و آن این است که صراط مستقیم حافظ و جامع تمامی سیل‌ها و راهها به سوی خداست.

یعنی در واقع هر سیلی به مقداری که از حقیقت صراط مستقیم برخوردار است به خدا می‌رساند در حالی که صراط مستقیم بدون هیچ قید و شرط انسان را به خدا می‌رساند و به همین جهت است که خدای کریم آن را به این نام خوانده است زیرا صراط به راههای روشن گفته می‌شود و هیچ‌گونه به احتمال انحراف و خروج از جاده را درباره آنان نمی‌دهد.

«مستقیم» هم در لغت به کسی یا چیزی گفته می‌شود که از روی قدرت و تسلط بر پای خود بایستد یعنی بر خود و آنچه مربوط به اوست تسلط کامل دارد و بالنتیجه به آنچه همواره بر یک حال قائم است گفته می‌شود.

روی این نظر صراط مستقیم راه روشنی است که دائماً رهروان خود را به مقصد می‌رساند بنابراین روشن که صراط مستقیم کسی است که راهش روشن و خودش قائم است و صفات جمیع انبیاء و اولیای الهی در او جمع است و او جز کسی نیست که آخرین اوصیاء الهی حضرت صاحب عصر و الزمان عجل الله تعالی فرجه

الشریف می باشد که پیروان و دوستان آن حضرت امروزه از آن پیروی می کنند و او را کشتی نجات خود و همه دوستانش می دانند که یک روزی وجود آن صراط مستقیم از پرده غیبت آشکار و آشکارا پیروانش از شمع وجودش هدایت می شوند و به کمال انسانیت می رسند. ان شاء الله که همان صراط الذین انعمت علیهم است که از نعمت وجود امام عصر (عج) است بهره مند هستند.

سوره بقره

﴿الم﴾ ذَلِكِ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴿الَّذِينَ
يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ﴾^(۱)

در الف تا لام میم راه نیست
ذالک این است یعنی این کتاب
واژه فیه هدی للمتقین
و آن کسان کایمان به غیب آورده اند
الم از رموز قرآن است این کتاب (قرآن) بی هیچ شک راهنمای پرهیزکاران است. آن
کسانی که به جهان غیب ایمان آرند.

شیخ صدوق در کتاب کمال الدین^(۲) از یحیی بن ابوالقاسم روایت نموده که گفت
از حضرت صادق علیه السلام معنی آیه شریفه «الم ذلک الکتاب لا ریب فیه هدی للمتقین
الذین یؤمنون بالغیب» را پرسیدم حضرت فرمود: متقین شیعیان علی علیه السلام و (غیب)
حجت غائب است آنگاه شیخ صدوق می گوید دلیل آن این آیه است.
«و یقولون لو لا انزل علیه آیه من ربه فقل انما الغیب لله فانتظروا انی معکم من
المنتظرین»^(۳)

(منکران پیغمبر) گویند چرا بر او آیت و معجزه از جانب خدا نیامد پاسخ ده و به
آنها بگو غیب از آن خداست شما (کافران) منتظر باشید من هم نیز با شما منتظر
نصرت او می باشم. (زیرا خداوند در اینجا خبر می دهد که آن آیه (و علامت که مردم
می خواستند) عبارت از غیب است و غیب هم حجت است که مصداق آن این آیه
است (و جعلنا ابن مریم و امه آیه) یعنی ما پسر مریم حضرت عیسی و مادرش را
آیتی قرار دادیم و آیه در این جا به معنی حجت است.^(۴)

۱- سوره بقره، آیات ۲-۱.

۲- تفسیر برهان، ج ۱، ص ۵۳ و کمال الدین صدوق، ج ۲، ص ۳۴۰، ح ۲۰.

۳- سوره یونس، آیه ۲.

۴- بحار، ج ۵۱، ص ۵۲.

باز شیخ صدوق در آن کتاب از داود بن کثیر و او از حضرت صادق علیه السلام نقل می‌کند که در تفسیر آیه شریفه «هدی للمتقين الذين يؤمنون بالغيب» فرمود: آنها که ایمان به غیب می‌آورند کسانی هستند که اعتقاد به قیام قائم آل محمد صلی الله علیه و آله دارند. (۱)

عن جابر بن عبدالله الانصاری عن رسول الله صلی الله علیه و آله فی حدیث یذكر فیہ الائمة الاثنی عشر و فیهم القائم (عج) قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله طوبی للصابرين فی غیبته طوبی للمتقين علی محبتهم (محبتهم) اولئك الذين وصفهم الله فی کتابه فقال: «الذين يؤمنون بالغيب» ثم قال اولئك حزب الله الا ان حزب الله هم الغالبون (۲)

ابن بابویه به سند خود از جابر بن عبدالله انصاری رضی الله عنه از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده که امامان دوازده گانه و در میان آنها قائم (عج) را یاد کرده چنین آمده که جابر گوید رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود خوشا به حال صبرکنندگان در زمان غیبت او و خوشا به حال کسانی که بر محبتشان پای بر جا می‌مانند آنها کسانی هستند که خداوند در کتاب خویش چنین وصفشان فرمود آنانکه به غیب ایمان آورند سپس فرمود آنها حزب خداوند آگاه باشید که حزب خداوند پیروزند.

زراره گوید از امام باقر علیه السلام شنیدم که می‌فرمود: برای قائم پیش از ظهورش غیبتی است گفتم برای چه؟ فرمود می‌ترسد و با دست به شکمش اشاره کرد، زراره گوید مقصود قتل است.

عن ابی عبدالله علیه السلام فی قول الله عزوجل (الذين يؤمنون بالغيب) قال من أقرب قیام القائم القائم أنه حق (۳)

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه (آنان که ایمان به غیب می‌آورند) فرمود مقصود اقرار به قیام حضرت قائم (عج) است و آن حق و باور دارند.

علامه طباطبائی در تفسیر المیزان (۴) از کتاب معانی الاخبار از امام صادق علیه السلام درباره «الذين يؤمنون بالغيب» نقل شده که آن حضرت فرمود آنها کسانی هستند که ایمان به حقانیت قیام قائم (عج) بیاورند.

۱- نور الثقلین، ج ۱، ص ۳۱ و کمال الدین، ج ۲، ص ۳۴۰، ح ۱۹.

۲- بحار، ج ۵۲، ص ۱۴۳.

۳- بحار، ج ۵۱، ص ۵۲.

۴- ترجمه المیزان، ج ۱، ص ۵۶.

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ مَنْ آتَرَ بِقِيَامِ الْقَائِمِ أَنَّهُ حَقٌّ فِي حَقِّ كَسَانِي اسْتِ كِه بِه قِيَامِ قَائِمِ (عج) ايمان بياورند و آنرا حق بدانند. (۱) امام صادق عليه السلام فرموده است: «طُوبَى لَشِيْعَةِ قَائِمِنَا الْمُنتَظِرِينَ لِظُهُورِهِ فِي غَيْبِهِ وَ الْمُطِيعِينَ لَهُ فِي ظُهُورِهِ! أَوْلِيكَ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ الَّذِينَ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ» (۲)

خوشا به حال شیعیان قائم ما، که در زمان غیبت انتظار ظهور او را می کشند و در زمان ظهور او فرمان می برند آنها کسانی هستند که هیچ گونه ترس و اندوه بر آنها نیست و آنهاوند اولیاء خدا. امام کاظم عليه السلام می فرماید:

«طُوبَى لَشِيْعَتِنَا الْمُتَمَسِّكِينَ بِحُبِّنَا فِي غَيْبَةِ قَائِمِنَا الثَّابِتِينَ عَلٰی مُوَالَاتِنَا وَ الْبِرَاءَةِ مِنْ أَعْدَائِنَا أَوْلِيكَ مِنَّا وَ نَحْنُ مِنْهُمْ وَ قَدْ رَضُوا بِنَا أَيْمَةً وَ رَضِينَا بِهِمْ شِيْعَةً، طُوبَى لَهُمْ! ثُمَّ طُوبَى لَهُمْ! هُمْ وَ اللَّهُ مَعَنَا فِي دَرَجَتِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

امام موسی کاظم عليه السلام فرمود: خوشا به حال شیعیان ما که در دوران غیبت قائم ما به دوستی ما چنگ می زنند و در ولایت ما ثابت و استوار می مانند و از دشمنان ما برائت و بیزاری ابراز می کنند آنان از ما هستند و ما نیز از آنها هستیم آنها ما را به امامت پذیرفته اند و ما آنها را به عنوان شیعه پسندیده ایم. خوشا به حال آنها خوشا به حال آنها. به خدا سوگند که آنها در روز قیامت با ما و در ردیف ما هستند. (۳)

نواب منتظران فرج حضرت مهدی (عج)

عن ابی الحسن عن آبائه عليهم السلام ان رسول الله صلى الله عليه وآله قال: أفضل اعمال امتی انتظار الفرج من الله عزوجل (۴).

امام رضا عليه السلام از پدران بزرگوارش از خاتم انبیاء رسول خدا صلى الله عليه وآله روایت می کند که آن حضرت فرمود: بالاترین اعمال امت من انتظار فرج از خداوند عالم است. عن محمد بن الفضیل عن ابی الحسن الرضا عليه السلام قال: سألته عن الفرج؟ قال: ان الله

۱- بخار، ج ۵۱، ص ۵۲.

۲- بخار، ج ۵۱، ص ۱۵۱ و اعلام الوری، ص ۴۰۷.

۳- کمال الدین، ج ۲، ص ۶۴۴ و بخار، ج ۵۲، ص ۱۲۲.

۴- بخار، ج ۵۲، ص ۱۵۰.

عزوجلّ يقول: انتظروا انی معکم من المنتظرین.^(۱)
 محمد بن فضیل از امام رضا علیه السلام از فرج سوال کرد؟ که حضرت فرمود که خداوند
 کریم فرمود: که من هم با شما از منتظرین هستم.
 عن الباقر علیه السلام عن آبائه علیهم السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله افضل العبادۃ انتظار الفرج.^(۲)
 امام باقر علیه السلام از پدران گرامیش نقل می کند از رسول خدا صلی الله علیه و آله که آن حضرت فرمود:
 بالاترین عبادت انتظار فرج است.

غیبت امام زمان (عج)

غیبت امام زمان (عج) از دیدگان به حکم پروردگار واقع شد که پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و
 ائمه اطهار علیهم السلام از وقوع این غیبت خبر داده اند.
 در کتاب کمال الدین^(۳) از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله آورده است که پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:
 مهدی از فرزندان من است نام او نام من و کنیه اش کنیه من است، شبیه ترین مردم از
 لحاظ خلق و خوی من است او را غیبت و حیرتی است که در آن امتهامگمراه
 می شوند. سپس او مانند ستاره ای درخشان خواهد آمد زمین را از قسط و عدل پر
 می کند چنانکه پُر شده باشد از جور و ظلم؛ باز رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: خوشا به حال
 کسی که درک کند قائم اهل البیت مرا در حالی که هنگام غیبت و پیش از قیامت به
 او اقتدا کند و دوستانش را دوست بدارد و از دشمنانش بیزاری جوید، که او از
 رفقای من و از دوستان من و گرامی ترین امتم در روز قیامت خواهد بود.^(۴)
 از امیرالمومنین علیه السلام^(۵) منقول است که به فرزندش امام حسین علیه السلام فرمود: نهمین
 فرزند تو: ای حسین! همان قائم به حق و آشکار کننده دین و منتشر کننده عدل
 است، امام حسین علیه السلام گفت: یا امیرالمومنین علیه السلام آیا این شدنی است؟ حضرت
 فرمود: بله، سوگند به آنکه محمد صلی الله علیه و آله را به پیغمبری برانگیخت و او را بر تمام مردم
 برگزید. ولی بعد از غیبت و حیرتی که در آن کسی ثابت و پایدار نمی ماند بر دینش

۲- بحار، ج ۵۲، ص ۱۲۵.
 ۴- کمال الدین، ج ۱، ص ۲۸۶.

۱- کمال الدین، ج ۲، ص ۶۴۵.
 ۳- کمال الدین، ج ۱، ص ۲۸۶.
 ۵- کمال الدین، ج ۱، ص ۳۰۴.

مگر مخلصان که با روح یقین مباشرنند، آنها که خدای عزوجل بر ولایت ما از آنان پیوند گرفته و ایمان را در دل‌هایشان نگاشته و به روح القدس تائیدشان فرموده است. و از امام حسن بن علی علیه السلام ^(۱) روایت کرده که آن حضرت فرمود هیچ یک از ما نیست مگر اینکه برای طاغوت سرکش زمانش بیعتی درگردد. به جز قائم آنکه روح الله عیسی بن مریم پشت سرش نماز خواهد خواند به درستی که خداوند عزوجل ولادت او را مخفی و شخص او را غائب می‌سازد تا هنگام خروج برای هیچ کس درگردد او بیعتی نباشد. او نهمین فرزند از اولاد برادرم حسین علیه السلام است فرزند بهترین کنیزان خداوند عمر او را در زمان غیبت طولانی می‌کند، سپس او را به قدرت خود در قیافه جوانی کمتر از چهل سال ظاهر می‌سازد تا دانسته شود که خداوند بر هر چیز تواناست.

از امام حسین علیه السلام روایت است که آن حضرت فرمود: قائم این امت همانا نهمین فرزند فرزندان من است و اوست صاحب غیبت و هم اوست ارثش در حالیکه زنده است تقسیم می‌شود؛ و از حضرت حسین بن علی علیه السلام روایت شده که فرمود: برای قائم ما دو غیبت است که یکی از دیگری طولانی‌تر است اما اولی شش روز یا شش ماه و شش سال است و اما دومی مدتش آنقدر طولانی می‌شود تا اینکه بیشتر آنهایی که معتقد به این امر هستند از آن برگردند پس بر این امر ثابت نمی‌ماند مگر کسی که یقینش قوی و معرفتش صحیح باشد و در دلش از آنچه ما قضاوت کردیم ناراحتی پیش نیاید و تسلیم ما اهل البیت باشد.

«وَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنُوسِ الْجَوَارِ الْكُنُوسِ» یعنی سوگند به ستارگان بازگردنده که به گردش در آیند و در جای خود رخ پنهان سازند؛ درباره این آیه شریفه امام باقر علیه السلام فرمود: این مولودی است در آخر الزمان، او مهدی از این عترت است و برای او حیرت و غیبتی خواهد بود که گروه‌هایی در آن گمراه و گروهی هدایت می‌شوند. ^(۲) و از امام صادق علیه السلام نقل شده که آن حضرت فرمود: غیبت بر ششمین فرزندم واقع خواهد شد و او دوازدهمین امام از ائمه هدایت‌کننده بعد از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله هست

اول آنها امیرالمومنین علی بن ابی طالب و آخرینشان قائم به حق بقیه الله در زمین و صاحب می باشد، قسم به خدا اگر به مقداری که نوح در قوش ماند در غیبت به سر ببرند از دنیا نرود تا ظهور نماید و زمین را پر از قسط و عدل کند چنانکه پر شده است از جور و ظلم.^(۱)

و از علی بن جعفر از برادرش موسی بن جعفر علیه السلام مروی است که فرمود؛ هرگاه پنجمین فرزند هفتمین امام غائب شود، خدا را خدا را در دینتان، کسی شما را از آن باز نگرداند، ای فرزندانم به تحقیق که به ناچار صاحب الامر را غیبتی است تا اینکه هر کس معتقد به این امر است از آن بازگردد این منختی از جانب خداوند عزوجل است که به وسیله آن خلقتش را امتحان می کند و اگر پدران شما دینی درست تر از این می دانستند از آن پیروی می کردند.

در بحار الانوار از کتاب غیبت^(۲) شیخ طوسی نقل شده که به سند خود از فضیل روایت کرده که گفت: از حضرت ابو جعفر باقر علیه السلام پرسیدم آیا برای این امر وقتی است؟ حضرت فرمودند: «كَذِبَ الْوَقَّاتُونَ، كَذِبَ الْوَقَّاتُونَ، كَذِبَ الْوَقَّاتُونَ»؛ کسانی که وقت آن را تعیین می کنند دروغ گفته اند، دروغ گفته اند، دروغ گفته اند.

از حضرت صادق علیه السلام آمده که آن حضرت فرمودند کسانی که وقت ظهور را تعیین می کنند دروغ گفته اند ما نه در گذشته وقت را تعیین کرده ایم و نه در آینده وقت را تعیین خواهیم کرد.

در کتاب المحججه^(۳) از مفضل بن عمر منقول است که گفت از امام صادق علیه السلام پرسیدم: آیا برای ظهور امید منتظر مهدی (عج) وقت معینی هست که مردم آن را بدانند؟ حضرت فرمود: حاش لله که ما وقتی برای آن تعیین کنیم. عرضه داشتم: ای مولای من علت چیست؟ حضرت فرمود: زیرا که آن ساعت که خداوند تعالی می فرماید: «وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسِيهَا قُلْ أَمَّا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَأَيُّجَلِيهَا لَوْ قَتَلْتُهَا إِلَّا هُوَ»^(۴) یعنی از تو می پرسند هنگام ساعت را که چه وقت خواهد بود بگو

۲- غیبت طوسی، ص ۲۶۲.

۴- سوره اعراف، آیه ۱۸۷.

۱- کمال الدین، ج ۲، ص ۳۴۲.

۳- محججه، ص ۷۵۰.

البته علم آن نزد پروردگار من است کسی جز او آن ساعت را روشن و ظاهر نتواند کرد؛ و در خبر صحیحی از محمد بن مسلم از حضرت صادق علیه السلام مروی است که آن حضرت فرمود: هر کس از مردم وقتی را برای تو (درباره غیبت) معین کرد نترس و هیبت او ترا نگیرد که تکریمش کنی زیرا که ما هیچگاه برای کسی وقت تعیین نمی‌کنیم.

و در حدیث از محمد بن حنفیه است که وقتی از امیرالمومنین علیه السلام سوال کرد: آیا برای آن (دولت مهدی (عج)) وقتی هست؟

امیرالمومنین علیه السلام فرمودند: نه، زیرا که علم خداوند بر علم وقت گذاران غالب است، خداوند به موسی و عده سی شب میقات را داد بعد ده شب افزوده شد، نه موسی آن ده روز را می‌دانست و نه بنی اسرائیل و چون وقت (سی شب) گذشت، بنی اسرائیل گفتند موسی ما را فریب داد لذا گوساله پرستیدند، ولی موقعیکه فقر و نیازمندی در میان مردم زیاد شد، و یکدیگر را قبول نداشتند و انکار کردند در آن هنگام هر صبح و شام در انتظار امر الهی بوده باشید.^(۱)

و از ابوبصیر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که گفت به آن حضرت عرض کردم فدایت شوم، خروج قائم (عج) چه وقت است؟ حضرت فرمود: ای ابو محمد ما خاندانی هستیم که وقت تعیین نمی‌کنیم و به تحقیق محمد صلی الله علیه و آله فرمود: «كَذِبَ الْوَقَاتُونَ» یعنی وقت گذاران دروغ می‌گویند، ای ابا محمد پیش از این امر پنج علامت هست اول ایشان ندا در ماه رمضان و خروج سفیانی و خروج خراسانی و کشته شدن نفس زکیه و فرورفتن زمین در بیداء.^(۲)

مردم در زمان غیبت امام چه کار کنند؟

شیخ صدوق در کتاب کمال الدین^(۳) بسند صحیحی از زراره آورده که از حضرت امام صادق علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمودند: «يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَغِيبُ

۱- غیبت طوسی، ص ۲۶۲.

۲- کمال الدین، ج ۲، ص ۳۵۰، ح ۴۴.

۳- غیبت نعمانی، ص ۲۸۹.

عَنْهُمْ إِمَامُهُمْ، قُلْتُ لَهُ مَا يَصْنَعُ النَّاسُ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ؟ قَالَ: يَتَمَسَّكُونَ بِالْأَمْرِ الَّذِي هُمْ عَلَيْهِ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ» یعنی زمانی بر مردم فرا می‌رسد که امامشان از آنان غایب می‌شود.

زراره گوید: به آن حضرت عرضه داشتیم، مردم در آن زمان چه کار کنند؟ حضرت فرمودند: به همان امر و اعتقادی که بر آن هستند پایدار مانند تا اینکه بر ایشان آشکار شود.

در زمان غیبت چگونه از نور آفتاب آن حضرت استفاده می‌شود

در زمان غیبت امام عصر (عج) چگونه از نور آفتاب آن حضرت مردم استفاده می‌کنند؟ باید عرض کنم که خود آن حضرت فرمودند:

«وَأَمَّا وَجْهُ الْإِنْتِفَاعِ بِي فِي غَيْبِي فَكَالْإِنْتِفَاعِ بِالشَّمْسِ إِذَا غَشِيَتْهَا عَنِ الْأَبْصَارِ السَّحَابُ» یعنی امام عصر (عج) فرمودند: و اما چگونگی بهره‌وری از من در غیبتم چون بهره‌وری از آفتاب است آنگاه که ابرها آنرا از دیده‌ها پوشیده دارند.^(۱)

«وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ»

خدای عالم همه اسماء را به آدم تعلیم داد آنگاه حقایق آن اسماء را در نظر فرشتگان پدید آورد و فرمود اگر شما در دعوی خود صادقید اسماء اینان را بیان کنید.^(۲)

اسمائیکه خدا به آدم تعلیم داد چه بود؟

امام حسن عسگری علیه السلام فرمود: مراد از اسماء که در آیه فوق بیان شده است اسامی انبیاء و اسم محمد صلی الله علیه و آله و علی علیه السلام و فاطمه علیها السلام و حسن و حسین و نه نفر از اولاد حسین و ذریه او و شیعیان و دشمنان آنها بود. (ثم قال و علم آدم الاسماء كلها اسماء انبياء الله و اسماء محمد و علی و فاطمة و الحسن و الحسين و الطيبين من

۱- بحار، ج ۵۳، ص ۱۸۱ و کمال الدین، ج ۲، ص ۴۸۵.

۲- سوره بقره، آیه ۳۱.

الهما و اسماء خیار شیعتهم و عتاة اعدائهم ثم عرضهم عرض محمداً و علیاً و الائمة علی الملائكة ای عرض اشباحهم و هم انوار فی الاظلة؛^(۱) سپس حضرت فرمود: خدای عالم همه اسمی انبیاء و اسمی محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین و پاکان از فرزندان اینها و اسمی نیکان از شیعیان اینها و دشمنانشان به آدم تعلیم داد، سپس انوار آن وجودهای مقدس یعنی محمد و علی و ائمه را بر فرشتگان در زیر عرش نمایان کرد.

در معانی الاخبار^(۲) نیز از امام صادق علیه السلام نقل شده که آن حضرت فرمود: خداوند تمامی اسماء حجج خود را (انبیاء و ائمه هدی) به آدم علیه السلام تعلیم کرد بعداً آنها را که ارواحی بودند بر ملائکه عرضه داشت و فرمود: اسماء اینها را به من خبر دهید اگر راست می‌گوئید که شما برای خلافت در زمین به واسطه تسبیح و تقدیستان سزاوارترید، گفتند: خداوندا منزهی، ما نمی‌دانیم جز آنچه به ما آموخته‌ای تو دانا و حکیمی.

خداوند تبارک و تعالی فرمود: ای آدم! ایشان را از اسماء آنها با خبر کن، هنگامی که آدم ملائکه را با خبر ساخت پی به مقام برجسته آنها نزد خداوند بزرگ بودند برد و دانستند که آنها برای مقام خلافت خدا در زمین و حجت بودن بر خلق او سزاوارترند. سپس خداوند آنها را از چشم ملائکه پنهان ساخت و ایشان را دستور به ولایت و محبت آنها داد و به ملائکه گفت به شما نگفتم من غیب آسمانها و زمین را می‌دانم و می‌دانم آنچه را آشکار و آنچه پنهان می‌سازید؟

خداوند تمام اسمها را به آدم تعلیم فرمود

خدای کریم تمام اسمها را به آدم تعلیم فرمود و اما قائم (عج) خداوند آنچه به آدم آموخت به او نیز آموخته و اضافه بر آن هم مطالب دیگری آموخته است چه اینکه آدم بیست و پنج حرف از اسم اعظم را آموخته بود چنانکه در حدیث آمده و پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله هفتاد و دو حرف از آن را آموخت و تمام اموری که خداوند متعال

۲- تفسیر برهان، ج ۱، ص ۷۳.

۱- تفسیر امام حسن عسکری، ص ۲۱۷.

به پیامبرش داده به اوصیای آن حضرت نیز داده شده تا به مولایم حضرت صاحب عصر (عج) نوبت رسید.

و در خبر صحیحی که کلینی در اصول کافی^(۱) از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که آن حضرت فرمود: آن علمی که به آدم علیه السلام نازل شد دیگر برداشته نشد، و هیچ عالمی نمرده مگر اینکه علمش را به ارث گذاشته است، زمین بدون عالم باقی نمی ماند.

علم امام بر همه اوضاع احاطه دارد

در این زمینه وجود نازنین امام عصر (عج) فرمودند:

فَإِنَّا يُحِيطُ عِلْمُنَا بِأَتْبَائِكُمْ وَلَا يَعْزُبُ عَنَّا شَيْءٌ مِّنْ أَخْبَارِكُمْ؛ پس به راستی که علم ما

بر اوضاع شما احاطه دارد و هیچ چیز از احوال شما بر ما پوشیده نیست.^(۲)

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ
وَذَكِّرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

(ای بنی اسرائیل به یاد آورید) زمانیکه از شما پیمان گرفتیم و کوه

طور را بر بالای سرتان بلند نمودیم و سخت هراسان شدید و امر

نمودیم احکام تورات را با عقیده محکم پیروی کنید و پیوسته آن

را در نظر بگیرید شاید که شما پرهیزکار شوید.^(۳)

گفت هنگامی که پیمان گشت جور بر شما شد برگزیده کوه طور

پس بگیرید این سخنها در نهاد یاد گیرید آنچه در آن هست یاد

قومتان باشد شود پرهیزگار تا شود خوشنود از آن پروردگار

پیمانی که از بنی اسرائیل گرفته اند

امام حسن عسکری علیه السلام^(۴) در تفسیر آیه (و اذ اخذنا میثاقکم) می فرماید: ای بنی

۱- اصول کافی، ج ۱، باب ائمه و رثه العلم

۲- بخار، ج ۵۳، ص ۱۷۵.

۳- سوره بقره، آیه ۶۳.

۴- تفسیر عسکری، ص ۲۶۶، تفسیر جامع، ج ۱، ص ۱۷۸.

اسرائیل به یاد آورید زمانی که از شما عهد و پیمان گرفتیم که به تورات عمل کنید و به آنچه از فرقان برای اقرار به نبوت محمد ﷺ ولایت علی ﷺ و اولادش به شما نازل کردیم ایمان آورده و به فرزندان خودتان و آنها به بعد از خودشان همین طور تا آخر دنیا برسانند که آل محمد ﷺ اشرف مخلوقات هستند و تسلیم امر ایشان شوند و شما تکبر ورزیده و از قبول عهد و پیمان امتناع نمودید.

آنگاه به جبرئیل امر نمودیم قطعه‌ای از کوه فلسطین که مساحت آن از چهار جهت یک فرسخ در یک فرسخ بود بلند گرداند بالای سر شما و موسی ﷺ گفت اگر ولایت و دوستی محمد ﷺ و آل محمد را قبول نکنید این کوه بر سرتان فرود خواهد آمد معدودی که از راه حقیقت و واقع قبول نمودند ما بقی با اکراه پذیرفتند و سجده که کردید و صورت‌های خود را که به خاک مالیدند شما قصد خضوع و تواضع را برای خدا نداشتید و پیوسته نگران بودید که آن کوه بر سرتان فرود می‌آید یا نه.

﴿وَإِذْ بَتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبَّهُ بِكَلِمَاتٍ فَاتْمَعَنَ﴾

به یاد آر وقتی که خداوند ابراهیم را به امری آزمایش فرمود و او به جا آورد. (۱)

آزمایش حضرت ابراهیم چه بود؟

شیخ بزرگوار صدوق رحمته در کتاب نبوت (۲) از مفضل بن عمر نقل می‌کند که وی می‌گوید از حضرت صادق علیه السلام پرسیدم منظور از کلمات که در آیه «و اذ ابتلی ابراهیم ربه بکلمات» واقع گردیده است چیست؟ امام صادق علیه السلام فرمود مراد از آنها کلماتی است که آدم علیه السلام آنها را از پروردگار متعال فراگرفت و خداوند به احترام آنها توبه آدم را قبول کرد و آن کلمات نام حضرت محمد علی فاطمه و حسن و حسین است که آدم پس از فراگرفتن آنها گفت پروردگارا از تو مسئلت می‌نمایم که به حق محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین توبه مرا بپذیر، خداوند هم توبه او را قبول فرمود زیرا او توبه‌پذیر و مهربان است سپس مفضل بن عمر می‌گوید: عرض کردم یا بن

۱- سوره بقره، آیه ۱۲۴.

۲- نقل از ترجمه مجمع البیان، ج ۲، ص ۳۰-۲۸ و کمال الدین، ج ۲، ص ۳۵۸، ح ۵۷.

رسول الله منظور خداوند از جمله «فاتمهن» چیست؟ حضرت فرمود: مراد این است که خداوند نام آن پنج نفر به وسیله نام بقیه امامان تا حضرت قائم (عج) که آنها نه نفر از فرزندان حسین علیه السلام می باشند تتمیم و تکمیل کرد.^(۱)

بعداً عرض کردم یابن رسول الله منظور از آیه «و جعلها کلمة باقیه فی عقبه» چیست؟ حضرت فرمود: مقصود از آن امامت است که خداوند آن را تا روز قیامت و در ذریه حسین علیه السلام قرار داد؛ گفتم یابن رسول الله صلی الله علیه و آله به چه علت امامت در ذریه حسین علیه السلام قرار داده اند و در ذریه حسن علیه السلام قرار داده نشده؟ با اینکه هر دو فرزند و سبط پیغمبر بودند و هر دو سید جوانان بهشت می باشند؟

حضرت فرمود: همان طور که خداوند نبوت را در فرزندان هارون قرار داده و در ذریه موسی علیه السلام قرار نداده است به اینکه هارون و موسی برادر و هر دو پیغمبر بودند.

امامت نیز در ذریه حسین علیه السلام مقرر گردید و در ذریه حسن علیه السلام قرار داده نشد. ای مفضل امامت منصبی است الهی و خلافتی است ربانی.

خداوند هر طور که مصلحت بداند و در هر مورد که حکمت ایجاب نماید آنرا قرار می دهد و کسی را نمی رسد که بگوید چرا؟ امامت در صلب حسین علیه السلام قرار داده شد و در صلب حسن علیه السلام قرار داده نشد. (لا یسأل عما یفعل و هم یسألون).

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا﴾

و ما همچنان شما مسلمین را به آئین اسلام هدایت کردیم و به

اخلاق معتدل و سیرت نیکو بیاراستیم.^(۲)

معتدل حالی عنایت کرده ایم

یساد فرداً فرداً افرادیم ما

از شما نیکی بیاموزند و بس

مسلمین را ما هدایت کرده ایم

سیرت و اخلاق خوش دادیم ما

تا گواه خلق باشید و سپس

۱- در تفسیر عسکری علیه السلام این روایت را ذکر شده است.

۲- سوره بقره، آیه ۱۴۳.

ائمه امت وسط هستند

در کافی از برید عجلی روایت کرده گفت از حضرت صادق علیه السلام از آیه فوق سوال نمودم؟ حضرت فرمود: ما امت وسطی هستیم و خداوند ما ائمه را گواه بر مخلوقات خود گرفته و ما حجت او بر روی زمین می باشیم. (۱)

حاکم ابوالقاسم حسکانی در کتاب شواهد التنزیل به سند خود از سلیم بن قیس هلالی از حضرت علی علیه السلام روایت کرده است که آن حضرت فرمود: خداوند در گفتار خود «لتكونوا شهداء علی الناس» یعنی برای اینکه گواهان مردم باشید ما را در نظر گرفته است. پیغمبر اکرم گواه بر ما و ما گواهان خدا بر مردم هستیم و ما حجت خدا روی زمین می باشیم خداوند درباره ما فرموده است (و كذلك جعلناكم امة وسطا) (۲)

بنابراین وجود نازنین امام عصر (عج) یکی از گواهان خدا بر روی زمین بر اعمال ما می باشند. (۳)

و از امام باقر علیه السلام روایت است که درباره آیه «و كذلك جعلناكم امة وسطا» آمده: ما امت وسط هستیم و ما ائمه گواهان خداوند تبارک و تعالی بر خلق او و حجت های الهی در زمین او. (۴)

در اصول کافی (۵) در تفسیر آیه شریفه: «فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَ جِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيداً» (۶) از حضرت صادق علیه السلام منقول است که فرمود: تنها درباره امت محمد صلی الله علیه و آله نازل شده در هر قرنی امامی از ما بر این امت است شاهد و ناطق و محمد صلی الله علیه و آله گواه بر ما است (ترجمه آیه یعنی پس چگونه است حال آنگاه که از هر طایفه ای گواهی آریم و تو را بر ایشان گواه خواهیم).

غلامه مجلسی نیز این روایت را از امام صادق علیه السلام نقل کرده که آن حضرت

۱- برهان، ج ۱، ص ۱۵۹ و عیاشی، ج ۱، ص ۶۲.

۲- شواهد التنزیل، ج ۱، ص ۱۱۹.

۳- ترجمه مجمع البیان، ج ۲، ص ۹۳ و ترجمه مجمع البیان، ج ۲، ص ۹۳.

۴- کافی، ج ۱، ص ۱۹۰. ۵- اصول کافی، ج ۱، ص ۱۹۰.

۶- نساء، آیه ۴۱.

فرمودند: فكيف اذا جئنا من كل امة شهيد و جئنا بك على هولاء شهيدا و قال نزلت في امة محمد ﷺ خاصة في كل قرن منهم امام منا شاهد عليهم و محمد ﷺ شاهد علينا. (۱)

﴿فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ اَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعاً﴾

پس بشتابید بخیرات و عبادات که هر کجا باشید همه شما را خداوند به عرصه محشر خواهد آورد. (۲)

پس به خیرات و عبادات خدا زود بشتابید باشد هر کجا در کافی از حضرت زین العابدین و حضرت باقر علیهما السلام روایت کرده که در ذیل آیه فوق فرمودند: که از فراش خود دور شده و همینکه شب را به روز رسانند خود را در مکه مشاهده کنند و آنها اصحاب حضرت حجت (عج) می باشند و عین این حدیث را ابن بابویه به سند خود از حضرت باقر علیه السلام در تفسیر آیه شریفه: «فاستبقوا الخیرات یعنی الولایة و یات بکم یعنی اصحاب القائم علیه السلام روایت کرده است منظور از خیرات ولایت اهل بیت است و منظور از یات بکم یاران قائم می باشند. امام صادق فرمود: به خدا سوگند من اگر آن روز را درک می کردم جانم را برای حضرت صاحب الامر (عج) فدا می کردم.

و در تفسیر برهان از شیخ کلینی این چنین نقل می کند (عن ابی بصیر عن ابی عبد الله علیه السلام فی قوله (فاستبقوا الخیرات...)) قال نزلت فی القائم و اصحابه یجتمعون علی غیر میعاد (۳) یعنی این آیه درباره حضرت قائم امام زمان (عج) و اصحابش نازل شده است.

اصحاب حضرت مهدی (عج)

از امام صادق علیه السلام نقل شده که آن حضرت فرمود: آیه فوق درباره اصحاب و یاران حضرت قائم (عج) است که سیصد و ده و اندی می باشند فرمود: بخدا سوگند آنها امت شمرده اند.

۲- سوره بقره، آیه ۱۴۸.

۱- بحار، ج ۷، ص ۲۸۳.

۳- تفسیر برهان، ج ۱، ص ۱۶۲.

بخدا سوگند در یک ساعت گردهم می آیند همانند قطعه ابرهائی که در فصل پاییز زود یک جا جمع می شوند و به حضرت قائم (عج) در میان رکن و مقام بیت می کنند و با او پیمانی از رسول خدا ﷺ هست و او را فرزندان از پدران ارث برده اند و در ذیل همان آیه سید هاشم بحرانی نامهای حضرت مهدی (عج) و شهرها و عدد یارانش را از کتاب مسند حضرت فاطمه علیها السلام نقل کرده است.

از امام رضا علیه السلام نقل شده که فرمود: بخدا سوگند اگر قائم ما قیام کند خدا همه شیعه ما را از همه شهرها جمع می کند.

در تفسیر شریف لاهیجی ^(۱) از کتاب کمال الدین از حضرت عبدالعظیم بن عبدالله الحسنی علیه السلام روایت کرده که او فرمود: حضرت جواد الائمه فرمودند که مراد از این مخاطبین اصحاب حضرت صاحب الامرند در آخر الزمان که آنها بعد از اصحاب بدر سیصد و سیزده نفرند و حق تعالی می فرماید: که این سیصد و سیزده نفر را از اقصای زمین و اطراف عالم در وقت ظهور صاحب الامر الله سبحانه و تعالی جمع می کند در زیر رایت فتح آیت آن حضرت.

علامت ظهور حضرت مهدی (عج)

شیخ مفید در کتاب اختصاص ^(۲) بسند خود از جابر جعفی روایت کرده گفت حضرت باقر علیه السلام بمن فرمود: ای جابر! ثابت باش و حرکت نکن تا علامتی که برای تو بیان می کنم بفهمی و بخاطر بسیاری، اولین علامت اختلاف پسر فلان (اختلاف بنی عباس است) گر چه تو آن زمان را درک نمی کنی ولی این حدیث را باشخاص برسان که پس از تو بدیگران حدیث نمایند. دیگر آنکه منادی از آسمان ندا کند و صدائی از طرف

عن ابی جعفر علیه السلام قال: یظهر المهدی فی یوم عاشوراء و هو الیوم الذی قتل فیهِ الحسین بن علی علیه السلام و کانی به یوم السبب العاشر من المحرم قائم بین الرکن و المقام

۱- تفسیر شریف لاهیجی، ج ۱، ص ۱۳۱.

۲- اختصاص، ص ۲۵۵؛ ارشاد مفید باب چهل ح ۶؛ تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۶۴.

وَ جَبْرِيلَ عَنْ يَمِينِهِ وَ ميكَائيلَ عَنْ يَسَارِهِ وَ تَصِيرُ إِلَيْهِ شِيعَتُهُ مِنْ أَطْرَافِ الْأَرْضِ تُطْوِي لَهُمْ طَيًّا حَتَّى يُبَايِعُوهُ فَيَمْلَأُ بِهِمُ الْأَرْضَ عَدْلًا كَمَا مِلْتَّ جَوْرًا وَ ظُلْمًا. (۱)

امام باقر علیه السلام فرمود: حضرت مهدی (عج) در روز عاشورا، روزی که حضرت امام حسین بن علی علیه السلام به شهادت رسید ظاهر می شود و گوئی او را می بینم که در روز شنبه و دهم محرم الحرام میان رکن و تقام ایستاده جبرئیل علیه السلام در طرف راست و میکائیل علیه السلام در طرف چپ آن حضرت حضور دارند و شیعیانش از اطراف زمین در حالی زمین برای آنها در نور دیده شود به سوی او بشتابند تا با او بیعت کنند و حضرت با کمک شیعیانش زمین را پر از عدل و داد فرماید همچنانکه پر از ظلم و جور شده باشد.

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ علیه السلام قَالَ: يَخْرُجُ رَجُلٌ قَبْلَ الْمَهْدِيِّ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ بِالشَّرْقِ يَحْمِلُ السَّيْفَ عَلَى عَاتِقِهِ ثَمَانِيَةَ أَشْهُرٍ يَقْتُلُ وَ يُمْتَلُ وَ يَتَوَجَّهُ إِلَى بَيْتِ الْمُقَدَّسِ فَلَا يَبْلُغُهُ حَتَّى يَمُوتَ (۲)؛ حضرت امیرالمومنین علیه السلام فرمود: پیش از ظهور حضرت مهدی (عج) مردی از خاندانش در مشرق خروج می کند در حالی که شمشیر بر دوش نهاده تا هشت ماه به کشتار و مثله کردن می پردازد و به سوی بیت المقدس روی نهد و پیش از رسیدن به آنجا می میرد.

عَنْ اميرالمومنين علیه السلام قَالَ: إِذَا نَادَى مِنْ السَّمَاءِ أَنَّ الْحَقَّ فِي آلِ مُحَمَّدٍ صلوات الله عليهم فَعِنْدَ ذَلِكَ يَظْهَرُ الْمَهْدِيُّ (۳)؛

امیرالمومنین علیه السلام فرمود: چون منادی از آسمان فریاد برکشد که حق در آل محمد صلوات الله عليهم است در این هنگام مهدی (عج) ظهور می فرماید:

عَنْ الباقر علیه السلام (۴) فِي حَدِيثِ الْقَائِمِ وَ إِنَّ مِنْ عِلَامَاتِ خُرُوجِهِ خُرُوجُ السَّفِيَانِيِّ مِنَ الشَّامِ وَ خُرُوجُ الْيَمَانِيِّ وَ صَيْحَةٌ مِنَ السَّمَاءِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ وَ مُنَادٍ يُنَادِي مِنَ السَّمَاءِ بِاسْمِهِ وَ إِسْمِ أَبِيهِ؛ امام باقر علیه السلام در خبر حضرت قائم (عج) فرمود از نشانه های خروج مهدی (عج) بیرون آمدن سفیانی و بیرون آمدن یمانی و فریاد آسمانی در ماه

۲- عقد الدرر، ص ۱۲۹.

۴- منتخب الاثر، ص ۲۸۲.

۱- کشف الغمه، ج ۲، ص ۴۶۲.

۳- عقد الدرر، ص ۱۳۶.

مبارک رمضان است و فریاد منادی آسمانی است که نام مبارک حضرت مهدی (عج) و پدر بزرگوارش را یاد می‌کند.

عن عبدالله بن عمر قال: قال رسول الله ﷺ: لا تقوم الساعة حتى يخرج المهدي (عج) من وادي ولا يخرج المهدي (عج) حتى يخرج ستون كذاباً كلهم يقول أنا نبي (۱)؛ عبدالله بن عمر گوید رسول خدا ﷺ فرمود قیامت بر پای نشود تا حضرت مهدی (عج) که از فرزندان من است خروج کند و مهدی (عج) خروج نمی‌کند تا شصت تن دروغگو به ادعای پیغمبری خارج شوند.

امام صادق (ع) فرمود: برای قائم (عج) پنج علامت هست: ۱. سفیانی ۲. یمانی ۳. صیحه آسمانی ۴. کشته شدن نفس زکیه ۵. فرو رفتگی در بیداد دمشق بلند شود و قریه‌ای از قرای شام را بگیرد که نامش خائبه می‌باشد و قسمت مسجد دمشق ساقط و خراب شود و شخص خارج از دین از ناحیه ترکستان خروج کند و طایفه‌ای از رومیان در تعقیب او برآیند و از برادران ترک بیاری آن شخص هجوم آورند و بروند تا به جزیره برسند و طائفه دیگر از رومیان که خارج از دین می‌باشند نیز خروج کنند و بیایند تا به زمین روم رمله (مکانی است در مصر) برسند.

ای جابر! در آن سال اختلاف در روی زمین زیاد شود و اول شهر مغرب خراب گردد و در شام سه پرچم بلند شود یک پرچم سیاه و قرمز دوم برنگهای مختلف سوم پرچم سفیانی که با صاحب پرچم مختلف ملاقات نماید و میان آنها کشتار و قتال زیاد واقع شود پس با پرچم اولی روبرو شوند سفیانی خود را به عراق عرب رسانند و لشکرش از شهر قرقیسا که شهری است در کنار شط فرات عبور نماید صد هزار از مردان ستمکار کشته می‌شوند از آنجا به طرف کوفه روانه شده و عده لشکریان سفیانی که هفتاد هزار نفر است در کوفه قتل و غارت بنمایند در آن هنگام پرچمی از ناحیه خراسان افراشته شده و به سرعت پیش آید در زیر لوای پرچم مزبور جمعی از اصحاب حضرت حجت (عج) باشند و شخص بزرگی از کوفه خروج کند که فرمانده لشکر سفیانی به زمین بیداء رسد منادی از آسمان صدا زند

ای زمین! این لشکر را گرفته و فرو ببر، تمام آنها جز سه نفر هلاک شوند خداوند صورت آن سه نفر را به عقب برگرداند و در این قصه این آیه نازل شده است.

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرَدَّهَا عَلَىٰ أَذْبَارِهَا» یعنی ای کسانی که برای شما کتاب آسمانی فرستاده شده به قرآنی که فرستادیم ایمان آورید که مصداق تورات و انجیل شماست پیش از آنکه به رویتان از اثر ضلالت خط محو و خذلان کنیم یا گونه‌ها را واژگون کنیم.^(۱)

آن حضرت فرمود: در آن روز حضرت حجت (عج) در مکه به خانه کعبه تکیه نموده و دعا می‌فرماید، پروردگارا مرا یاری فرما به کسانی که دعوتم را اجابت و قبول نمایند.

ای مردم! من از اهل بیت محمد ﷺ و من اولی هستم به خدا و محمد ﷺ و هر کس با من محاجه کند در آدم من اولی هستم به آدم و هر کس با من در حق محمد ﷺ محاجه کند من اولی هستم به محمد ﷺ و هر کس با من در حق پیغمبران محاجه کند من اولی هستم به پیغمبران آیا نمی‌بینید خداوند در قرآن می‌فرماید:

«إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ»

یعنی همانا خداوند برگزید آدم و نوح و خانواده ابراهیم و خانواده عمران را بر جهانیان.^(۲)

«ذُرِّيَّةٍ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ»

یعنی فرزندانی هستند برخی از نسل برخی دیگر و خدا باقوال و احوال همه شنوا و داناست.^(۳)

من باقی از آدم و برگزیده شده از نوح و ابراهیم و از آل پیغمبر خاتم محمد ﷺ هستم هر کس با من در قرآن محاجه نماید من اولی به قرآن هستم و هر که محاجه کند با من نسبت به پیغمبر و سیرت، من اولی بسیرت و سنت پیغمبر هستم ای مردم! سخنان مرا بشنوید و حاضرین به غائبین برسانند شما را به حق خدا و رسول

۲- سوره آل عمران، آیه ۳۳.

۱- سوره نساء، آیه ۴۷.

۳- سوره آل عمران، آیه ۳۴.

او و به حق خودم که در گردن شما دارم و آن حق ذوی القربی و امامت است چرا ما را مغموم نمودید و چرا حق ما را از ما منع کردید و چرا به ما ظلم و ستم نموده و ما را از خانه‌های خود بیرون کردید و ظلم نموده و غصب حق ما کردید و اشخاصی باطل و فاسق را به جای ما برگزیده و تبعیت کردند.

وای به حال شما ای مردم! دیگر ما را خوار نکنید و مرا یاری کنید تا خداوند شما را یاری فرماید در آن هنگام سیصد و سیزده نفر اصحاب مخصوص آن حضرت حضورش جمع شوند.

ای جابر! این است معنی آیه «اینما تکنونوا یات بکم الله جمیعاً» که با آن حضرت میان رکن و مقام بیعت کنند و با او عهد نامه است از طرف پیغمبر که پسر از پدر به ارث برده‌اند، و ای جابر! قائم از نسل امام حسین علیه السلام است و در یک شب خداوند امور او را اصلاح نماید و چقدر از مردم آن روز را سخت و دشوار می‌پندارند لکن مشکل نبوده بر آنها ولادت وراثت او از پیغمبر و اگر همه اینها را مردم بعید و مشکل بدانند صدای آسمانی که آن حضرت را به اسم خود و پدر و مادرش صدا زند رفع اشکال کند و صیحه آسمانی را همه بشنوند.

مرحوم محمد بن حسن حرّ عاملی در کتاب شریف «اثبات الهداة»^(۱) از ابی خالد روایت کرده که حضرت باقر علیه السلام در تفسیر آیه کریمه «فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَمَا تُكُونُوا يَاتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعاً» یعنی در خیرات سبقت گیرید هر کجا که باشد خداوند متعال شما را حاضر می‌کند حضرت فرمود مراد از خیرات ولایت اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام است و مراد از آنها که هر کجا باشند حاضر شوند آن سیصد و سیزده نفر اصحاب قائم اند و آنها در یک ساعت گرد هم آیند.

عن ابی ^(۲) سمینه عن مولی ابی الحسن قال: سألت أبا الحسن علیه السلام عن قوله: (اینما تکنونوا یات بکم الله جمیعاً) قال: و ذلك و الله ان لو قد قام قائمنا یجمع الله الیه شیعتنا من جمیع البلدان.

۱- اثبات الهداة، ج ۳، ص ۲۵۱.

۲- تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۶۶.

و از طریق عامه در کتاب بیان الشافعی^(۱) باسنادش از عبدالله بن عمر روایت کرده که رسول خدا ﷺ فرمود: «يَخْرُجُ الْمَهْدِيُّ وَعَلَى رَأْسِهِ غَمَامَةٌ فِيهَا مُنَادٍ يُنَادِي هَذَا الْمَهْدِيُّ خَلِيفَةُ اللَّهِ فَاتَّبِعُوهُ» یعنی خروج و ظهور می‌کند مهدی (عج) و حال آنکه بر بالای سرش ابری است در میان آن منادی ندا می‌کند این مهدی خلیفه خداوند متعال است، از او پیروی کنید، و نیز از طریق عامه در کتاب تلخیص المتشابه^(۲) باسنادش از عبدالله بن عمر روایت کرده که رسول خدا ﷺ فرمود: «يَخْرُجُ الْمَهْدِيُّ وَعَلَى رَأْسِهِ مَلَكٌ يُنَادِي أَنَّ هَذَا الْمَهْدِيُّ فَاتَّبِعُوهُ» یعنی ظهور می‌کند مهدی و حال آنکه بر بالای سرش ملکی است که ندا می‌کند به درستی این مهدی است پس پیروی کنید او را.

امادرباره سال آمدن حضرت قائم و روز ظهور آن حضرت

شیخ مفید در کتاب ارشاد^(۳) از ابی حمزه عن ابی بصیر عن ابی عبدالله عليه السلام قال: لا يخرج القائم (عج) الأفي وتر من السنين، سنة احدى، او ثلاث او خمس او سبع او تسع، ابی حمزه از ابی بصیر از امام صادق عليه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود: امام قائم عليه السلام خروج نمی‌کند جز در سال طاق، سال یک سال سه سال پنج سال هفت و سال نه.

باز در این کتاب از ابی بصیر از امام صادق عليه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود: که منادی در شب بیست و سوم ماه رمضان به نام امام قائم عليه السلام ندا شود و در روز عاشورا قیام کند و آن روزی است که حسین بن علی عليه السلام در آن روز کشته شده گویا آن جناب را می‌نگرم که در روز شنبه دهم محرم (عاشورا) در میان رکن و مقام ایستاده و جبرئیل در سمت راست او فریاد می‌زند: بیعت برای خدا (البيعت لله) پس شیعیان آن حضرت را اطراف زمین به سویش رهسپار شوند و زمین زیر پایشان به سرعت پیچیده شود تا خدمتش رفته با او بیعت کنند و خدا به وسیله او زمین را از عدل و داد پر کند چنانچه از جور و ستم پر شده باشد.

۲- تلخیص المتشابه، ج ۱، ص ۴۱۷.

۱- بیان الشافعی، ص ۵۱۱، باب ۱۵.

۳- ارشاد مفید، ج ۲، باب جهل علامات ظهور.

حضور در مجالس فضایل و مناقب امام زمان (عج)

حضور یافتن و شرکت کردن در مجالس امام زمان و گفتن به فضائل و مناقب آن حضرت است که در آن باید سبقت و پیشی گیریم که خدای کریم در قرآن فرموده است «فاستبقوا الخیرات» یعنی به سوی خیرات سبقت گیرید که در این رابطه مولایمان امام رضا علیه السلام فرموده هر کس در مجلسی بنشیند که امر ما در آن زنده می‌گردد دلش نخواهد مُرد روزی که دلها می‌میرند.^(۱)

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: در باغهای بهشت بگردید؟ عرضه داشتند! ای رسول خدای صلی الله علیه و آله باغهای بهشت چیست؟ حضرت فرمود: مجالس ذکر است (یعنی در فضایل و مناقب ائمه ذکر شود).

که در این رابطه امام صادق علیه السلام به فضیل فرمود که شما می‌نشینید و حدیث می‌گوئید: فضیل عرضه داشت: آری فدایت شوم.

امام صادق علیه السلام فرمود: همانا من آن مجالس را دوست می‌دارم پس امر ما را زنده کنید. ای فضیل! خداوند رحمت کند کسی را که امر ما را احیا نماید.^(۲)

سرودن و خواندن شعر در ذکر فضایل و مناقب امام (عج)

از زراره روایت آمده که گفت: کمیت بن زید بر حضرت امام باقر علیه السلام وارد شد من نیز در محضر آن حضرت شرفیاب بودم: کمیت قصیده: «مَنْ لِقَلْبٍ مُتِّمٍ مُسْتَهَامٍ...» را بر آن جناب خواند، هنگامی که قصیده را به پایان رسانید امام باقر علیه السلام به کمیت فرمود: تا وقتی که دربار ما شعر می‌گوئی پیوسته به روح القدس تایید می‌شوی.^(۳)

جمع شدن یاران دین

باز در ذیل آیه شریفه «أَيْنَمَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعاً» از حضرت صادق علیه السلام آمده که آن حضرت فرمود: اصحاب قائم علیه السلام سیصد و سیزده نفرند، سپس فرمودند

۲- بحار، ج ۴۴، ص ۲۸۲.

۱- بحار، ج ۴۴، ص ۲۷۸.

۳- وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۴۶۷.

آنها را به خدا امت معدوده و الله در یک ساعت جمع می‌شوند همانند ابرهای پاییزی. (۱)

و از حضرت علی بن الحسین علیه السلام روایت شده که آن حضرت فرمود: «فَقَدْ أ» گروهی هستند که رختخوابشان مفقود و سپیده دم در مکه حاضر می‌شوند و این است معنی آیه «أَيْنَمَا تَكُونُوا يَاتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعاً» و آنها اصحاب قائم علیه السلام هستند امام صادق علیه السلام فرمود: این آیه در حق مفقود شوندگان از اصحاب قائم علیه السلام نازل شده: آنها از رختخوابشان مفقود می‌شوند پس در مکه صبح می‌کنند، و بعضی از آنها در روز بر ابر می‌نشینند در حالی که آنان به نامشان و به نام پدرشان و حسب و نسبشان شناخته می‌شوند.

مفضل گوید: عرضه داشتم فدایت شوم: کدام یک از آنها ایمانشان عظیم‌تر است؟ امام فرمود: آنکه در روز برابر بنشینند. (۲)

و از حضرت ابوالحسن موسی بن جعفر علیه السلام روایت است که آن حضرت فرمود: به خدا قسم وقتی قائم ما قیام می‌کند خداوند از همه شهرها و بلاد شیعیان ما را به سوی او جمع می‌نماید. (۳)

مکان ظهور حضرت مهدی (عج)

و اما درباره مکان ظهور امام عصر (عج) در کتاب بیان فی اخبار صاحب الزمان که نویسنده آن از اهل تسنن به شمار می‌رود از عبدالله بن عمر از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت می‌کند که آن حضرت فرمودند: مهدی علیه السلام از قریه‌ای ظهور می‌کند که آن را کرعه می‌گویند. (۴)

در کتاب کشف الاستار از امام صادق علیه السلام روایت می‌کند که آن حضرت فرمودند: قائم ما خانواده به وسیله آن خونی که (از آن حضرت در دل دشمنان جای خواهد گرفت) مؤید و منصور می‌شود و در همان موقع است که خروج می‌کند و با پشت

۱- برهان، ج ۱، ص ۱۶۳.

۲- برهان، ج ۱، ص ۱۶۲.

۳- برهان، ج ۱، ص ۱۶۴.

۴- در کتاب مرآة الاطلاع می‌گوید کرعه نام قریه‌ای است در یمن.

خود به کعبه تکیه خواهد کرد و سیصد و سیزده نفر در اطراف آن حضرت اجتماع می‌نمایند آنگاه اولین سخنی که می‌گوید این آیه است
 «بقية الله خير لكم ان كنتم مومنين»؛ و موقعی که تعداد ده هزار نفر در حضور آن حضرت جمع شدند از مکه خروج خواهند کرد.^(۱)

محل بیعت حضرت مهدی کجاست

شیخ طوسی در کتاب غیبت از حضرت باقر علیه السلام روایت می‌کند که فرمود سیصد و چند نفری که شماره اصحاب بدر خواهند بود در بین رکن و مقام بنا حضرت مهدی (عج) بیعت خواهند کرد، این عده را مردمان نجیب مصر و مردان دلاور شام و خوبان اهل عراق تشکیل می‌دهند و حضرت مهدی (عج) آنچه را که خدا بخواهد در دنیا خواهد بود.

در کتاب عقد الدور از ابن مسعود روایت می‌کند که گفت مهدی (عج) در بین رکن و مقام می‌نشیند دست خود را دراز می‌کند تا با او بیعت نمایند و خدای رؤف محبت حضرت صاحب الزمان (عج) را در دل‌های مردم جای خواهد کرد.

در کتاب عقد الدرر باب پنجم از پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله روایت می‌کند که آن حضرت فرمودند: محل بیعت مهدی در بین رکن و مقام خواهد بود، در آن موقع که مهدی متوجه شام می‌گردد جبرئیل در جلوی آن بزرگوار و میکائیل سمت راست آن حضرت خواهند بود.

نزول حضرت عیسی علیه السلام

در کتاب ینابیع المودة^(۲) از حضرت باقر علیه السلام روایت می‌کند که آن حضرت فرمودند: عیسی علیه السلام قبل از روز قیامت در دنیا نازل خواهد شد. هیچ کس از ملت یهود و غیر یهود نیست مگر اینکه قبل از مردن به آن حضرت (مهدی) ایمان می‌آورد و عیسی علیه السلام پشت سر مهدی علیه السلام نماز به جای می‌آورد.

ابن جوزی که یکی از علمای اهل تسنن می باشد در کتاب تذکرة الخواص^(۱) از سدی روایت می کند که گفت عیسی بن مریم و مهدی (عج) یا یکدیگر ملاقات می نمایند مهدی (عج) به عیسی علیه السلام می گوید برای نماز جلو بایست، عیسی علیه السلام در جواب می گوید تو از من برای نماز سزاوارتر و مقدم تری، لذا حضرت عیسی علیه السلام به مهدی (عج) اقتدا می کند و نماز را به جای می آورند.

برکات دولت حضرت مهدی (عج)

در کتاب عقد الدرر از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده که آن حضرت فرمودند: اهل آسمان پرندگان (و اهل زمین) وحوش و ماهیان دریا به وسیله حضرت مهدی (عج) مسرور و خوشحال می شوند در زمان دولت مهدی آبها زیاد خواهند شد، جوی های زمین و اطراف آن کشیده می شود خوردنی های زمین دو برابر خواهند شد زمین گنجهای خود را خارج می نماید.

باز در کتاب عقد الدرر از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده که آن حضرت فرمودند: خدای توانا در زمان دولت مهدی (عج) بقدری خیر و برکت را به اهل زمین نصیب می کند که مردم تمنای زنده شدن اموات خود را خواهند داشت سپس حضرت فرمودند: امت من در زمان مهدی (عج) متنعم به نعمتی می شوند که هرگز به آن طور نعمتی متنعم نشده باشند آسمان باران رحمت خود را فرو می ریزد و زمین هم گیاه خود را از برای ایشان خارج می نماید.

شیخ صدوق روایت می کند از امیرالمؤمنین علیه السلام که فرمودند موقعی که قائم (عج) قیام کند آسمان باران خود را فرو می ریزد و زمین گیاه خود را خارج می نماید و بغض و کینه از دلهای مردم برطرف خواهد شد، حیوانات با درندگان صلح و سازش می کنند.

زمان دولت مهدی (عج) بقدری امن و امان است که زن از عراق متوجه شام می شود و پای او جز بر بالای گیاهان نهاده نخواهد شد در آن زمان است که زن زرو

زیور خود را بالای سر خویش می‌گذارد و هیچ حیوان درنده‌ای به وی حمله نمی‌کند و مزاحم او نخواهد شد اگر شما می‌دانستید در ازاء این صبر و تحملی که در مقابل دشمنان و اذیت‌های ایشان می‌کنید چه اجر و ثوابهایی خواهید داشت چشمهای شما روشن می‌شد.

﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ﴾

و البته شما را به سختیها چون ترس و گرسنگی و نقصان اموال و نفوس و آفات زراعت بیازمائیم و بشارت و مژده آسایش از آن سختی‌های صابران است.^(۱)

پس هر آئینه شما را سربه سر	بهر چیزی آزمائیم ای بشر
یا به ترس و یا به جوع و نقص مال	نفس‌ها و میوه‌ها در عین حال
حق تعالی نیز فرماید چنین	مژده باید داد بر این صابران

عن محمد بن مسلم عن ابي عبدالله جعفر بن محمد عليه السلام قال ان قدام القائم علامات بلوى من الله للمومنين قلت و ما هي؟ قال فذلك قول الله عزوجل «و لنبلوكم بشيء من الخوف و الجوع و نقص من الاموال و الانفس و الثمرات و بشر الصابرين» قال لنبلوكم يعنى اميرالمومنين بشيء من الخوف من ملوك بنى فلان فى اخر سلطاتهم و الجوع بغلا اسعارهم و نقص من الاموال فساد التجارات و قلة الفضل فيها و الانفس موت ذريع و الثمرات قلة ريع ما يزرع و قلة بركة الثمار و بشر الصابرين عند ذلك بخروج القائم (عج) ثم قال يا محمد هذا تاويله و ما يعلم تاويله الا الله و الراسخون فى العلم.^(۲)

آزمایش مومنین پیش از ظهور حضرت قائم (عج)

ابن بابویه^(۳) به سند خود از محمد بن مسلم روایت کرده در ذیل آیه فوق: که گفت حضرت صادق عليه السلام فرمود پیش از قیام قائم ما برای مومنین علاماتى می‌باشد

۲- برهان، ج ۱، ص ۱۶۷.

۱- سوره بقره، آیه ۱۵۵.

۳- تفسیر جامع، ج ۱، ص ۲۷۳.

عرض کردم علائم مزبور چیست؟ حضرت فرمود: خداوند می فرماید ما آزمایش می کنیم مومنین را به چیزی یا بترس از پادشاهان یا به بالا بردن قیمت اجناس یا به کسادی تجارت آنها یا به مرگ متصل به هم و پی در پی و کمی میوه جنات و زراعات و بشارت بده به صبر کنندگان در آن هنگام که به زودی فرج قائم ما حاصل شود. ای محمد! اینها تأویل آیه بود که بیان کردم و خداوند فرمود تأویل آیات را نمی دانند مگر راسخون در علم.

عیاشی به سند^(۱) خود از ثمالی آورده گوید از حضرت ابو جعفر امام باقر علیه السلام درباره فرموده خدای عزوجل «والبته شما را به چیزی از ترس و گرسنگی می آزمایش پرسیدم: فرمود این گرسنگی خاص و گرسنگی عام است در شام. گرسنگی عام خواهد بود و اما گرسنگی خاص در کوفه به دشمنان آل محمد علیهم السلام اختصاص خواهد یافت پس خداوند آنها را به گرسنگی هلاک خواهد کرد و اما ترس در شام عام است و آن ترس گاهی است که قائم (عج) به پا خیزد و اما گرسنگی پیش از قیام قائم (عج) است و همین است که فرمود خداوند و البته شما را به چیزی از ترس و گرسنگی می آزمایش.

محمد بن مسلم گوید: شنیدم امام صادق علیه السلام می فرمود: پیش از ظهور قائم نشانه هایی از جانب خدای تعالی برای مومنان خواهد بود گفتم فدای شما شوم آنها کدام است؟

حضرت فرمود: قول خدای تعالی که می آزمایش شما را یعنی مومنان را پیش از خروج قائم (عج) بشیء من الخوف و الجوع و نقص من الاموال و الانفس و الثمرات و بشر الصابرين فرمود ایشان را می آزمایشیم به چیزی از خوف از پادشاهان بنی فلان در آخر سلطنت آنها و گرسنگی به واسطه گرانی قیمتها و کاستی در اموال فرمود کسادی داد و ستد و کمی سود و کاستی در نفوس به واسطه مرگ و میر فراوان و کاستی در ثمرات فرمود کمی ربیعان زراعت و صابران را مژده بده در آن هنگام به تعجیل خروج قائم (عج) سپس فرمود: ای محمد! این تأویل آیه است و خدای تعالی فرموده است و تأویل آن را جز خدا و راسخان در علم نمی دانند.^(۲)

عطا و بخشش امام زمان (عج)

در بحار الأنوار و غایة المرام از طریق اهل سنت از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت شد که آن حضرت فرمود: هنگام جدائیهای زمانه و آشکار شدن فتنه‌ها و آشوبها مردی خواهد بود که بخششهایش گواراست. (۱)

در این باره عرض می‌کنیم: که این بخششهای حضرت صاحب الامر گوارا خواهد بود به خاطر این است که مومنین قبل از ظهورش در تنگنا و فشار واقع می‌شوند و به انواع سختیها و مصیبتها دچار می‌گردند چنانکه در تفسیر آیه «و لنبلوكم بشيء من الخوف و الجوع و نقص من الاموال و الانفس و الثمرات» از امام صادق علیه السلام آمده که اینها برای مومنین پیش از قیام قائم علیه السلام است و در حدیث ابراهیم که در کتاب کمال‌الدین از حضرت صادق علیه السلام روایت شده در وصف حضرت قائم آمده که حضرت فرمود: ای ابراهیم! اوست (قائم) که گرفتاری شیعیان را پس از سختی شدید و بلای طولانی و ترس و گرسنگی فرج بخشد. (۲)

﴿و قَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَ يَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ﴾

و با کافران جهاد کنید تا فتنه و فساد از روی زمین برطرف شود و همه را آئین دین خدا باشد و اگر از فتنه و جنگ دست کشیدند (با آنها عدالت کنید) که ستم جز بر ستمکاران روا نیست. (۳)

کرد باید با عدوی دین جهاد	تا برافتد ریشه ظلم و فساد
جملگی آیند در دین خدا	دست و دل از جنگ بردارند تا
با عدالت پیش آید کارشان	ظالمین را چون کنید آزارشان

ابن بابویه (۴) به سند خود از عبدالسلام بن صالح هروی روایت کرده که گفت حضور امام رضا علیه السلام عرض کردم ای پسر رسول خدا صلی الله علیه و آله چه می‌فرمائید در این حدیثی که از حضرت صادق علیه السلام روایت می‌کنند که آن حضرت فرموده زمانی که قائم آل محمد صلی الله علیه و آله ظهور نماید آنچه از نسل قاتلین حضرت امام حسین علیه السلام می‌باشد خواهد

۱- بحار، ج ۵، ص ۸۲.

۲- تفسیر قمی، ج ۲، ص ۹۳.

۳- سوره بقره، آیه ۱۹۴.

۴- تفسیر جامع، ج ۱، ص ۳۰۶.

کشت به واسطه کارهای پدرانشان حضرت فرمود: این حدیث صحیح و درست است حضورش عرض کردم خداوند می فرماید: «وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى»^(۱) و هیچ کس بارگاه دیگری را به دوش نگیرد و آنکه بارش سنگین است.

(خداوند گناه کسی را بر دیگری بار نمی کند) پس مقصود و مراد این آیه چیست؟ حضرت فرمود: خداوند در تمام گفتارش راست فرموده لکن دودمان قتله امام حسین علیه السلام از کارهای پدرانشان راضی و خشنود بوده و به آنها افتخار می کنند و هر که به کار دیگری راضی باشد مانند همان کس است که آن را انجام داده است اگر مردی را در مشرق زمین به قتل برسانند و شخصی در مغرب زمین به آن قتل راضی باشد این شخص شریک با قاتل محسوب می شود و حضرت قائم (عج) آنها را از آن جهت می کشد که راضی به قتل امام حسین علیه السلام بودند. حضورش عرض کردم؟ وقتی حضرت قائم (عج) ظهور کند ابتدا امر چه خواهد کرد؟ حضرت فرمودند: شروع می کند از طایفه بنی شیبه و دستهای آنها را قطع می نماید زیرا آنان دزدان خانه کعبه می باشند.

عیاشی و شیخ کلینی در آیه «و قاتلوهم حتی لا تكون فتنة» از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود تاویل این آیه هنوز نیامده همین که حضرت حجت ظهور نماید و قائم آل محمد صلی الله علیه و آله قیام کند کسانی که درک ظهور آن حضرت را بنماید تاویل آیه را می فهمند و می بینند که در روی زمین حتی یک نفر مشرک پیدا نشده و هر آینه آن حضرت دین حق را به مردم جهان برساند.^(۲)

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾

چه کسی در پیشگاه او شفاعت می کند جز بفرمان او.^(۳)

صاحبان شفاعت چه کسانی هستند

قال رسول الله صلی الله علیه و آله: إني أشفعُ يومَ القيامةِ فأشفعُ و يشفعُ عليّ فيشفعُ و يشفعُ أهل بيته فيشفعون.^(۴)

۲- تفسیر جامع، ج ۳، ص ۵۴.

۴- آثار الصادق، ج ۹، ص ۴۳۲.

۱- سوره فاطر، آیه ۱۸.

۳- سوره بقره، آیه ۲۵۵.

بنابراین از مجموع این روایات و احادیث استفاده می‌شود که همه ائمه علیهم‌السلام اجازه شفاعت را در فردای قیامت دارند ما هم که در زیر پرچم ولایت امام زمان (عج) هستیم امید شفاعت از آن حضرت را داریم.

رستگار شدن به شفاعت امام زمان (عج)

در این باره باید مطالبی را عرض کنیم که:

اول شفاعت چیست؟ شفاعت آن است که شخصی از ما فوق خود یعنی از شخصی بالاتر تقاضا شفاعت کند.

منظور از شفاعت طلب عفو و مغفرت از لغزشها و گناهان است، و در اینجا منظور این است که همه ما از ساعت قدسی امام زمان (عج) درخواست شفاعت داریم به این منظور که بار گناهان ما زیاد است و لذا آن حضرت است که از درگاه حضرت حق اجازه شفاعت دارد.

از پیغمبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم است که فرمود: برای هر پیغمبری دعائی هست که از درگاه الهی خواسته است. من نیز دعایم را برای شفاعت امتم در روز قیامت مخفی داشته‌ام.

شفیعیان در روز قیامت چه کسانی هستند

باید عرض کنم که مقام شفاعت در روز قیامت (از بزرگترین شفاعت) است، و از ویژگیهای رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و فرزندان اطهارش در روز قیامت، مقام شفاعت است. پیغمبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمودند: خداوند کریم پنج چیز به من عطا فرمود که به احدی پیش از من نداده است. زمین برایم سجده گاه و پاکیزه شد، و به وسیله رعب یاری شدم، و غنیمت برایم حلال گردید و کلمات جامع به من عطا شد، و شفاعت به من داده شده است. (۱)

و از جمله شفعیان روز قیامت امامان معصوم علیهم‌السلام هستند که امام صادق علیه‌السلام

فرمودند: «فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ وَ لَأَ صَدِيقٍ حَمِيمٍ»^(۱) (کافران گویند) پس برای ما نه شفیعیانی هست و نه دوستان صمیمی فرمود: شفیعیان ائمه هستند و دوستان از مومنین.

امام صادق علیه السلام درباره آیه شریفه «مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ» یعنی چه کسانی نزد خداوند کریم حق شفاعت دارند.

فرمودند: ما آن شفاعت کنندگان هستیم.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: شفیعیان پنج تا هستند. قرآن و رحم و امانت و پیغمبر شما و خاندان پیغمبر شما.^(۲)

﴿فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لِأَنْفِضَامِ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

پس بتحقیق بر رشته محکم و استواری چنگ زده که هرگز نخواهد

گسست و خداوند به هر چه خلق گویند، شنوا و داناست.^(۳)

رشته محکم الهی چه کسانی هستند

ابن بابویه بسند خود از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کرده که آن حضرت فرمود: عروة الوثقی (که رشته محکم الهی هستند) علی و حسن و حسین و ائمه از فرزندان حسین می باشند هر کس اطاعت آنها کند خدا را اطاعت کرده و هر کس معصیت و نافرمانی آنها را بنماید معصیت خدا را نموده است و آنها وسیله معرفت خدا می باشند.

فی العیون الاخبار عن النبی صلی الله علیه و آله الْأَئِمَّةُ مِنْ وَوَلَدِ الْحُسَيْنِ علیه السلام مَنْ أَطَاعَهُمْ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَ مَنْ عَصَاهُمْ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ. هُمُ الْعُرْوَةُ الْوُثْقَى وَ هُمُ الْوَسِيلَةُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. در کتاب عیون الاخبار از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل می کند که آن حضرت فرمود: ائمه علیهم السلام از فرزندان حسین علیه السلام می باشند هر کس آنها را اطاعت کند خدا را اطاعت کرده و هر کس آنها را عصیان نماید خدا را عصیان نموده آنها ریسمان محکم خدا و وسیله توسل به خدا می باشند.

۲- بحار، ج ۸ ص ۴۳.

۱- شعرا ۱۰۰ و بحار، ج ۸ ص ۴۲.

۳- سوره بقره، آیه ۲۵۶.

محقق لاهیجی گوید:

تا شفیع خویش کردم صاحب معراج را
 سربه استغنا بر آوردم دل محتاج را
 زمهر اولیاء الله شانی کرده‌ام پیدا
 برای خویش عیش جاودانی کرده‌ام پیدا
 رساگر نیست دست من بقرب دوست یکتا
 زمهر دوستانش نردبانی کرده‌ام پیدا
 ولای آل پیغمبر بود معراج روح من
 بجز این آسمانها، آسمانی کرده‌ام پیدا
 بحبل الله مهر اهلیت است اعتصام من
 برای نظم ایمنان ریسمانی کرده‌ام پیدا
 عصا اینجا و عصیان را، شفیع آنجاست مهر او
 دو عالم گشته‌ام تا مهربانی کرده‌ام پیدا
 بخاک درگه آل نبی پی برده‌ام چون فیض
 برای خود ز جنت آسانی کرده‌ام پیدا
 آری امروز این حبل الله و عروة الوثقی الهی وجود مقدس آقا و مولایمان امام
 زمان (عج) است که از زمین تا به آسمان امتداد دارد و هرگز گسستنی نیست و هر
 کس امروز چنگ به این رشته محکم الهی زند در دنیا و آخرت نجات یافته است و
 در آخرت سعادت مند می‌شود. آری این چنین است.

قطب جهان

سروز دین داور کون و مکان	قطب جهان مهدی صاحب زمان
شمع سبل خسرو آفاق گیر	هادی کل مهدی گردون سریر
زیبده‌ترین گوهر بحر وجود	تازه‌ترین سرو گلستان جود
رحمت حق حجت پروردگار	شاه جهان بخش ولایت مدار

بباعث ایجاد دو کون از عدم
غوث زمان گوهر بحر صفا
فیض وجودش ز سما تا سمک
مهدی مسعود شه منتظر
ای بطفیل تو همه انس و جان
«وَمَنْ يُوتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا»

و هر کس که حکمت به او داده شود خیر بسیار به او داده شده.

فرمود یعنی طاعت خداوند و معرفت امام علیه السلام است. (۱)

فیض و دانش هر که را خواهد خدا
هر که را دادست حکمت کردگار
این حقیقت را تذکر کی دهند
می کند بساکبر یائیش عطا
مرحمت کرد است بر او بی شمار
جز خردمندان که یکسر عالمند

معرفت امام عصر (عج)

یکی از اصول دین ما معرفت امام از خداوند عزوجل است زیرا که علم با آموزش و درس خواندن بسیار نیست. بلکه علم نوری است از طرف خداوند در دل هر کس که بخواهد هدایتش کند قرار می دهد و هر که را خداوند هدایت کند او هدایت یافته است و گمراه نمی شود.

در اصول کافی (۲) از ابوبصیر آمده که گفت: حضرت ابو جعفر امام باقر علیه السلام به من فرمود: آیا امام خود را شناخته ای؟ گوید عرضه داشتیم: آری به خدا سوگند پیش از آنکه از کوفه بیرون بیایم. فرمود: همین تو را کفایت می کند.

باز در همان کتاب (اصول کافی) (۳) از امام باقر علیه السلام آمده که آن حضرت فرمود: بلندی و رکن و کلید امر و درب اشیاء و خشنودی خدای تبارک و تعالی بعد از معرفت او اطاعت امام است.

بنابراین دانستنی و مهم ترین و واجب ترین امور بعد از شناخت خدا و رسول خدا

۱- سوره بقره، آیه ۲۶۹.

۲- اصول کافی، ج ۱ ص ۱۸۵.

۳- اصول کافی، ج ۱ ص ۱۸۵.

شناختن ولی امر و صاحب الزمان است زیرا که این امر یکی از ارکان ایمان می باشد و هر کس بمیرد در حالیکه امام زمانش را نشناخته باشد به مرگ جاهلیت مرده است و معرفت امام کلید تمام ابواب خیر و سعادت و رحمت می باشد و خداوند بندگان خود را امر فرموده که معرفت او را تحصیل نمایند و دعا از جمله راههایی است که خدای تبارک و تعالی فرمان داده است که از آنها وارد شوند و فرمود: «أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ» یعنی بخوانید مرا تا اجابت کنم شما را.

سوره آل عمران

﴿وَمَا يَتْلَمُ تَاوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ﴾

تاویل آن کسی جز خدا نداند و اهل دانش گویند ما به همه آن کتاب گرویدیم که همه محکم و متشابه قرآن از جانب پروردگار ما آمده و باین دانش^(۱).

کس نداند جز خدا تاویل آن راسخون علم می گویند هان
ما ز قرآنیم و قرآن هم زماست محکم محض و تشابه از خداست
پی به این دانش نبرده هیچکس جز خردمندان که میدانند و بس
العیاشی عن الفضیل بن یسار عن ابی جعفر علیه السلام و ما یعلم تاویلہ الا اللہ و
الراسخون فی العلم نحن نعلمہ^(۲).

عیاشی از فضیل پسر یسار از حضرت ابی جعفر امام باقر علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود درباره آیه (تاویل آن را کسی جز خدا نداند) ما ائمه علیهم السلام هستیم.
عن ابی بصیر عن ابی عبد اللہ علیه السلام قال نحن الراسخون فی العلم نعلم تاویلہ^(۳)
ابو بصیر از امام صادق علیه السلام نقل می کند که آن حضرت فرمود: ما راسخین در علم
(خدا هستیم) و ما تاویل آن علم هستیم^(۴). عبد الرحمن بن کثیر عن ابی عبد اللہ علیه السلام
قال الراسخون فی العلم امیر المؤمنین و الائمة من بعده علیهم السلام^(۵).

علم پیغمبر را ائمه شریک هستند

خداوند کریم هر علمی را که به پیامبر اکرم آموخت امر کرد آنرا به علی علیه السلام بیاموزد و امامان علیهم السلام در آن علم شریک او هستند.

در اصول کافی^(۶) امام باقر علیه السلام فرمودند: جبرئیل دودانه انار از بهشت برای

۱- سوره آل عمران، آیه ۷.

۲- نقل از تفسیر برهان ج ۱ ص ۲۷۱ و تفسیر عیاشی ج ۱ ص ۱۶۴.

۳- تفسیر برهان، ج ۱ ص ۲۷۱.

۴- تفسیر عیاشی، ج ۱ ص ۱۶۴ و اصول کافی، ج ۱ ص ۲۶۹ ب ۷۸.

۵- اصول کافی، ج ۱ ص ۲۷۰. ۶- اصول کافی، ج ۱ ص ۳۱۸.

محمد ﷺ آورد، حضرت علی علیه السلام به او برخورد کرد و عرض کرد (یا رسول الله) این دو انار که در دست داری چیست؟ آن حضرت فرمود این دو انار یکی نبوت است و تو را در او بهره اش نیست و اما این علم است، و سپس رسول خدا ﷺ او را بدو نیم کرد و نیمی از او را به علی علیه السلام داد و نیمی را رسول خدا ﷺ گرفت و فرمود تو (یا علی) در این با من شریک هستی و من با تو شریکم. (۱)

سپس امام باقر علیه السلام فرمود بخدا سوگند رسول خدا ﷺ هر چه را که از خدا یاد می گرفت به علی علیه السلام می آموخت و بعد آن علم بما رسید و پس از آن دست بسینه خود نهاد.

پیغمبر اکرم ﷺ فرمود: «یملأ الارض قسطاً و عدلاً كما ملئت جوراً و ظلماً» بر روی زمین قسط عدل بر پا می شود همچنانکه ستم و ظلم بر پا شده است. پس آیه وارد نشد مگر درباره خلافت و امامت حجة بن الحسن قائم آل محمد ﷺ که پیغمبر اکرم به او بشارت داد و احادیث بسیار درباره او وارد شده در آنکه آیه شریفه در حق آن حضرت نازل شده و ظهور آن اجتماعی زمین هستند و قوام امر بدست ایشان است برگزیدگان علم خدا و مخصوصین او باشند پیش از تمام مودات آنان را بیافرید و در عرش مشغول تسبیح و تمجید پروردگار بودند.

علم امام زمان (عج)

یکی از مسائلی که برادران اهل سنت بر ما عاشقان ولایت و پیروان حضرت مهدی (عج) خرده می گیرند این است که شیعیان عقیده دارند به اینکه خداوند ائمه اهل بیت علیهم السلام را به علمی اختصاص داد که احدی از مردم را به آنها شریک نکرده است. و همانا امام اعلم اهل زمانش می باشد و ممکن نیست در پاسخ سوالی ناتوان بماند.

و یک سوال اینجا پیش می آید و آن هم این است که آیا این ادعا مدرک و دلیل هم دارد یا نه؟ باید عرض کنم که قرآن کریم بهترین دلیل بر این مدعاست که خداوند

کریم در قرآن فرمود: «ثُمَّ أَوْزَنَّا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا»^(۱) آنان را از بندگانمان که برگزیدیم وارث علم قرآنشان نمودیم این آیه دلیل روشنی دارد بر اینکه خدای سبحان برخی از بندگان را از میان همه مردم برگزید و آنان را وارث علم کتاب (قرآن) نمود. آیا می‌توانیم این بندگان برگزیده را بشناسیم؟ اگر بخواهیم قرآن را با خود قرآن تفسیر کنیم بسیاری از آیات را می‌یابیم که معنای واحدی در بر دارند و معلوم می‌شود که خدای سبحان برای حکمتی مهم، امامان اهل بیت پیامبر را به علمی لدنی از دیگران ممتاز نمود تا پیشوایان هدایت و چراغان روشنائی باشند. و در آیه دیگر خدای کریم می‌فرماید: «يُوتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُوتِ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ»^(۲) خدا فیض حکمت و دانش را به هر که بخواهد عطا کند و هر که را به حکمت و دانش رساند درباره او مرحمت بسیار فرموده و این حقیقت را جز خردمندان عالم متذکر نشوند.

باز خدای کریم فرمود: «فَلَمَّا أَقْسِمُ بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ ﴿۱﴾ وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ﴿۲﴾ إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ ﴿۳﴾ فِي كِتَابٍ مَكْنُونٍ ﴿۴﴾ لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ»^(۳)

سوگند به مواقع نزول ستارگان و این قسم اگر بدانید بسیار سوگند بزرگی است. که این قرآن بسیار کتابی بزرگوار و سودمند و گرامی است در لوح محفوظ سر حق مقام دارد که جز دست پاکان و (فهم خاصان) بدان نرسد.

خدای کریم در این آیات قسم یاد کرده که قرآن کریم را اسرار و رموز و معانی باطنی و درونی است که جز پاکان و مطهران کسی دیگر از معانی درونیش با خبر نیست و این پاکان که قرآن کریم می‌فرماید آیا جز اهل بیت عصمت و طهارت رسول اکرم ﷺ می‌توانند باشند که خدای کریم آنها را از هر رجس و پلیدی دور کرده و آنها را پاک و مطهرشان نموده است. «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا»^(۴) همانا خداوند کریم چنین می‌خواهد که رجس هر آلایش را از شما خانواده نبوت ببرد و شما را از هر عیب پاک و منزّه گرداند باز خدای کریم در

۱- سوره فاطر، آیه ۳۲.

۲- سوره بقره، آیه ۲۶۹.

۳- سوره واقعه، آیات ۷۵-۷۹.

۴- سوره احزاب، آیه ۳۳.

قرآنش فرمود: «هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخْرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ»^(۱)

اوست خدائی که قرآن را بتو فرستاد که برخی از آن کتاب آیات محکم است که آنها اصل و مرجع سایر آیات کتاب خواهد بود و برخی دیگر آیاتی است متشابه تا آن که گروهی که در دلشان میل به باطل است از پی متشابه رفته تا بتاویل کردن آن در دین راه شبه و فتنه گری پدید آرند در صورتی که تاویل آن کسی جز خدا نداند و اهل دانش گویند ما به همه آن کتاب گرویدیم که همه محکم و متشابه قرآن از جانب پروردگار ما آمده و باین دانش و براین معنی (که آیات قرآن همه از جانب خداست) تنها خردمندان آگاهند.

در این آیه شریفه خداوند کریم اسراری را برای قرآن وضع کرده که تاویل آنها را جز حضرت حق و کسانی که در علم استوارند نمی دانند و از آیات گذشته هم این چنین استفاده می شود که راسخین در علم همان اهل بیت عصمت و طهارت رسول اکرم ﷺ می باشند که در عصر ما فقط وجود نازنین حضرت بقیه الله الاعظم امام زمان اروحنا العالمین له فدا است و روی این اصول است که خاتم انبیاء ﷺ فرمود:

«لَا تَقْدَمُوا هُمْ فَتَهْلِكُوا وَلَا تَقْصُرُوا عَنْهُمْ فَتَهْلِكُوا وَلَا تَعْلَمُوهُمْ فَانْهَمِ اعْلَمِ مِنْكُمْ»^(۲)

از آنان (اهلیت) پیشی نگیرید که هلاک می شوید و در حق آنان کوتاهی نکنید که هلاک می شوید و به آنان یاد ندهید که از شما عالم تر و داناستر هستند امیرالمومنین علیه السلام فرمود: «أَيُّنَ الَّذِينَ زَعَمُوا أَنَّهُمُ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ دُونَنَا كَذِبًا وَبَغْيًا عَلَيْنَا أَنْ رَفَعْنَا اللَّهَ وَوَضَعَهُمْ وَأَعْطَانَا وَحَرَمَهُمْ وَأَدْخَلْنَا وَأَخْرَجَهُمْ بِنَا يُسْتَعْتَبُ الْهُدَىٰ وَ يُسْتَجْلَى الْعَمَىٰ، إِنَّ الْأَيْمَةَ مِنْ قَرِيصٍ غُرِسُوا فِي هَذَا الْبَطْنِ مِنْ هَاشِمٍ، لَا تَصْلُحُ عَلَي سِوَاهُمْ، وَلَا تَصْلُحُ الْوَلَاةُ مِنْ غَيْرِهِمْ»^(۳) یعنی آنانکه فکر می کنند در علم راسخ هستند

۱- سوره آل عمران، آیه ۷.

۲- صواعق المحرقة ابن حجر، ص ۱۸۸ و در المشور سیوطی، ج ۲ ص ۶۰.

۳- نهج البلاغه خطبه، ص ۱۴۳.

و از زوی دروغ و ظلم بر ما خود را لایق رهبری می‌دانند و بما عقیده ندارند کجا هستند، اینان باید بدانند خدا ما را مقام داده و دیگران را پائین آورده بما لطف کرده و آنان را محروم ساخته است. ما را در علم خود سهم گردانده و دیگران را اخراج نموده است بوسیله ما راه هدایت را می‌آموزند و گمراهی را بر طرف می‌سازند. رهبری قریش در طائفه بنی هاشم ریشه دوانیده و برای دیگری شایسته نیست و هیچکس غیر از بنی هاشم لایق رهبری نخواهد بود بنابراین اگر ائمه اطهر که اهلیت رسالتند را سخین در علم نباشد پس اینان چه کسانی می‌باشند؟ تمامی شیعیان بر این باور یقین و ایمان دارند که کسی نتوانسته است چنین ادعائی کند که جز ائمه معصومین علیهم‌السلام که خداوند کریم می‌فرماید:

امیرالمومنین علیه‌السلام فرمود: یا کَمِیلُ مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَ اَنَا افْتَحُهُ وَ مَا مِنْ شَیْءٍ إِلَّا وَ الْقَائِمُ یَخْتِمُهُ. ای کَمِیل هیچ علمی نیست مگر اینکه من افتتاح کننده آنم و هیچ چیزی نیست مگر اینکه قائم آنرا به پایان می‌رساند.

ائمه داناترین مردم هستند

رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم درباره ائمه اطهار فرمودند: «لا تتقدموهم فتهلكوا و لا تقصروا عنهم فتهلكوا، و لا تعلموهم فانهم اعلم منکم»^(۱) یعنی از آنان (ائمه) پیشی نگیرید که هلاک می‌شوید و در حق آنان کوتاهی نکنید که هلاک می‌شوید و به آنان یاد ندهید که از شما عالم‌تر و داناتر هستند.

امیرالمومنین علیه‌السلام می‌فرماید: «این الذین زعموا انهم الراسخون فی العلم دوننا کذباً و بغياً علینا ان رفعنا الله و وضعهم، و اعطانا و حرمهم، و ادخلنا و اخراجهم بنا یستعطي الهدی و یستجلی العمی، ان الائمة من قریش غرسوا فی هذا البطن من هاشم لا تصلح علی سواهم و لا تصلح الولاية من غیرهم»^(۲) یعنی کجایند آنهایی که گمان می‌کنند در علم راسخ‌تر و استوارترند بجز ما اهل بیت (رسول الله) ادعای آنان دروغ است و بر ما ظلم کرده‌اند، زیرا خداوند ما را فضیلت و برتری داده و آنها را ذلیل نموده و فرو

گذاشته است و خداوند ما را (علم و فضیلت) عطا کرده و آنها را محروم نموده و خداوند ما را داخل نموده (در فیض خویش) و آنها را خارج ساخته، بوسیله ما درخواست هدایت می شود و بینائی از کوری خواسته می گردد. ائمه و پیشوایان دین از قریش هستند که از هاشم بوجود آمده اند و امامت بر غیر آنان استوار نیست و خلفای غیر آنان صلاحیت ندارند بنابراین از همه بشریت سوال می شود. اگر ائمه از اهل بیت رسول خدا ﷺ را سخین در علم نباشند پس اینان چه کسانی هستند؟ حقیر و تمام دوستداران اهل بیت بر این باور یقین و ایمان داریم که چه در گذشته کسی نتوانسته است ادعا کند که علم ما از خاندان پیغمبر بالاتر و افزونتر است. خداوند کریم درباره آنها می فرماید: «(ایها الناس) فاسألوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون» یعنی ای مردم پس پرسید از اهل ذکر، اگر نمی دانید، این آیه در حق اهلبیت رسول الله نازل شده است و در جای خود بحث و گفتگو خواهد شد انشاء الله.

امت اسلامی پس از رحلت رسول خدا ﷺ برای درک حقایق اسلام و قرآن کریم به ائمه اهل بیت مراجعه می کردند و در زمان خود رسول الله ﷺ می فرمودند مردم را به علی بن ابیطالب مراجعه کنند تا مسائل دشوار و مشکل را برای آنان حل کند و در طول سالیان دراز مردم به ائمه اهل بیت رجوع می کردند که مسائل حلال و حرام را بشناسند و از علوم و اخلاق و دانشهای ائمه اطهار کسب فیض کنند.

ابوحنیفه امام حنیفی ها می گوید: «لو لا السنتان لهلك النعمان» اگر آن دو سال نبود نعمان یعنی خودش ابوحنیفه هلاک می شد و مقصودش از دو سال همان دو سالی است که در محضر امام صادق علیه السلام کسب علم کرد.

امام مالک بن انس می گوید: «ما رأی عین و لا سمعت أذن و لا خطر علی قلب بشر افضل من جعفر بن محمد الصادق علیه السلام علماً و عبادة و ورعاً»^(۱) یعنی هیچ دیده ای ندید، و هیچ گوشی نشنیده و بر قلب هیچ انسانی خطور نکرده که کسی افضل و بالاتر از جعفر بن محمد صادق باشد چه از نظر علم و چه از نظر عبادت و پارسائی.

امروز تمام علوم اولین و آخرین از انبیاء الهی و ائمه معصومین علیهم صلوات الله نزد مهدی فاطمه علیها السلام که درود خداوند و ملائکه و همه انبیاء اولیای الهی بر او باد می باشد که انشاء الله بزودی به اذن خداوند کریم ظهور به عرصه هستی می گذارد و همه دوستان و عاشقان مکتب رسول الله و امیرالمومنین و منتظران آن حضرت چشم گناهکارشان به جمال مهدی فاطمه علیها السلام روشن خواهد شد و از دستوران آن حضرت حضوری پیروی خواهند کرد به امید آن روز انشاء الله.

﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾

و همگی به رشته دین خدا چنگ زده و به راه های متفرق نروید^(۱)

متحد باشید در دین خدا تا نباشد تفرقه بین شما

حبل الله چه کسانی هستند

ابوسعید خدری از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل کرده که آن حضرت فرمود: «ایها الناس انی قد ترکت فیکم حبلین ان اخذتم بهما لن تضلوا ابداً» ای مردم من دو حبل دو رشته محکم برای شما یادگار گذاشتم که اگر بهر دوی آنها چنگ زنید هرگز گمراه نخواهید شد. یکی از دیگری بزرگتر است و آن کتاب خدا (قرآن) است که از آسمان به زمین کشیده شده و دیگری عترت و اهل بیت من، این دو از هم جدا نخواهند شد تا بر حوض (کوثر) بر من وارد شوند.^(۲)

فی تفسیر عیاشی: عن جابر عن ابی جعفر علیه السلام قال: آل محمد علیهم السلام هم حبل الله الذی امرنا بالاعتصام به فقال: «واعتصموا بحبل الله جمیعاً و لا تفرقوا» در تفسیر عیاشی از حضرت باقر علیه السلام نقل کرده که آن حضرت فرمود: رشته الهی همانا آل محمد علیهم السلام هستند که مردم مأمور به تمسک آن می باشند چنانکه خدای متعالی فرماید: «واعتصموا بحبل الله جمیعاً و لا تفرقوا» همگی به رشته خدا چنگ زنید و از هم متفرق نشوید.^(۳)

۲- سفینه البحار، ج ۱ ص ۲۰۷.

۱- سوره آل عمران، آیه ۱۰۳.

۳- تفسیر عیاشی، ج ۱ ص ۱۹۴.

تفسیر الثعلبی یرفعه باسناده الی جعفر بن محمد رضی الله عنهما فی قوله تعالی و اعتصموا بحبل الله جمیعاً و لا تفرقوا قال نحن حبل الله الذی قال الله و اعتصموا بحبل الله جمیعاً و لا تفرقوا. (۱)

در تفسیر ثعلبی مرفوعاً باسنادش تا به امام صادق رضی الله عنه درباره فرموده قول تعالی که همگی به رشته خدا چنگ زنید و از متفرق نشوید، فرمود: ما هستیم حبل خدا که فرمود به این رشته چنگ زنید و متفرق نشوید.

ابان بن تغلب از حضرت صادق رضی الله عنه نقل می‌کند که آن حضرت فرمود: ما آن حبل الله (و رشته محکم) هستیم که خداوند فرمود به رشته محکم خدا چنگ زنید و متفرق نشوید.

آری: وجود تازنین امام زمان (عج) رشته محکم خداوند در میان بندگان می‌باشد در تمام زمانها و دست رسی به او جز با پیروی و نصرت او حاصل نمی‌گردد.

سوره نساء

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ
مَنْكُمْ﴾

ای کسانی که ایمان آورده‌اید اطاعت کنید خدا و رسول خدا و فرمانداران و برگزیدگان (از طرف خدا و رسول خدا) را اطاعت کنید. (۱)

اهل ایمان از خدا و از رسول	پیروی را کرد می‌باید قبول
هم اطاعت از اولی الامر خدا	گفتگوگر بود در کار شما
پس به فرمان خداوند و رسول	باز گردید و کنید آن را قبول
گر به یزدان و قیامت مو منید	حکم حق امر رسول اجرا کنید
بہتر و خوش عاقبت‌تر هست این	احسن تاویل کار این است این

صاحبان امر چه کسانی هستند؟

ابن بابویه^(۲) بسند خود از جابر بن یزید جعفی روایت کرده درباره آیه فوق گفت از جابر بن عبدالله انصاری شنیدم زمانی که این آیه نازل شد حضور پیغمبر اکرم ﷺ عرض کردیم (یا رسول الله) شما شناسانید بما خدا و رسولش را که خودتان می‌باشید؟

اولی الامر که اطاعت او در مرتبه خدا و رسول خدا قرار گرفته است کیست؟ حضرت فرمود: ای جابر! مراد از اولی الامر جانشینان من می‌باشند که اول آنها علی بن ابیطالب علیه السلام است بعد حسن سپس حسین بعد علی بن الحسین بعد محمد بن علی که در تورات معروف به باقر است و تو (ای جابر) او را درک می‌کنی هر وقت خدمتش رسیدی سلام مرا باو برسان بعد از او جعفر صادق بعد موسی بن جعفر و پس از او علی بن موسی و بعد از او محمد بن علی و بعد از او علی بن محمد بعد از

۱- سوره نساء، آیه ۵۹.

۲- کمال الدین، ج ۱، ص ۴۷۶.

او حسن بن علی بعد از او هم نام و هم کنیه من حجت خدا در روی زمین فرزند حسن بن علی عسگری آن امامی است که خدا او را از نظر شیعیان پنهان و غایب می‌کند و بدست او مشرق تا مغرب زمین فتح می‌شود و خداوند بدست او نام خود را بتمام مردم برساند و خداوند آن امام را غایب نمی‌گرداند مگر برای امتحان نمودن دلها و آزمایش مراتب ایمان آنها.

جابر گفت: عرض کردم: ای رسول خدا ﷺ! آیا در زمان غیبت او شیعیان از جنابش انتفاعی می‌برند؟ حضرت فرمود: آری بآن خدائی که جانم بدست قدرت اوست و مرا بسوی خلق فرستاده است شیعیان از نور او روشن میشوند و از ولایت او منتفع و بهره‌مند شوند مانند آنکه مردم از آفتاب منتفع شوند و آفتاب در زیر ابر باشد.

ای جابر! اینها از مکنونات و سرّ خدا بود و از خزائن علم اوست و از غیر اهلش اینها را پنهان کن.^(۱)

شیخ مفید در کتاب اختصاص^(۲) از ابی اعلاء روایت کرده گفت عرض کردم حضور حضرت صادق علیه السلام آیا اوصیاء و امامان اطاعتشان واجب است؟ حضرت فرمود: بلی. خداوند می‌فرماید درباره ایشان «اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم» و آن امامان کسانی هستند که این آیه را خداوند در شان آنان نازل کرد. سعد بن عبدالله در بصائر الدرجات بسند خود از زرین حبش آورده است که حضرت امیرالمومنین علیه السلام فرمود: چون بنده را داخل قبر کنند دو ملک بنزد او می‌آیند نام آنها منکر و نکیر است پس اول چیزی که از او سوال می‌کنند از پروردگار او است بعد از آن از پیغمبر او بعد از آن از ولی و امام اگر جواب گفت نجات یابد و اگر از جواب عاجز و متحیر ماند او را عذاب می‌کنند، پس راوی گفت: اگر کسی پروردگار خود و پیغمبر خود را شناخت و ولی خود را شناخت حال او چگونه خواهد بود، حضرت فرمود آنکس مذدبست نه از اینها است و نه از آنها و هر که را

۱- تفسیر جامع، ج ۲، ص ۸۲ و تفسیر برهان، ج ۱، ص ۳۸۱.

۲- اختصاص شیخ مفید، ص ۲۷۷.

خدا گمراه کرد نمی‌یابی هرگز برای او راهی بسوی نجات.

سپس حضرت فرمود پس آنکس را راهی بسوی حق نخواهد بود و برسول خدا ﷺ عرض کردند یا نبی الله! ولی کیست؟ حضرت فرمود: ولی شما در این زمان علی بن ابیطالب علیه السلام است و بعد از علی وصی اوست هر زمانی را عالمی است که خدا باو حجت تمام می‌کند بر خلق تا آنکه نگویند چنانکه گمراهان پیش از این گفتند و در وقتیکه پیغمبران ایشان از دنیا رفتند گفتند «رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَتَتَّبِعَ آيَاتِكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَذَلَّ وَنَخْزَى»^(۱) یعنی و اگر ما پیش از فرستادن پیغمبر کافران را همه به نزول عذاب هلاک می‌کردیم البته آنها می‌گفتند پروردگارا چرا بر ما رسولی نفرستادی تا از او پیروی کنیم که این ذلت و خواری بر ما پیش نیاید، ضلالت ایشان این بود که آیات را که اوصیاء بودند ندانستند پس خدایتعالی در جواب ایشان فرمود: «قُلْ كُلُّ مُتَرَبِّصٍ فَتَرَبَّصُوا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَى»^(۲) یعنی بگو (ای رسول ما اکنون که رسول حق آمد و مخالفتش کردید) همه منتظر امر خدا باشید که بزودی خواهید دانست ما و شما کدام به راه مستقیم سعادت رفته و طریق هدایت یافته‌ایم و کدام به راه جهل و شقاوت شتافته‌ایم.

یعنی راه راست و کیست آنکه هدایت یافته است و تربص و انتظار ایشان آن بود که می‌گفتند طلب شناختن اوصیاء ما را در کار نیست تا آنکه امامی را بشناسیم پس خدایتعالی ایشانرا سرزنش کرد باین و اصحاب صراط اوصیایند که بر صراط می‌ایستند و داخل بهشت نمی‌شود مگر کسی که ایشانرا بشناسد و ایشان او را بشناسند و داخل جهنم نمی‌شود مگر کسی که ایشان او را شیعه خود ندانند و او ایشان را بآیات نشناسد زیرا که ایشان عرفهای الهی اند که مردم را بایشان شناساند و گواه گرفت بر ایشان در وقتیکه پیمانها از ارواح گرفت در روز میثاق و صف کرده است ایشان را در کتاب خود و آنجا که فرموده است «وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كَلًّا بِسِيمَاهُمْ»^(۳) و بر اعراف مردانی هستند که همه به سیمایشان شناخته شوند و

۱- سوره طه، آیه ۱۳۴.

۲- سوره طه، آیه ۱۳۵.

۳- سوره اعراف، آیه ۴۶.

ایشان گواهانند بر دوستان خود و رسول خدا ﷺ گواه است بر ایشان و خدایتعالی از بندگان خود عهد گرفته است که اطاعت کنند و از ایشان پیمان گرفته است که رسول خدا ﷺ را اطاعت کنند پس نبوت رسول خدا ﷺ برایشان جاری شد و این است که خدایتعالی می فرماید: «فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَ جِئْنَا بِكَ عَلَى هَوْلٍ شَهِيداً ﴿٤١﴾ يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُا الرَّسُولَ لَوْ تُسَوَّىٰ بِهِمِ الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثاً»^(۱)

یعنی پس چگونه نخواهد بود حال مردم در وقتی که بیاوریم از هر امتی گواهی و بیاوریم گواه بر گواهان در آن روز خواهند خواست و آرزو خواهند کرد آنها که کافر شده اند و نافرمانی رسول خدا ﷺ، کرده اند در اطاعت اوصیاء و در سایر امور که کاش با زمین یکسان و هموار می شدند و کتمان نمی کردند در آنروز سخنی را از خدا یا کتمان نمی کردند در دنیا عباقت.

ینابیع المودة^(۲) (شیخ بن ابراهیم البلخی) از مناقب از سلیم بن قیس الهلالی از علی علیه السلام در حدیثی روایت می کند که آن حضرت فرمود: کمترین چیزیکه بنده ای گمراه می شود آنست که حجت و شاهد خدا بر بندگان نشناسد، یعنی کسی را که خداوند امر به اطاعت او نموده و دوستیش را واجب ساخته.

سلیم بن قیس گوید: عرض کردم یا امیرالمومنین علیه السلام آنان را توصیف فرمائید؟ حضرت فرمود: آنان کسانی هستند که خداوند نامشان را با نام خود و رسولش همسنگ ساخته و فرمود: «يا ايها الذين آمنوا اطيعوا الله و اطيعوا الرسول و اولى الامر منكم» گفتم قربانت گردم، توضیحی بده؟ حضرت فرمود کسانی هستند که رسول خدا ﷺ در مواضعی و در آخرین خطبه اش در روز رحلت فرموده «انی ترکت فیکم امرین لن تضلوا بعدی ان تمسکتم بهما کتاب الله عزوجل و عترتی اهل بیتی فان اللطیف الخیر عهداً لی انهما لن یفترقا حتی یردا علی الحوض کھاتین» (و دو انگشت سبابه را حضرت بهم چسباند) و لا اقول کھاتین (و جمع بین انگشت سبابه و وسطی نمود) فتمسکوا بهما و لا تقدموهم فتضلوا؛ یعنی من در بین شما دو چیز باقی

می‌گذارم که هرگز پس از من گمراه نشوید اگر بدانها بیاویزید! کتاب خدا و خاندانم زیرا که خداوند دانا و مهربان؛ با من پیمانی نمود که آندو را از هم هرگز جدا نسازد تا آنکه بر سر حوض (کوثر) نزد من آیند به مثل ایندو (دو انگشت سیابه و وسطی) و نمی‌گویم مثل ایندو (دو انگشت) پس بآنها بیاویزید؟^(۱)

اصحاب روایت ما از امام باقر و امام جعفر صادق علیهما السلام روایت کرده‌اند که منظور از اولی الامر ائمه اهل بیت است که خداوند طاعت ایشان را بطور مطلق واجب ساخته است همانطوری که طاعت خدا و پیامبر را واجب گردانیده است. طاعت مطلق شخص یا اشخاص در صورتی واجب می‌شود که معصوم باشند و ظاهر و باطن ایشان یکی باشد و از اشتباه و امر بکار زشت، مصون باشند بدیهی است که علما و زمانداران چنین صفاتی ندارند و خداوند برتر از این است که مردم را به اطاعت بدون قید و شرط افرادی امر کند که مرتکب معصیت می‌شوند یا میان گفتار و کردارشان اختلاف است. شاهد این مطلب این است که خداوند طاعت او (اولی الامر) را در ردیف طاعت از پیامبر و خدا از ایشان برتر و خدا از همگی برتر و بلندتر است.

بدیهی است که تنها ائمه بعدی از آل پیغمبر صلی الله علیه و آله چنین مزیتی دارند نه دیگران، آنان کسانی هستند که امامت و عصمت ایشان به ثبوت رسیده و تمام مسلمین بر بلندی رتبه و عدالت ایشان اتفاق دارند.

در تفسیر عیاشی^(۲) از عمر بن سعید از حضرت ابوالحسن علیه السلام روایت شده که آن حضرت فرمود: آنان حضرت علی بن ابیطالب و اوصیاء پس از وی هستند.

ابن شهر آشوب از حسن بن صالح از حضرت صادق علیه السلام از اولی الامر سوال نمود که آن حضرت فرمود: ائمه اهل بیت رسول خدا صلی الله علیه و آله هستند.^(۳)

شیخ صدوق از ابوبصیر مثل همین روایت را از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود: آنان ائمه و فرزندان علی و فاطمه علیهما السلام هستند تا روز قیامت.^(۴)

۲- تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۲۵۳.

۴- برهان، ج ۱، ص ۳۸۳.

۱- ترجمه میزان، ج ۴، ص ۵۹۴.

۳- مناقب آل ابی طالب، ج ۳، ص ۲۰.

صاحبان اولی الامر فقط اهل بیتند

همه مفسران شیعه معتقدند که منظور از اولی الامر ائمه معصومین علیهم السلام می باشند که رهبری مادی و معنوی جامعه اسلامی را در تمام شئونات زندگی از جانب خداوند سبحان و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بآنها سپرده شده است و ظاهر آیه شریفه دلیل بر این مدعاست که قول مفسران شیعه درست و صحیح است. برای اینکه جایز نیست خداوند متعال اطاعت کسی را در مقابل اطاعت خود و رسول مکرمش قرار دهد و بدون قید و شرط واجب کند مگر آنکه عصمت او ثابت شود و مقام عصمت را به جز ائمه علیهم السلام و ام ائمه که فاطمه زهرا علیها السلام و پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله کسی ندارد و اما وجود نازنین خاتم انبیاء صلی الله علیه و آله پیش از این اولی الامر گفته شده است که مقام نبوت را داراست و فاطمه زهرا علیها السلام هم از مقام امامت استثناء شده است پس جز ائمه اطهار علیهم السلام که دوازده نور پاک الهی می باشند کسی دیگر باقی نمی ماند چون دیگران مقام عصمت را دارا نیستند بنابراین از جمیع روایات و احادیث وارده استفاده می شود که وجود نازنین بقیه الله الاعظم که آخرین سفیر الهی و اوصیاء خدا می باشد دارای مقام عصمت و امامت است و الان فقط اولی الامر منکم در جامعه بشری وجود اقدس حضرت ولی الله الاعظم امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است. که اطاعت او اطاعت همه ائمه اطهار خصوصاً جد بزرگوارش خاتم انبیاء است اخباری که از طرق شیعه و سنی بر این معنی دلالت دارد که در کتابهای اصول کافی و غیبت نعمانی و غیب طوسی، کمال الدین صدوق، غایة المرام و تفاسیر شیعه و سنی نقل کردند؛ از ابو خالد کابلی آمده که گفت: بر آقا امیر حضرت علی بن الحسین زین العابدین علیه السلام وارد شدم و عرضه داشتم: ای فرزند رسول خدا صلی الله علیه و آله مرا خبر ده از کسانی که خدای عزوجل طاعت و دوستی آنان را واجب دانسته و پیروی از ایشان را پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله بر بندگانش واجب کرده است؟ حضرت بمن فرمود: ای کابلی بدرستی که اولی الامری که خدای عزوجل آنان را امامانی برای مردم قرار داده و طاعتشان را بر آنها واجب نموده: امیرالمومنین علی بن ابیطالب علیه السلام سپس حسن سپس حسین دو فرزند علی بن ابیطالب بوده اند آنگاه

امر امامت به ما رسیده است، سپس ساکت شد.

پس من عرض کردم: ای آقای من! برای ما روایت شده که امیرالمومنین علیه السلام فرموده: البته زمین از حجتی برای خدای عزوجل بر بندگانش خالی نمی ماند پس حجت و امام بعد از تو کیست؟ آن حضرت (امام سجاده علیه السلام) فرمود: پسر من محمد است و اسم او در تورات باقر می باشد، علم را می شکافد شکافتنی، او حجت و امام بعد از من است، و پس از محمد پسرش جعفر می باشد که نامش نزد اهل آسمان صادق است.

عرضه داشتم: ای آقای من چگونه اسم او صادق شده و حال آنکه همه شما صادق (راستگو) هستید؟

حضرت فرمود: پدرم از پدرش مرا حدیث گفت که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: هرگاه فرزندانم جعفر بن محمد بن علی بن الحسین بن علی بن ابیطالب علیه السلام متولد شد او را صادق بنامید، که پنجمین از فرزندش کسی است که اسمش جعفر خواهد بود که با دروغ بستن بر خدای عزوجل جرات کرده و مدعی امامت می گردد. پس او نزد خداوند، جعفر کذاب و افترا زننده بر خدای عزوجل است، و ادعا کننده منصبی که شایستگی آن را ندارد. مخالفت کننده با پدر و حسادت ورزنده بر برادرش خواهد بود آن کسی است که می خواهد هنگام غیبت ولی خدای عزوجل پرده (غیب) خداوندی را کنار زند.

سپس حضرت علی بن الحسین علیه السلام به شدت گریست. آنگاه فرمود: گوئیا جعفر کذاب را می بینم.

که ستمگر زمان خویش را بر بازرسی امر ولی خداوند و آنکه در حفظ الهی غایب است برانگیخته و حرمت پدرش را هتک نموده باشد بخاطر جهل و نداشتن ولادت او، و از روی حرص بر کشتن او اگر بروی دست یابد، به جهت طمع کردن در میراثش تا آن را بدون اینکه حقی در آن داشته باشد بگیرد.

ابو خالد گوید: عرضه داشتم: ای فرزند رسول خدا صلی الله علیه و آله آیا این کار شدنی است فرمود: آری به پروردگارم سوگند به درستی که این مطلب نزد ما نوشته شده است در

طوماری که منت‌هایی که بعد از رسول خدا ﷺ بر ما وارد می‌شود در آن ضبط گردیده است.

ابو خالد گوید: عرضه داشتیم: ای فرزند رسول خدا ﷺ سپس چه خواهد شد؟ آن حضرت (امام سجاد) فرمود سپس غایب ماندن ولی خدای عزوجل دوازدهمین جانشین رسول خدا ﷺ و امامان پس از او طولانی خواهد گشت و ای ابو خالد! به درستی که اهل زمان غیبت او (امام زمان) که امامتش را باور دارند و منتظر ظهور اویند از مردم همه زمانها بهترند.

زیرا که خدای تبارک و تعالی آن چنان عقلها و فهمها و شناختی به آنها عنایت کرده که غیبت نزد آنان همچون دیدن باشد و آنان را در آن زمان به منزله کسانی قرار داده که در پیشگاه رسول خدا ﷺ با شمشیر جهاد کرده‌اند، آنان به حق مخلصانند و راستی که شیعیان ما هستند و دعوت کنندگان به دین خدای عزوجل در پنهان و آشکارا می‌باشند. (۱)

فی اصول کافی عن محمد بن فضیل قال: سَأَلْتُهُ عَنْ أَفْضَلِ مَا يَتَّقَرَّبُ بِهِ الْعِبَادُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ قَالَ: أَفْضَلُ مَا يَتَّقَرَّبُ بِهِ الْعِبَادُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ، طَاعَةُ اللَّهِ وَ طَاعَةُ رَسُولِهِ وَ طَاعَةُ أَوْلِي الْأَمْرِ، قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ حُبُّنَا إِيْمَانٌ وَ بُغْضُنَا كُفْرٌ. (۲) در اصول کافی از محمد بن فضیل نقل می‌کند که گفت از امام صادق علیه السلام پرسیدم از بهترین چیزهایی که بوسیله آن بندگان بخدای عزوجل تقرب جویند چیست؟ حضرت فرمود: بهترین چیزی که بندگان (خدا) بوسیله آن بخدا تقرب جویند طاعت خدا و رسول و اولی الامر است.

امام باقر علیه السلام فرمود: دوستی ما ایمان و بغض و دشمنی ما کفر است.
قال امیرالمومنین علیه السلام إِعْرِفُوا اللَّهَ بِاللَّهِ وَ الرَّسُولَ بِالرَّسَالَةِ وَ أَوْلِيَّ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَ الْعَدْلِ وَ الْإِحْسَانِ. (۳)

امیرالمومنین علیه السلام فرمود: خدا را بخدا (بصفات خدا) بشناسید و رسول را را به رسالت و تبلیغ و امامان صاحب امر ولایت را با عدالت و نیکوکاری بشناسید.

۲- اصول کافی، ج ۱، ص ۳۵۵.

۱- کمال الدین، ج ۱، ص ۳۱۹، ب ۳۱، ج ۲.

۳- بحار، ج ۲۵، ص ۱۴۱.

عمل بی ولایت همچون نماز بی طهارت است

مرحوم شیخ صدوق در کتاب من لا یحضره الفقیه^(۱) باسنادش از ابی حمزه ثمالی روایت کرده است که گفت امام زین العابدین علی بن الحسین علیه السلام بما فرمود: بالاترین و با فضیلت‌ترین مکان کدام است؟ عرض کردیم خدایتعالی و رسولش صلی الله علیه و آله و فرزندش داناتر هستند. سپس امام سجاد علیه السلام فرمود: با فضیلت‌ترین مکان ما بین رکن کعبه و مقام ابراهیم است و اگر مردی بمدت نهصد و پنجاه سال مدت رسالت نوح نبی علیه السلام در بین قومش عمر کند و تمام این مدت: روز را روزه بدارد و شب را بین رکن و مقام عبادت خداوند متعال بپردازد. سپس بمیرد اما ولایت اهل بیت و پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله را نداشته باشد این نماز و روزه کمترین نفعی بحالش نخواهد داشت و مورد قبول درگاه الهی واقع نخواهد شد.

از امام رضا علیه السلام^(۲) روایت شده که آن حضرت فرمود:

«لَا يَقْبَلُ اللَّهُ عَمَلًا لِعَبْدٍ إِلَّا بِوَلَايَتِنَا» یعنی خدای کریم از هیچ بنده‌ای عملی را قبول نمی‌کند مگر اینکه ولایت اهل بیت پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله را داشته باشد.

اطاعت اولی الامر بهترین چیزی که بندگان بسوی خداوند تقرب جویند

پس از اطاعت و فرمان برداری از خداوند بزرگ و اطاعت خاتم انبیاء حضرت محمد صلی الله علیه و آله اطاعت از اولی الامر است که بهترین وسیله‌ای است که با آن به سوی خداوند عالم تقرب جسته می‌شود و دلیل بر این معنی روایتی است که در اصول کافی^(۳) به سند خود از محمد بن فضیل آمده که گفت از امام علیه السلام درباره بهترین چیزی که به وسیله آن بندگان به خداوند عزوجل تقرب جویند پرسیدم؟ حضرت فرمود: بهترین چیزی که بندگان به وسیله آن به خداوند عزوجل تقرب جویند اطاعت خداوند و اطاعت پیغمبر او و اطاعت اولی الامر است.

یکی دیگر از چیزهایی که باعث تقرب بنده به خالقش می‌باشد دعادر حق

۲- مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۷۵.

۱- من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۲۴۵.

۳- اصول کافی، ج ۱، ص ۱۸۷.

مولایمان حضرت صاحب الزمان (عج) می باشد که از مصادیق اطاعت است خصوصاً بسیار دعا کنید برای تعجیل فرج مولایمان امام زمان (عج) که آن نیز فرج شما می باشد.

دعا باعث خرسندی خداوند متعال است

دعا از موجبات سرور و رضای خداوند متعال است، زیرا که وقتی مومن در حق امام خود دعا کند امام خویش را از خود مسرور و خوشحال ساخته است و خرسندی امام علیه السلام مایه سرور و خرسندی خداوند متعال و رسول او است چنانکه در اصول کافی^(۱) به سند صحیحی از ابو حمزه ثمالی آمده که گفت شنیدم حضرت باقر علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرموده: هر کس مومنی را مسرور سازد، مرا مسرور کرده و هر که مرا مسرور کند خدا را مسرور و خوشحال کرده است.

﴿وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا﴾
یعنی و آنان که خدا و رسول را اطاعت کنند البته با کسانی که خدا به آنها لطف و عنایت کامل فرموده یعنی با پیغمبران و صدیقان و شهیدان و نیکوکاران محشور خواهند شد و اینان در بهشت چقدر نیکو رفیقانی هستند.^(۲)

آن کسان که از خداوند و رسول	پیروی کردند تا حد قبول
آن گروهند از کسانی که خدا	لطف و رحمت کرده بر آنها عطا
از نسیبیتن و ز صدیقین حسق	وز شهید و صالحین ما خلق
حشرشان با این همه نیکو سرشت	این گروهند از رفیقان بهشت

نیکو رفیقان چه کسانی هستند؟

عن ام سلمه قالت رسول الله صلی الله علیه و آله عن قوله الله سبحانه اولئك مع الذين انعم الله

عليهم من النبيين و الصديقين و الشهداء و الصالحين و حسن اولئك رفيقا: قال الذين انعم الله عليهم من النبيين أنا و الصديقين علي بن ابيطالب و الشهداء الحسن و الحسين و الصالحين حمزه و حسن اولئك رفيقا الائمة الاثني عشر بعدى. (۱)

ترجمه این حدیث را ابن بابویه قمی بسند خود از ام سلمه روایت کرده است که از رسول خدا ﷺ از آیه مذکور سوال کردم که آن حضرت فرمود: (آن کسانی را که خداوند لطف عطا کرده بر ایشان از پیغمبران من هستم و صدیقین علی بن ابیطالب است و الشهداء حسن و حسین علیهما السلام هستند و الصالحین حمزه و حسن اولئك رفيقا که بهترین رفیقان امامان دوازده گانه پس از من هستند.

در تفسیر علی بن ابراهیم عن ابي جعفر عليه السلام قال: النبيين رسول الله ﷺ و الصديقين علي و الشهداء الحسن و الحسين عليهما السلام و الائمة الاثني عشر و حسن اولئك رفيقا القائم من آل محمد ﷺ (۲)

از امام باقر عليه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود: نبیین رسول خدا ﷺ است و صدیقین علی عليه السلام و شهداء حسن و حسین علیهما السلام هستند و صالحان ائمه علیهم السلام می باشند و بهترین رفیقان قائم آل محمد ﷺ است.

۱- تفسیر برهان، ج ۱، ص ۳۹۲، ح ۳.

۲- تفسیر لاهیجی، ج ۱، ص ۵۰۶ و برهان، ج ۱، ص ۳۹۳ و تفسیر قمی، ج ۱، ص ۱۴۲.

سوره انعام

﴿قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ قَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ﴾

بگو ای رسول ما برای خدا حجت بالغه است پس اگر مشیتش قرار
می گرفت همه شما را هدایت می کرد. (۱)

گو خدا را حجت بالغه است ای پیامبر چون خدا نابغه است
گر مشیت بود او را همچین بی هدایت می نبودیم اجمعین

حجت خدا چه کسانی هستند؟

شیخ ابو جعفر طوسی (ره) در کتاب مجالس از طریق خاصه از حموینی و ابن بابویه بسند خود از عبدالله بن عباس روایت کرده اند که رسول خدا ﷺ فرمود: خدایتعالی نظر کرد و توجه نمود به اهل زمین و مرا از میان ایشان برگزید و پیغمبر خود کرد و باز توجه فرمود، و علی را اختیار کرده و او را امام گردانید سپس مرا امر کرد علی را برادر و وصی و خلیفه و وزیر خود گردانم پس علی از منست و من از علی هستم، و او همسر دختر من و پدر دو سبط من حسن و حسین است.

خدایتعالی من و ایشانرا حجت های خود گردانید بر پندگان و قرار داد از صلب حسین امامانی که بر پا دارند امر مرا و حفظ کنند وصیت مرا و نهمی ایشان قائم اهل بیت من و مهدی امت من است او شبیه ترین مردم است بمن در عادات و اقوال و افعال و آشکار نشود بعد از آنکه غیبت او دراز کشیده باشد و قومی از حیرت گمراه شده باشند پس آشکار کند، دین امر خدا را و هویدا گرداند دین خدا را و موید گردد بیاری خدا و یاری کند او را ملائکه خدا و پر کند زمین را از عدل و داد چنانکه پر شده باشد از ظلم و جور.

باز هم پیغمبر اکرم ﷺ فرمود: من سرور پیامبرانم و علی سرور اوصیاء است و اوصیاء من دوازده نفرند اول آنها علی بن ابیطالب و آخر آنان قائم (آل محمد) است

ابراهیم بن محمد حموینی که از اعیان علمای عامه است از حضرت علی بن الحسین (امام سجاد) روایت کرده که آن حضرت فرمود مائیم امام مسلمانان و مائیم خجتهای خدا بر جمله مردمان، و مائیم سادات مومنان و مائیم قائد غرّ محجلین و آقایان مومنین و مائیم امان اهل زمین چنانکه ستارگان ارکان امانند بر اهل آسمانها را و به سبب ما آسمانها بر پا باشد و اگر ما نبودیم آسمان باران نمی بارید و رحمت الهی به خدای شما نکشتی و زمین برکت خود را از نباتات و میوهها و حیوانات آشکار نگردید و اگر پیوسته یک نفر از ما بر روی زمین نبود زمین اهل خود را فرو می برد. و یک نفر از آنها زنده باقی نمی ماند. و آن روزی که خدا آدم را آفریده است هرگز زمین از حجت خدا خالی نبوده است یا آشکار یا پنهان و هرگز خالی نخواهد ماند از حجت خدا تا روز قیامت و اگر ما نبودیم احدی خدا را بندگی نمی کرد.

راوی گوید از آن حضرت (علی بن الحسین علیه السلام) پرسیدم آیا چه نفع بخشد به مردم حجتی که پنهان باشد فرمود مانند انتفاع مردم به آفتاب زمانی که در زیر ابر پنهان باشد.

ابن بابویه در کتاب امالی از سعد بن زیاد در تفسیر آیه «قلله الحجة البالغة» روایت کرده گفت از حضرت صادق علیه السلام شنیدم که فرمود خداوند روز قیامت می فرماید: ای بندگان من! آیا شما با حکام و واجبات دین آشنا و دانا نبودید؟ اگر جواب دهند چرا دانا بودیم، می فرماید چرا یاد نگرفتید تا عمل کنید پس خداوند با آنها مخاصمه می کند و معنای حجة بالغه که برای خداوند می باشد همین است.

و عیاشی از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که فرموده ما ائمه حجت بالغه خدا بر مخلوقات زمین و آسمان هستیم. (۱)

ابن بابویه گوید از علی بن رشاب از حضرت صادق علیه السلام که درباره فرموده خدای عزوجل روزی که بعضی از آیات پروردگارت فرا رسد هیچکس را ایمان نبخشد در صورتیکه از پیش ایمان نیاورده باشد.

فرمود آیات همان امامان هستند و آیه ای که مورد انتظار است قائم (عج)

می باشد. سپس در آن روز کسانی که پیش از قیام او به وسیله شمشیر ایمان نداشته اند را ایمان سودی نبخشند، هر چند به امامان دیگر از پدران او ایمان داشته باشد. (۱)

در تفسیر برهان از برقی نقل می کند که وی بستند خود از عبدالله بن سلیمان عامری از امام صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: همواره در روی زمین از ناحیه پروردگار حجتی که حلال و حرام خدا را بشناسد و براه خدا دعوت کند بوده و خواهد بود و این رابطه بین خدا و خلق هیچگاه در زمین قطع نمی شود مگر چهل روز مانده به قیامت که در آن چهل روز خداوند حجت خود را از زمین بر می دارد در آن روزها است که در توبه بروی گنہکاران بسته می شود و ایمان آوردن آن ایام بی فایده است گنہکاران و کفاری که تا آنروز توبه نکرده و ایمان نیاورده اند از بدترین خلقند و کسانی هستند که قیامت بر آنان قیام می کند.

شیخ صدوق در کتاب اکمال الدین به سند قوی مثل صحیح یا صحیح بر صحیح از ابو حمزه ثمالی از حضرت جعفر بن محمد صادق علیه السلام از پدرش از پدران علیهم السلام روایت کرده که: پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: جبرئیل از پروردگار عالم جل جلاله برایم نقل کرد که فرمود: هر کس بداند که جز من هیچ خدائی نیست و محمد بنده و رسول من و علی بن ابیطالب خلیفه من و امامان از فرزندان او حجت های من می باشند به رحمت خود او را به بهشت داخل نموده و به عفو و بخشش از آتش نجاتش می دهم و او را در پناه خود جای خواهم داد و کرامت خود را برای او واجب و نعمتم را بروی تمام نمایم. و اگر درخواستی داشته باشد و بر آورده سازم، و اگر سکوت کند (با رحمت و نعمت) آغاز کنیم و اگر بدی کند او را رحم نمایم و اگر از من فرار کند او را فراخوانم و اگر (پس از اعراض) به سوی من بازگردد او را بپذیرم و اگر در خانه ام را بکوبد به رویش بگشایم.

و هر کس شهادت به لا اله الا الله نهد یا آن را شهادت بدهد ولی محمد را به عنوان بنده و فرستاده من شهادت نهد یا آن را شهادت بدهد ولی شهادت نهد

که علی بن ابیطالب خلیفه من است یا به آن اعتراف کند ولی نپذیرد که امامان از فرزندان او حجت‌های منند نعمت مرا انکار کرده و عظمت مرا کوچک شمرده و به آیات و کتب کفر ورزیدن است. اگر مرا قصد کند محجوب سازم و اگر درخواستی داشته باشد محروم‌ش نمایم و اگر مرا بخواند ترتیب اثر ندهم و اگر دعا کند اجابت نمایم و اگر به من امید بندد نو میدش کنم این جزائی است که از من به او می‌رسد و من به بندگانم ظلم نمی‌کنم.

در این هنگام جابر بن عبدالله انصاری برخاست و عرضه داشت یا رسول الله! امامان از فرزندان علی بن ابیطالب کیانند؟

حضرت فرمود: حسن و حسین دو سید جوانان اهل بهشت، سپس سیدالعبادین زمانش علی بن الحسین سپس باقر محمد بن علی که ای جابر تو البته او را درک خواهی کرد پس هرگاه او را درک کردی سلام مرا به او برسان.

سپس صادق جعفر بن محمد، سپس کاظم موسی بن جعفر، سپس رضا علی بن موسی، سپس تقی محمد بن علی، سپس علی بن محمد، سپس زکی حسن بن علی سپس فرزندش قائم به حق مهدی امت من که زمین را از عدل و داد پُر کنند همانطوری که از ظلم و جور پر شده باشد.

ای جابر آنان خلفاء و اوصیاء و اولاد و عترت منند، هر کس آنها را اطاعت کند مرا اطاعت کرده و هر کس آنها را معصیت کند مرا معصیت کرده و هر آنکه منکر یکی یا همه ایشان گردد مرا منکر شده، خداوند آسمان را به آنها نگهداشته تا بر زمین خراب نشود و زمین را حفظ کرده تا اهلش را نلرزاند.^(۱)

صاحب نجم ثاقب از ابراهیم بن فارس نیشابوری روایت کرده که چون خدمت عسگری علیه السلام رسید و حضرت حجت (عج) در پهلوی پدر بزرگوارش نشسته بود؟ از ضمیر او خبر داد. پس از حالت آن جناب پرسید. حضرت فرمود: او فرزند من و خلیفه من است بعد از من تا آنکه گفت: از نام آن حضرت پرسیدم؟ فرمود: همانم و هم کنیه پیغمبر صلی الله علیه و آله است و حلال نیست کسی را که او را به نام او یا به کنیت او ذکر

کند تا زمانی که ظاهر سازد خداوند دولت و سلطنت او را.^(۱)

﴿هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انْتَضِرُوا أَنَا مُنْتَظِرُونَ﴾
 آیا (منکران) انتظاری دارند جز آن که فرشتگان قهر بسر آنها درآیند و یا امر خدا و قضای الهی بر آنان رسد و همه هلاک شوند یا برخی دلائل و آیات خدا آشکار شود روزی که بعضی آیات قهر و غضب خدای تو بر آنها برسد آن روز هیچکس را ایمان نفع نبخشد اگر از آن پیش ایمان نیاورده و یا در ایمان کسب خیر و سعادت نکرده باشد ای رسول کافران را بگو شما در انتظار نتیجه اعمال زشت خود باشید ما هم در انتظار نتیجه اعمال صالح خویش هستیم.^(۲)

منکران دارند این انتظار	که ملایکشان بر آید قهر دار
یا رسد امر و قضای کردگار	بر سر آنها هلاک آیند و خوار
یا شود برخی دلائل آشکار	ز آیت قهر و غضب از کردگار
بر تو و آنها رسد آن روز و بس	نفع ایمان نیست بهر هیچ کس
پیش از آن ایمان نیاوردند اگر	یا نبُدشان کسب خیر اندر نظر
گو شما در سود این اعمال زشت	منتظر باشید با این سرنوشت
ما هم اندر انتظار کار خویش	منتظر هستیم از اندازه بیش

بهترین اعمال انتظار فرج است

ائمة اطهار از رسول خدا ﷺ روایت کرده اند که آن حضرت فرمود افضل اعمال امت من انتظار فرج از ناحیه خدای تعالی است،^(۳) باز رسول خدا ﷺ فرمود افضل اعمال شیعیان ما انتظار فرج است مردی از حضرت علی ع پرسید کدام عمل نزد

۲- سوره انعام، آیه ۱۵۸.

۱- نجم ثاقب باب دوم.

۳- کمال الدین، ج ۲، ص ۳۷۷.

خدا محبوبتر است؟ حضرت فرمود: انتظار فرج.

شیخ صدوق در خصال روایت کرده که امیرالمومنین علیه السلام فرمود منتظر فرج آل محمد علیهم السلام باشید و از رحمت خداوند نومید مشوید زیرا که بهترین اعمال در نزد خداوند انتظار فرج است.

ابن بابویه در کمال الدین از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود: آیات ائمه معصومین هستند و آیه المنتظر قائم (عج) است.

ابوبصیر در ذیل آیه یوم یاتی بعض آیات ربک... از امام صادق علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود یعنی خروج قائم منتظر از ما است سپس فرمود: ای ابابصیر خوشا بر احوال شیعیان قائم ما که منتظران ظهور آن در زمان غیبت آن هستند و اطاعت می کنند در زمان ظهورش.

محمد بن فضیل گوید از امام رضا علیه السلام از فرج پرسش کردم گفت خدای تعالی می فرماید: منتظر باشید که من نیز با شما از منتظرانم.

علاء بن سیابه از امام صادق علیه السلام روایت کند که آن حضرت فرمود هر کس از شما به اعتقاد به این امر بمیرد در جایی که منتظر آن باشد مانند کسی است که در خیمه قائم (عج) باشد.

در کمال الدین^(۱) از ابو غانم خادم روایت نموده که چون امام زمان (عج) متولد گردید پدر بزرگوارش نام او را محمد گذاشت و در روز سوم او را به اصحاب خود نشان داد و فرمود بعد از من این کودک امام شما و جانشین من خواهد بود این همان قائم است که مردم برای ظهور او انتقامها می کشند و در وقتی که دنیا پر از ظلم و بی عدالتی شود ظاهر گردد و جهان را پر از عدل و داد کند.

مرحوم سید بن طاوس در کتاب «مضمار» از محمد بن علی طبرازی با سند معتبر از حماد بن عثمان روایت کرده که گفت: داخل شدم بر حضرت امام صادق علیه السلام در شب بیست و یکم ماه رمضان، پس حضرت امر فرمود: حصیری آوردند، آنگاه مشغول نماز شد. و پیوسته نماز بجائی می آورد، و من نیز در نزدیکی آن حضرت

مشغول نماز شدم. تا اینکه از نماز فارغ شدیم امام علیه السلام پس از نماز شروع کرد بدعا نمودن و من هم آمین می‌گفتم تا اینکه فجر طالع شده. پس امام علیه السلام اذان گفت، و بعضی از غلامان خود را برای نماز صبح فرا خواند، سپس ما پشت سر آن حضرت به نماز ایستادیم و امام علیه السلام اقامه نماز فرمود و نماز صبح بست و ما اقتداء نمودیم به آن حضرت در رکعت اول پس از سوره حمد سوره انا انزلناه را قرائت فرمود و در رکعت دوم پس از سوره حمد سوره قل هو الله احد را خواند پس از نماز تسبیحات حضرت فاطمه زهرا علیها السلام و صلوات بر محمد و آلش فرستاد سپس برای جمیع مومنین و مومنات و مسلمین و مسلمات اولین و آخرین دعا نمود و آنگاه سر به سجده نهاد و من نمی‌شنیدم از امام علیه السلام مگر نفسی، پس از یک ساعت طولانی شنیدم که حضرت فرمود:

«لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مُقَلَّبُ الْقُلُوبِ وَ الْأَبْصَارِ...» تا آخر دعا و در اواخر آن حضرت فرمود: «أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٌ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ أَنْ تَأْذَنَ لِفَرَجٍ مَنْ يَفْرَجُهُ فَرَجٌ أَوْلِيَايِكَ وَ أَصْفِيَايِكَ مِنْ خَلْقِكَ، وَ بِهِ تُبِيدُ الظَّالِمِينَ وَ تُهْلِكُهُمْ عَجَلٌ ذَلِكَ يَا رَبِّ الْعَالَمِينَ...» یعنی بدرستی (خداوندا) درود بفرست بر محمد صلی الله علیه و آله و اهل بیتش و همانا اجازه بده برای فرج کسی که فرجش فرج اولیاء تو و برگزیده گان تو از خلق تو هست و به سبب او نابود کن ظالمین و هلاک کن ظالمین را به سبب ایشان تعجیل کن آن را ای پروردگار عالمین.

وقتی امام علیه السلام از دعا فارغ شد، سر را بلند کرد، عرض کردم؟ فدایت شوم آیا دعا می‌کنی به فرج کسی که به فرج او فرج اصفیاء خدا و اولیاء او است؟ آیا تو همان شخص نیستی؟ حضرت فرمود نه؛ آنکس قائم آل محمد صلی الله علیه و آله است. عرض کردم آیا برای خروج او علامتی هست؟ حضرت فرمود: آری؛ از علائم ظهور قائم آل محمد صلی الله علیه و آله است. کسوف آفتاب در وقت طلوعش دو ثلث ساعت از روز می‌باشد و یکی دیگر از علائم ظهور خسوف ماه در شب بیست و سوم ماه می‌باشد، و از دیگر علائم ظهور فتنه و فساد بر اهل مصر و بروز بلاء و قحطی است امام علیه السلام فرمود: ای حماد اکتفا کن به آنچه که برای تو بیان نمودم و شب و روز در

انتظار صاحب خود باش زیرا خداوند متعال هر روز در کاری است: «كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»^(۱) و مشغول نسازد او را کاری از کاری، این است پروردگار عالمیان و تقویت اولیاء او باوست و آنان از عظمت حالش ترسانند مرحوم شیخ محمد بن حسن حر عاملی در کتاب شریف «اثبات الهداة» از ام سعید احمسیه روایت کرده که گفت به امام صادق علیه السلام عرض کردم؟ فدایت کردم از علائم خروج قائم (عج) برایم بیان فرما. امام علیه السلام فرمود از علامت خروج قائم (عج) گرفتگی ماه در شب بدر از ماه رجب است.

نداء آسمانی در ماه رمضان در آخر الزمان

یکی دیگر از علائم ظهور حضرت ولی عصر (عج) نداء آسمانی در ماه مبارک رمضان در آخر الزمان است. که مرحوم نعمانی در کتاب غیبت باسنادش از داود دُجَاجی روایت کرده که حضرت باقر علیه السلام فرمود: پرسیده شد از امیرالمومنین علیه السلام درباره معنی آیه کریمه «فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ»^(۲) (یعنی طوایف مردم و احزاب از پیش خود درباره حضرت عیسی بن مریم اختلاف کردند)

سپس امیرالمومنین علیه السلام فرمود: با ظهور سه چیز در انتظار ظهور حضرت مهدی (عج) باشید، پس گفته شد: یا امیرالمومنین علیه السلام! آن سه امر چیست؟ حضرت فرمود: ۱. اختلافی که بین مردم اهل شام واقع شود. ۲. پرچمهای سیاهی که از طرف خراسان برافراشته شود. ۳. نداء آسمانی که در ماه رمضان به گوش همگان رسد، سپس گفته شد نداء آسمانی در ماه رمضان چیست؟ پس حضرت فرمود: آیا نشنیده اید فرموده خداوند عزوجل را در قرآن کریم: «إِنْ نَشَأْ نُنَزِّلُ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً مِنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ»^(۳) یعنی ای رسول ما! غم مدار که ما اگر بخواهیم فرو می فرستیم بر آنان از آسمان آیتی را، پس همه به جبرگردن تقبل به زیر بار ایمان فرود آورند؛ آیتی که دختران را از پشت پرده‌ها بیرون آورد و خوابیده‌ها را

۱- سوره الرحمن، آیه ۲۹.

۲- سوره مریم، آیه ۲۷.

۳- سوره شعراء، آیه ۴.

بیدار کند و بیداران را به فزع در آورد.

باز نعمانی در کتاب غیبت^(۱) باسنادش از عبدالله بن سنان روایت کرده که امام صادق علیه السلام فرمود: نداء آسمانی (قبل از ظهور حضرت مهدی (عج) حتمی و خروج سفیانی حتمی و خروج یمانی حتمی و قتل نفس پاک (پیام آور حضرت) برای مردم مکه، حتمی و طلوع آشکار شدن کفی از آسمان حتمی است و فرمود: و نداء آسمانی در ماه رمضان خوابیده را بیدار و بیدارها را به فزع در می آورد و دختران را از پشت پرده خارج می کند.

زمان ظهور امام زمان کی می باشد

اما اینکه حضرت صاحب الزمان (عج) در چه سالی ظهور می کند در روایات صحیحیه نیامده است، و اما ماه و روز ظهور آن حضرت (عج) در روایات متعدد و ادعیه وارد شده که آن روز عید نوروز مصادف با روز عاشورا، همزمان با روز جمعه خواهد بود و آن روز ظهور و غلبه ولی عصر (عج) بر دجال می باشد.

مرحوم ابن فهد حلی در کتاب مهذب البارع^(۲) روایت نموده از معلی بن خنیس از حضرت امام صادق علیه السلام که آن حضرت فرمود: روز نوروز روزی است که رسول خدا صلی الله علیه و آله عهد و میثاق گرفت از مردم، برای امیرالمومنین علی علیه السلام در غدیر خم، پس آنان اقرار نمودند به ولایت مولا امیرالمومنین علی علیه السلام پس خوشا به حال آنکه ثابت بماند بر آن، و وای بر آنکه بشکند آن عهد را، و آن روزی است که فرستاد رسول خدا صلی الله علیه و آله در آن روز مولا امیرمومنان علی علیه السلام را به وادی جن، پس عهد و میثاق گرفت از آنان، و آن روزی است که ظفر یافت در آن روز بر اهل نهروان و کشت ذو الثدیه را؛

و آن روزی است که ظهور می کند قائم آل محمد (عج) در آن روز و ظفر می دهد او را خداوند متعال بر دجال، پس بر دار می کشد او را بر کناسه کوفه، و هیچ روز نوروزی نیست مگر آنکه ما در انتظار فرج قائم آل محمد (عج) هستیم زیرا آن روز از

۱- کتاب الغیبه نعمانی، ص ۲۵۲.

۲- مهذب البارع، ج ۱، ص ۱۹۴ کتاب طهارت.

ایام ما می باشد که فرس (فارس) آنرا محافظت نمودند و شما یعنی عرب آنرا ضایع نمودید. مرحوم علامه مجلسی در بحار الانوار^(۱) از معنی روایت کرده که امام صادق علیه السلام فرمود: روز نوروز روزیست که خداوند در عالم ذر از انسان پیمان گرفت که او را بپرستند و شریک بر او قرار ندهند و به اولیائش ایمان آورند.

عید نوروز و عاشورا و جمعه روز ظهور حضرت ولی عصر (عج) است

ناگفته نماند که روز ظهور حضرت ولی عصر (عج) روز عید نوروز مصادف با روز عاشورا همزمان با روز جمعه در بسیاری از سالها اتفاق نمی افتد و این بدان معنی نیست که در غیر آن نباید در انتظار فرج آن حضرت (عج) بود زیرا غیر از ظهور آن جناب هم اکنون (۱۱۷۱) سال هجری قمری از ولادتش می گذرد آیات و علائم پیش از ظهور و مقارن آن برای حضرت (عج) می باشد که در همه آنها بداء وجود دارد و قابل تغییر و تبدیل و تقدیم و تأخیر و تأویل به چند چیز دیگر که از اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام رسیده باشد هست و حتی اموری که در شمار محتوم آمده قابل تغییر و بداء در آن دارد که خداوند متعال در قرآن کریم می فرماید: «يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَ عِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ»^(۲) یعنی خداوند متعال هر چه از احکام یا حوادث عالم را بخواهد محو و هر چه را که بخواهد اثبات می کند و اصل کتاب آفرینش مشیت اوست مرحوم شیخ مفید در کتاب ارشاد از ابی بصیر روایت کرده که گفت امام صادق علیه السلام فرمود: منادی از طرف خداوند متعال ندا می کند به اسم حضرت قائم (عج) در شب بیست و سوم ماه رمضان، و خروج می کند در روز عاشورا و آن روزی است که کشته شد در آن روز حسین بن علی علیه السلام.

شیخ طوسی^(۳) فی کتاب غیبه عن فضل بن شاذان عن محمد بن علی الکوفی و وهیب بن حفص عن ابی بصیر قال: قال ابو عبد الله علیه السلام ان القائم علیه السلام ینادی اسمه لیلۃ ثلاث و عشرين و یقوم یوم عاشورا یوم قتل فیہ الحسین بن علی علیه السلام: شیخ طوسی در

۲- سوره رعد، آیه ۳۹.

۱- بحار، ج ۵، ص ۲۳۷.

۳- غیبت شیخ طوسی، ص ۲۷۴.

کتاب غیبت از فضل بن شاذان از محمد بن علی کوفی از وهیب بن حفص از ابی بصیر که گفت: امام صادق علیه السلام فرمود همانا قائم حضرت مهدی (عج) که صلوات خدا بر او باد منادی اسم او را در شب بیست و سوم ندا می کند که در روز عاشورا کشته شده است حسین بن علی علیه السلام که او قیام کند.

باز فضل بن شاذان سلسله روایت را به امام باقر علیه السلام می رساند که آن حضرت فرمود: کانی بالقائم یوم عاشورا یوم السبت قائماً بین الرکن و المقام بین یدیه جبرئیل ینادی: البیعة لله فیملأها عدلاً کما ملئت ظلماً و جوراً؛^(۱) مثل اینکه قائم ما روز عاشورا روز شنبه قیام کرده بین رکن و مقام (خانه کعبه) بین دستش جبرئیل ندا می کند بیعت کند خدا پس پر می کند عدل را همچنان که پر از ظلم و جور شده است.

در روایت نبوی از حدیث امام رضا علیه السلام در کتاب کمال الدین مرحوم صدوق آمده که به پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله عرض شد یا رسول الله صلی الله علیه و آله قائم از فرزندان شما کی خروج خواهد کرد؟ فرمود: مثل او همچون ساعت قیامت است که آن را در وقت خود کسی جز خدای عزوجل ظاهر و روشن نکند شأن آن در آسمانها و زمین سنگین است شما را نباید جز ناگهانی؛^(۲)

کجائی یابن الحسن

ای روشنی دیسده احرار کجائی وی شمع فروزان شب تار کجائی
 ای دسته گل سر سبد باغ رسالت وی وارث پیغمبر مختار کجایی
 بر مردم محروم و ستمدیده و رنجور ای آنکه توئی مونس غمخوار کجائی
 جانها به لب آمد فراغ رخ ماهت هستیم همه طالب دیدار کجائی
 ای مهدی موعود بسا تا که نمائیم جان و سر خود بهر تو ایثار کجائی
 ای منتقم خون شهیدان ره حق بنیان کن بنیاد ستمکار کجائی
 گلشن شود از مقدم تو صحنه گیتی ای گلشن دین را گل بی خار کجائی

شد حافظی از دوری روی تو دمام چون منتظران تو دل افکار کجائی
 ز درد انتظارت جای اشگ از دیده خونبارم
 شتابی کن که رفت ای شه ز کف دین و زدل ایمان

طلیعه‌رهایی

ای فرجت طلیعه‌رهائی	بسه انتظارم کنه ز در درآیسی
خیره شد دیده من ز بسکه	کشیده‌ام درد غم و جدائی
جهان در اضطراب و التهاب است	مهدی فاطمه چرا نیائی
چه می‌شود برای یک لحظه‌ای	نظر به عاشقان خود نمائی
جمعه به جمعه در دعای ندبه	داد زخم که مهدی جان کجائی
بر سر کوی تو نشستهم من	فخر کنم بسه یک چنین گدایسی
حیات ما بسته به الطاف تست	بسی تو ندارد زندگی صفائی

سوره توبه

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَىٰ الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾

اوست خدائی که رسول خود را با دین حق به هدایت خلق فرستاد تا بر همه ادیان عالم تسلط و برتری دهد هر چند مشرکان و کافران ناراضی و مخالف باشند.^(۱)

اوست یزدانی که با حسن قبول	از بسرای خلاق آورد، رسول
تا دهد با شیوه پیغمبری	دین حق بر کل ادیان برتری
خود گمان دارند کاین‌ها قاضیند	مشرکان و کافران ناراضیند

عن طبرسی از ابن بابویه به سند^(۲) خود از ابی بصیر از حضرت صادق علیه السلام در آیه: «هو الذی ارسل رسوله بالهدی» تا آخر روایت کرده فرمود به خدا قسم این آیه تاویل نشده و تاویل نخواهد شد تا اینکه حضرت قائم آل محمد علیه السلام خروج و ظهور کند و در آن وقت نه کسی کافر و مشرک به خدا یافت شود و نه آنکه منکر به امام جز آنکه کراهت دارند ظهور آن حضرت را و اگر کافری در دل سنگ پنهان شود به قدرت خداوند آن سنگ به صدا در آمده و می‌گوید: ای مومنین! بیائید و مرا شکسته و کافری که در جوف من مخفی گردیده است در آورده و به قتل برسانید.^(۳)

قاضی ناصر الدین بیضاوی در تفسیر خود آورده در احادیث خازنان وحی الهی داندگان اشیاء کماهی سلام الله علیهم مصرحست که این آیه کریمه در شأن قائم آل محمد علیه السلام نازل شده و تاویل آن بعد از تنزیل آنست زیرا که بعد از خروج قائم آل محمد علیه السلام غالب می‌گردد دین حق که ولایت اوصیاء به حق است بر جمیع ادیان و باقی نمی‌ماند هیچ دینی و مذهبی مگر این دین حق حتی آنکه اگر کافری یا مشرکی در آن زمان در میان سنگی جاگیرد آن سنگ به زبان آمده و مومنین را اعلان کند که

۱- سوره توبه، آیه ۳۳.

۲- کمال الدین، ج ۲، ص ۶۷۰.

۳- تفسیر جامع، ج ۳، ص ۱۱۱، و برهان، ج ۲، ص ۱۲۱.

در میان من کافر پنهان شده مرا بشکنید و او را بکشید.^(۱)

طبرسی قال ابو جعفر علیه السلام ان ذلك يكون عند خروج المهدي من آل محمد عليهم السلام فلا يبقى احد الا اقر بمحمد عليه السلام؛ طبرسی گفت امام باقر علیه السلام فرمود: همانا آن آیه هنگام خروج مهدی آل محمد عليهم السلام است که احدی باقی نمی ماند مگر اینکه اقرار به (نبوت) حضرت محمد صلی الله علیه و آله می کند.^(۲)

العیاشی باسناد، عن سماعه عن ابي عبدالله عليه السلام (هو الذي ارسل رسوله بالهدى) قال اذا خرج القائم (عج) لم يبق مشرك بالله العظيم ولا كافر الا كرهه خروجه؛^(۳) عیاشی به سند خود از سماعه از حضرت صادق علیه السلام آورده که درباره آیه (اوست خدایی که رسولش را با هدایت و دین حق فرستاد او را بر همه دین و تمامی کیشها آشکار سازد هر چند که مشرکان این امر را اکراه دارند فرمود هر گاه حضرت قائم (عج) بپا خیزد هیچ مشرک به خداوند با عظمت و هیچ کافری باقی نماند مگر اینکه خروج او را اکراه دارد.

محمد بن یعقوب کلینی^(۴) از علی بن محمد از بعضی اصحابمان از ابن محبوب از محمد بن الفضیل از حضرت ابوالحسن الماضي (امام موسی کاظم علیه السلام) آورده که راوی گوید عرضه داشتم درباره آیه فوق حضرت فرمود آن امر خداوند و رسول اوست آن خدائی که رسولش را امر فرمود به ولایت برای وصیش و ولایت همان دین حق می باشد؛ عرض کردم تا او را بر همه دین و تمامی کیشها آشکار سازد؟ فرمود آن را بر همه ادیان آشکار می سازد هنگام قیام حضرت قائم (عج).

از امام هشتم امام رضا علیه السلام درباره آیه «هو الذي ارسل رسوله بالهدى» سوال کردند: حضرت فرمودند: هنوز موقع تأویل آیه نرسیده است. ابوبصیر گوید گفتم قربانت کردم کی موقع آن فرا می رسد؟ حضرت فرمود: ان شاء الله هنگامی که قائم قیام کند و چون قیام کند هر جا کافر و مشرکی باشد ظهور او را ناخوش دارند تا جائی که اگر

۱- نقل از تفسیر شریف لاهیجی، ج ۲، ص ۲۵۴.

۲- مجمع البیان، ج ۵، ص ۲۵.

۳- تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۸۷ و تفسیر برهان، ج ۲، ص ۱۲۱.

۴- تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۲۱۲.

کافری در دل سنگی پنهان شود سنگ صدا می زند: ای مومن! کافر یا مشرکی در من پنهان شده او را بکش، خداوند او را بیرون آورد و یاران قائم او را به قتل می رسانند. در تفسیر علی بن ابراهیم آمده است که فرمود این آیه درباره حضرت مهدی (عج) نازل شده است و تأویل این آیه بعد از تنزیل آن بیان می شود یعنی بعد از خروج حضرت مهدی (عج).

دین به وسیله امام زمان (عج) زنده می شود

در دعای ندبه می خوانیم: «أَيْنَ مُخَيِّ مَعَالِمِ الدِّينِ وَ أَهْلَهُ» کجاست آن آقائی که معالم و دلائل دین و اهل دین را زنده کند؟ و در تفسیر آیه شریفه «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ» آمده که با ظهور حضرت قائم وجود نازنین آقا امام زمان (عج) این کار انجام خواهد شد یعنی دین خدا به وسیله امام صاحب عصر و زمان (عج) آشکار و زنده می شود؛ علامه مجلسی^(۱) در بحار الانوار ضمن یک حدیث طولانی از پیغمبر اکرم ﷺ روایت کرده که آن حضرت فرمود: نهمین (از امامان) آنها قائم خاندان من و مهدی امت من است و او در اندام و گفتار شبیه ترین مردم به من است البته بعد از غیبتی طولانی ظاهر خواهد شد و دین خدا را آشکار خواهد کرد و با کمک الله تأیید و حمایت و به وسیله فرشتگان الهی یاری خواهد شد پس زمین را از عدل و قسط پر کند چنان که پر شده باشد از جور و ظلم.

امام باقر علیّه السلام فرمود^(۲): (آنگاه قائم ما) به سوی کوفه باز خواهد گشت، آنگاه سیصد نفر را به اطراف و همه جا می فرستد بین شان و سینه هایشان دست می کشد، پس در هیچ قضاوتی در نمی مانند و هیچ سرزمینی نماند مگر اینکه در آن بانگ شهادت به لا اله الا الله وحده لا شریک له و ان محمداً رسول الله بلند شود، در کتاب المحججه^(۳) و غیره آن از امیر مومنان علی علیّه السلام درباره آیه: «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ» آمده که آن حضرت فرمود: تا جایی که هیچ آبادی نماند مگر اینکه هر صبح و

۲- بحار، ج ۵۲، ص ۳۴۵.

۱- بحار، ج ۵۲، ص ۳۷۹.

۳- محججه، ص ۷۳۲.

شام بانگ شهادت لا اله الا الله و محمد رسول الله در آن (آبادی) بلند شود.
در کتاب محجه^(۱) از تفسیر عیاشی روایت کرده از حضرت صادق علیه السلام که آن
حضرت فرمود: هنگامی که قائم (عج) قیام کند هیچ زمین باقی نمی ماند مگر اینکه
در آن شهادت لا اله الا الله و محمد رسول الله بانگ زده می شود.

«إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ»

همانا عدد ماهها نزد خداوند در کتاب خدا دوازده ماه است از آن
روزی که خدا آسمان و زمین را آفرید و از آن دوازده چهار ماه
ماههای حرام خواهد بود.^(۲)

جانشینان پیغمبر دوازده نفرند

عن علی بن الحسین علیه السلام سید السجادین عن ابيه عن جده قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله:
«الْأَيَّامُ مِنْ بَعْدِي اثْنَا عَشَرَ أَوْلَهُمْ أَنْتَ يَا عَلِيُّ وَ آخِرُهُمُ الْقَائِمُ الَّذِي يَفْتَحُ اللَّهُ تَعَالَى ذِكْرَهُ
عَلَى يَدَيْهِ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا»^(۳) امام سجاده علیه السلام از پدرش و از جدش روایت
می کند که حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: امامان بعد از من دوازده نفرند: اول آنها
توئی یا علی! و آخر آنها قائم (عج) است همان کسی که فتح می کند خدا بر دستش
در مشرق و مغرب عالم را.

ابن بابویه^(۴) به سند خود از امام صادق علیه السلام از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام روایت
کرده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود امامان پس از من دوازده نفرند اول ایشان علی
بن ابی طالب و آخر ایشان قائم (عج) است و ایشانند خلفای من و اوصیای من و
اولیای من و ایشانند حجت خدا بر امت من پس از من هر که به ایشان اقرار (ایمان)
آورده مومن است و هر که ایشان را انکار کند کافر است.

شیخ طوسی^(۵) در کتاب غیبت از جعفر بن محمد مصری و او از عمویش حسین

۱- محجه، ص ۷۲۶.

۲- کمال الدین، ج ۱، ص ۲۵۹، ح ۴.

۳- غیبت شیخ طوسی، ص ۹۶، و مختصر البصائر الدرجات، ص ۳۹.

۴- سوره توبه، آیه ۳۶.

بن علی از پدرش روایت می‌کند که حضرت صادق علیه السلام از پدران بزرگوارش روایت کرده که امیرالمومنین علیه السلام فرمود پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله در شب رحلتش به من فرمود: یا ابا الحسن! صحیفه و دواتی بیاور؛ سپس پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله وصیت خود را املا فرمود تا به اینجا رسید که فرمود یا علی! بعد از من دوازده امام خواهد بود و بعد از آنها دوازده مهدی می‌باشد. یا علی! تو نخستین آن دوازده امامی، سپس یک یک ائمه را نام برد تا اینکه فرمود: حسن (عسگری) هم این صحیفه را به فرزندش (م ح م د) که از ما آل محمد صلی الله علیه و آله محفوظ است تسلیم کند اینها دوازده امام هستند بعد از مهدی موعود دوازده مهدی دیگر خواهد بود چون او وفات کرد آن را تسلیم کند به مهدی اول که دارای سه نام است یک نام مثل نام من و یک نام مانند نام پدرم عبدالله و احمد و اسم سوم مهدی است و او نخستین مومن است شیخ حسن بن سلیمان در کتاب مختصر^(۱) البصائر الدرجات از جمله روایاتی که سید محمد بن عبدالحمید و محمد بن عیسی از محمد بن فضیل از ابی حمزه به سند خود از حضرت صادق علیه السلام روایت نموده و آن این است که آن حضرت فرمود بعد از قائم یازده مهدی خواهد بود از اولاد حسین علیه السلام در کتاب غیبت نعمانی^(۲) از غیبت شیخ مفید از ابو حمزه ثمالی نقل می‌کند که گفت روزی در خدمت امام محمد باقر علیه السلام بودم چون مجلس خلوت شد، حضرت فرمود: ای ابو حمزه! یکی از اموری که حتماً محقق می‌یابد و با قلم قضا نوشته شده است قیام قائم ماست هر کس در آنچه می‌گویم شک کند کافر از دنیا می‌رود آنگاه فرمود پدر و مادرم فدای او که نامش نام من و کنیه اش کنیه من و هفتمین فرزند من است زمین را پر از عدل کند چنان که پر از ظلم و ستم شده باشد. ای ابو حمزه! هر کس او را درک نماید و مانند پیغمبر و علی علیه السلام از وی پیروی کند بهشت بر او واجب می‌شود و هر کس تسلیم فرمان وی نشود بهشت بر او حرام گردد و جایگاهش در آتش خواهد بود و چه بد است آتش برای ستمگران، سپس حضرت فرمود: بحمد الله آیه شریفه (ان عدة الشهور عند الله اثني عشر شهراً فی کتاب الله) یعنی تعداد ماهها در کتاب خدا دوازده ماه هست که گفته مرا روشن و

آفتابی کرده است چون مقصود ماههای محرم و صفر و ربیع و غیره نیست زیرا خداوند بعد می فرماید: (ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ) این ماهها دین پایدار می باشند در صورتی که یهود و نصارا و کبران و سایر مردم و ملل دوست و دشمن همه این ماهها را می شناسند و بنام می شمارند. (بنابراین دانستن آنها دین پایدار نیست) بلکه مقصود ما ائمه هستیم که دین خداوند به وجود ما پایدار است.

چنانکه هست فلک را دوازده تمثال	که آفتاب بر آن دور می کند مه و سال
بر آسمان ولایت دوازده برجند	چون آفتاب نبوت همه بر اوج کمال
قضا چو آینه نور احمدی می ریخت	بسی ریخت ز آیسنه او دوازده تمثال
ستارگان سپهر ولایت شرفند	که ایمنند ز نقصان و احتراق و بال
ز آفتاب نبوت صدور این انجم	مثال صورت تفصیل آمد از اجمال

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: جانشینان و اوصیاء من حجتهای خدا بر انسان بعد از من دوازده نفرند که اول آنها برادرم و آخرشان فرزندم می باشد: از حضرتش سوال کردند؟ ای رسول خدا صلی الله علیه و آله برادران کیست؟ حضرت فرمود: علی بن ابی طالب علیه السلام باز سوال شد فرزندان کیست؟ حضرت فرمود: مهدی آن کسی که زمین را همان گونه که از ستم و بیدادگری پر شده است از عدل و دادگستری آکنده می سازد. سوگند به آن کسی که مرا به حق مبعوث به پیغمبری نمود اگر از عمر دنیا جز یک روز باقی نماند خداوند آن روز را آن قدر طولانی می گرداند تا فرزند من مهدی قیام کند آنگاه عیسی بن مریم پشت سر او نماز گزارد و زمین به نور پروردگار روشنی یابد و دامنه سلطنت و فرمانروائی مهدی همه مشرق و مغرب را فراگیرد. (۱)

بعضی از مورخین می گویند ابوبکر در برابر انصار این حدیث پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله را استدلال نمود که خلافت در میان قریش می باشد و در صحت آن جای تردید نیست ولی چنانچه صحیح بخاری و مسلم و دیگر صحاح و کتب روائی معتبر سنی و شیعه تصریح نموده اند که حقیقت این است که آن حضرت فرمود پس از من دوازده تن خلیفه اند و تمام آنان از قریش می باشند و صریح تر از آن این حدیث است که

پیوسته این سلسله خلافت در میان قریش خواهد بود هر چند از مردم دو تن باقی مانده باشند و نیز مردم در نیک و بد پیرو قریش هستند. (۱)

تعداد امامان شیعه دوازده نفر است

شیعیان معتقدند که تعداد امامان معصوم علیهم السلام پس از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله دوازده امامند نه یک نفر بیشتر و نه یک نفر کمتر و رسول اکرم صلی الله علیه و آله آنان را با نام و عددشان یاد آور شده و فرمود اول: علی بن ابی طالب دوم: حسن بن علی سوم: حسین بن علی چهارم: زین العابدین پنجم: محمد بن علی (باقر) ششم: جعفر بن محمد الصادق هفتم: موسی بن جعفر کاظم هشتم: علی بن موسی الرضا نهم: محمد بن علی جواد دهم: علی بن محمد هادی یازدهم: حسن بن علی عسگری دوازدهم: محمد بن حسن (مهدی منتظر) اینان امامان دوازده گانه شیعیان هستند که معتقد به عصمتشان می باشند و نام اینها را ذکر کردیم که برخی از افترا کنندگان نگویند شیعیان تمام افرادی را که نسبتشان به اهل بیت می رسد معصوم می دانند. (۲)

دوازده امام

من ز مهر حیدرم هر لحظه اندر دل صفاست
از پی حیدر حسن ما را امام و رهنماست
همچو کلب افتاده ام بر آستان بوالحسن
خاک نعلین حسین بر هر دو چشم توتیاست
عسابدین تاج سر و باقر دو چشم روشنم
دین جعفر بر حق است و مذهب موسی رواست
ای موالی وصف سلطان خراسان را شنو
ذره ای از خاک قبرش دردمندان را دواست

پیشوای مومنان است ای مسلمانان تقی
 گر نقی را دوست داری بر همه ملت رواست
 عسگری نور دو چشم آدم است و عالم است
 هم چو یک مهدی سپهسالار در عالم کجاست
 شاعران از بهر سیم و زر سخنها گفته اند

احمد جامی غلام خاص شاه اولیاست
 ابن بابویه قمی در کتاب کمال الدین^(۱) روایت می‌رساند از عبدالله بن عباس قال:
 قال رسول الله ﷺ أنا سيد النبيين و علي بن ابي طالب سيد الوصيين و إن اوصيائي
 بعدى اثنا عشر أولهم علي بن ابي طالب و آخرهم القائم (عج).

عبدالله بن عباس گفت: رسول خدا ﷺ فرمودند: من آقای پیامبران و علی بن
 ابی طالب آقای وصیین و همانا وصیین و جانشین من دوازده نفرند که اول ایشان
 علی بن ابی طالب و آخر ایشان قائم (عج) است.

باز ابن بابویه در کتاب کمال الدین^(۲) عن ابي عبدالله عن ابيه عن آبائه عن
 علي عليه السلام قال: قال رسول الله ﷺ الاثمة اثنا عشر من اهل بيتي أعطاهم الله تعالى
 فهمة و علمي و حكمي و خلقهم من طينتي، فويل للمتكبرين عليهم بعدى،
 القاطعين فيهم صلتى، ما لهم لا انا لهم الله شفاعتى، ابن بابويه قمی از امام
 صادق عليه السلام از پدران بزرگوارش از علی عليه السلام که فرمود: رسول خدا ﷺ فرمود: ائمه اثني
 عشر (امامان دوازده گانه) از اهل بیت من خداوند اعطا فرموده به ایشان، فهم و علم
 و حکم و خلق (اخلاق) از طینت من، و ای کسانی که تکبر کنند بر ایشان بعد از من،
 و ای بر کسانی که بر اینها قطع صله کنند، و نیست بر آن کسانی که (از اهل بیت من
 قطع رابطه کنند) شفاعت من و نه شفاعت خداوند.

باز در کتاب کمال الدین^(۳) روایت آمده از: سيد العابدين علي بن الحسين عن
 سيد الشهداء الحسين بن علي عن سيد الاوصياء اميرالمؤمنين علي بن ابي

۱- کمال الدین، ج ۱، ص ۲۸۰.

۲- کمال الدین، ج ۱، ص ۲۸۱، ح ۳۳.

۳- کمال الدین، ج ۱، ص ۲۸۲، ح ۳۵.

طالب عليه السلام قال: قال رسول الله صلى الله عليه وآله الأئمة بعدى اثنا عشر أولهم انت يا علي و آخرهم القائم الذي يفتح الله عزوجل على يديه مشارق الارض و مغاربها.

ابن بابويه از سيد العابدين علي بن حسين از سيد الشهداء حسين بن علي از آقای وصيين اميرالمومنين علي بن ابيطالب عليه السلام كه فرمود: رسول خدا صلى الله عليه وآله فرمودند: ائمه بعد از من دوازده نفرند اول ایشان يا علي شما هستي و آخر ایشان قائم (عج) است كه خدای عزوجل با دست او مشرق زمين و مغرب زمين را فتح مي كند.

ائمه دوازده گانه معصومند

ابن بابويه قمی^(۱) در کتاب کمال الدین: عن الاصبغ بن نباته عن عبد الله بن عباس قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله يقول: انا و علي و الحسن و الحسين و تسعة من ولد الحسين مطهرون معصومون؛ ابن بابويه از اصبغ بن نباته از عبد الله بن عباس كه گفت: شنيدم رسول الله صلى الله عليه وآله مي فرمود: من و علي و حسن و حسين و نه نفر از فرزندان حسين پاكيزه و معصومند.

ائمه معصومين دوازده نفرند

داود بن ابی عوف عن حسن بن علي عليه السلام قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله يقول لعلي عليه السلام انت وارث علمي و معدن حكمي و الامام بعدى فاذا استشهدت فابنك الحسن فاذا استشهد ابنك الحسن فابنك الحسين فاذا استشهد الحسين فابنه علي يتلوه تسعة من صلب الحسين ائمة ابرار اطهار فقلت يا رسول الله فما اسماءهم؟ قال علي و محمد و جعفر و موسى و علي و محمد و علي و الحسن و المهدي من صلب الحسين يملأ الله به الارض قسطاً و عدلاً كما ملئت جوراً و ظلماً؛^(۲) داود بن ابی عوف از حسن بن علي عليه السلام كه فرمود شنيدم رسول خدا صلى الله عليه وآله مي فرمود براي علي عليه السلام كه يا علي تو وارث علم من و معدن حكمت من و امام بعد از من هستي و پس از تو حسن است كه پس از شهادت او پسر تو حسن پس پسر تو حسين و پس از شهادت

۲- كفاية الاثر، ص ۱۶۷-۱۶۶.

۱- كمال الدین، ج ۱، ص ۲۸۰، ح ۲۸.

حسین پسرش علی و بعد از او نه نفر از صلب حسین ائمه نیکوکاران و پاک هستند سپس امیرالمومنین گفت: یا رسول الله! پس اسمای ایشان چیست؟ حضرت فرمود: علی و محمد و جعفر و موسی و علی و محمد و علی و حسن و مهدی از صلب حسین هستند که خداوند زمین را به سبب ایشان پر از عدل و قسط می‌کند همچنان که پر از جور و ستم شده است.

مفضل بن صالح^(۱) عن ابان بن تغلب عن ابی جعفر محمد بن علی الباقر علیه السلام قال: سألته عن الائمة قال: والله لعهد عهده الینا رسول الله صلی الله علیه و آله أن الائمة بعده اثنا عشر تسعة من صلب الحسین علیه السلام و منّا المهدی الذین یقوم بالذین فی آخر الزمان من احبنا حشر من حفرته معنا و من ابغضنا او ردنا اورد واحداً منا حشر من حفرته الی النار «وَقَدْ خَابَ مَنْ افْتَرَى»^(۲)

مفضل بن صالح از ابان بن تغلب از امام باقر علیه السلام که سوال کردم از حضرت درباره ائمه علیهم السلام؟ حضرت فرمود: به خدا قسم آن عهد، عهدی است به سوی ما رسول خدا صلی الله علیه و آله اینکه ائمه بعد از رسول خدا دوازده نفرند و تسعه نفر از صلب حسین علیه السلام و از ماست مهدی (عج) آن چنان که بر پا می‌کند دین را در آخر زمان و کسی که دوست بدارد ما را محشر می‌شود در زمره ما و کسی دشمن بدارد ما را یارد کند ما را یارد کند یکی از ما را در حفری از آتش جهنم محشر می‌شود.

در کتاب کشف الغمه^(۳) روایت کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: امامان پس از من دوازده تن هستند اولشان علی بن ابی طالب و آخرشان قائم (عج) جانشینان و اوصیاء و اولیاء من و حجت‌های خدای پس از من در امتم می‌باشند کسی که اقرار به ایشان کند مومن و آنکه انکارشان کند کافر باشد.

دوازده امام در قرآن و روایات عامه

عن زیاد بن خیثمة عن الاسود بن سعید الهمدانی قال: سمعت جابر بن سمرة

۲- سوره طه، ۶۱.

۱- کفایة الاثر، ص ۲۴۶-۲۴۵.

۳- کشف الغمه قدیم، ص ۵۰۷.

يقول: سمعت رسول الله ﷺ يقول: سمعت رسول الله ﷺ يقول: يكون بعدي اثنا عشر خليفة كلهم من قريش (۱)

زیاد بن خيثمه از اسود بن سعید همدانی که گفت شنیدم از جابر پسر سمرة که گفت شنیدم از رسول خدا ﷺ که فرمود بعد از من دوازده خلیفه هستند که همه آنها از قریش می باشند.

و من رواية عمر بن خطاب حدثنا علي بن الحسن بن محمد قال حدثنا عن ابن عايشة عن ابي عبدالرحمان عن سعيد بن المسيب عن عمر بن عثمان بن عفان عن عمر بن الخطاب قال اتى سمعت رسول الله ﷺ يقول الائمة بعدي اثنا عشر تسعة من صلب الحسين منها (منا) مهدى هذه الامة من تمسك من بعدي بهم فقد استمسك بحبل الله و من تخلأ منهم فقد تخلأ من الله.

و از روایت عمر بن خطاب که حدیث کرد ما را علی بن حسن بن محمد تا اینکه گفت ابن عایشه از پدر عبدالرحمان از سعید بن مسیب از عمر بن عثمان بن عفان از عمر بن خطاب که گفت من شنیدم که رسول خدا ﷺ می فرمود: ائمه بعد از من دوازده نفرند که نه نفر از صلب حسین هستند و از آنها مهدی (عج) این امت است و کسی که تمسک جوید بعد از من به ایشان به تحقیق تمسک جسته به ریسمان خدا و اگر کسی خالی یارها کند او را پس به تحقیق رها یا خالی کرده است خدا را. (۲)

و من رواية ابي ايوب خالد بن بريد الانصاري قال سمعت رسول الله ﷺ يقول: انا سيد الانبياء و علي سيد الاوصياء و سبطاي خير الاسباط و منا الائمة المعصومون من صلب الحسين و منا مهدى هذه الامة فقام اليه اعرابي فقال يا رسول الله كم الائمة بعدك؟ قال: عدد الاسباط و حوارى عيسى و نقباء بنى اسرائيل. (۳)

و از روایت ابي ایوب خالد بن بريد انصاری که گفت من شنیدم از رسول خدا ﷺ که فرمود: من سید و آقای انبیاء و علی سید و آقای اوصیاء و دو سبط (حسن و حسین) بهترین اسباط و از ماست ائمه معصومین از صلب حسین و از ماست مهدی این امت.

۲- کفایة الاثر، ص ۹۴-۹۳.

۱- غیث نعمانی، ص ۱۰۳.

۳- کفایة الاثر، ص ۱۱۴-۱۱۳.

پس ایستاد به سوی او (آن حضرت) اعرابی پس گفت یا رسول الله ائمه چند نفرند بعد از تو؟ حضرت فرمود: به تعداد اسباط و حواریون عیسی و نقباء بنی اسرائیل.

عن علی بن حمدون عن علی بن حکیم الازی قال اخبرنا: شریک عن عبدالله بن سعد عن الحسین بن علی عن النبی ﷺ قال: اخبرنی جبرئیل علیه السلام لما اثبت الله تبارک و تعالی اسم محمد فی ساق العرش ارنی اعزّ خلقک علیک قال: فأراه الله عزوجل اثنی عشر أشباحاً ابداناً بلا ارواح بین السماء والارض فقال یا ربّ بحقهم علیک الا اخبرتنی من هم؟ قال (الله) هذا نور علی بن ابی طالب و هذا نور الحسن و هذا نور الحسین و هذا نور علی بن محمد بن علی و هذا نور جعفر بن محمد و هذا نور موسی بن جعفر و هذا نور علی بن موسی و هذا نور محمد بن علی و هذا نور علی بن محمد و هذا نور الحسن بن علی و هذا نور الحجة القائم المنتظر قال و كان رسول الله ﷺ يقول: ما من عبد يتقرب الى الله عزوجل بهؤلاء القوم الا اعتق الله رقبته من النار. (۱)

صاحب کفایة الاثر از علی بن حمدون از علی بن حکیم ازی که گفت خبر کرد ما را شریک از عبدالله بن سعد از حسین بن علی علیه السلام از نبی اکرم ﷺ که فرمود: خبر داد مرا جبرئیل علیه السلام که هر آئینه ثبت کرد خدای تبارک و تعالی اسم محمد ﷺ را در ساق عرش الهی که دیدم عزت داد به سبب تو خلق و امت ترا؛ و گفت پس دیدم خداوند عزوجل دوازده شبعه و بدنهای بدون روح را بین آسمان و زمین پس گفتم ای پروردگارا! به حق ایشان بر تو باد مگر خبر بده مرا که ایشان چه کسانی هستند؟ خدای کریم فرمود: و این نور علی پسر ابی طالب و این نور حسن و این نور حسین و این نور علی پسر حسین و این نور محمد پسر علی و این نور جعفر پسر محمد و این نور موسی پسر جعفر و این نور علی پسر موسی و این نور محمد پسر علی و این نور علی پسر محمد و این نور حسن پسر علی و این نور حجت قائم منتظر است و گفت و بود رسول خدا ﷺ که می گفت نیست از بندگان که نزدیک شوند به سوی خدای

عزوجل مگر به سبب این قوم که خدای کریم هر کس به سوی ایشان (یعنی مطیع ایشان باشد) از آتش آزاد کرده است.

عن ابی حمزة عن عمایة عن الاصبغ قال سمعت الحسن بن علی عليه السلام يقول: الائمة بعد رسول الله صلى الله عليه وآله اثنا عشر تسعة من صلب الحسين و منهم مهدی هذه الائمة. (۱)
از ابی حمزه از عمایة از اصبغ که گفت شنیدم حسن بن علی عليه السلام که می فرمود: ائمة بعد رسول خدا صلى الله عليه وآله دوازده نفرند که نه نفر آنها از صلب حسین است و از آن نه مهدی (عج) از این امت است.

فی صحیح البخاری (۲)... عن عبدالمملک قال سمعت جابر بن سمرة قال: سمعت النبی صلى الله عليه وآله يقول: یكون بعدی اثنا عشر امیراً: در کتاب صحیح بخاری از عبدالمملک که گفت شنیدم از جابر بن سمرة که گفت شنیدم از نبی اکرم صلى الله عليه وآله که می فرمود: بعد از من دوازده نفر امیرند.

عبدالله بن مسعود قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله يقول: «الائمة بعدی اثنا عشر تسعة من صلب الحسين و التاسع مهديهم» (۳)؛ عبدالله پسر مسعود گفت شنیدم از رسول خدا صلى الله عليه وآله که می فرمود: ائمة بعد از من دوازده نفرند که نه نفر از صلب حسین و نهمین از ایشان مهدی (عج) است.

عن عطیة العوفی عن ابی سعید الخدری قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله يقول: «الائمة بعدی اثنا عشر تسعة من صلب الحسين و التاسع قائمهم فطوبی لمن احبهم و الویل لمن ابغضهم» (۴) عطیة عوفی از ابی سعید خدری گفت شنیدم که رسول خدا صلى الله عليه وآله می فرمود: ائمة بعد از من دوازده نفرند و نه نفر از صلب حسین و نهمین نفر از ایشان قائم است پس خوشا به حال کسانی که ایشان را دوست بدارد و وای به حال کسانی که ایشان را دشمن بدارد.

حدثنی علی بن زید عن سعید بن المسیب عن ابی ذر الغفاری قال: قال رسول الله صلى الله عليه وآله الائمة بعدی اثنا عشر تسعة من صلب الحسين تاسعهم قائمهم؛ ثم قال: ألا

۱- کفایة الاثر، ص ۲۲۳.

۲- صحیح بخاری، ص ۷۲۲۲.

۳- کفایة الاثر، ص ۲۳.

۴- کفایة الاثر، ص ۳۰.

أَنْ مَثَلَهُمْ فِيكُم مَثَلُ سَفِينَةِ نُوحٍ مَنْ رَكِبَهَا نَجَا وَمَنْ تَخَلَّفَ عَنْهَا هَلَكَ وَمَثَلُ بَابِ حِطَّةٍ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ. (۱)

حدیث کرد مرا علی بن زید از سعید بن مسیب از ابی ذر غفاری گفت: فرمود رسول خدا ﷺ ائمه بعد از من دوازده نفرند که نه نفر از صلب حسین است که نهمین نفر قائم ایشان می باشد سپس فرمود: آگاه باشید که همانا مثل ایشان (ائمه) در میان شما مثل کشتی نوح می باشد که هر کس در آن کشتی سوار شود نجات یافته و هر کس از آنها تخلف کرده به هلاکت رسیده و مثل باب اینها در بنی اسرائیل است.

سوره یونس

﴿قُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ﴾

پس گفت که دانای غیب خداست شما (کافران) منتظر عذاب خدا
باشید من هم با شما منتظر نصرت او می باشم. (۱)

پس بگو دانای علم غیب اوست هر چه او داند برای ما نکوست
پس شما باشید اندر انتظار ما هم اندر انتظار کردگار

منظور از غیبت امام عصر است

ابن بابویه (۲) عن یحیی بن ابی القاسم قال: سألت الصادق علیه السلام عن قوله الله عزوجل: الم ذلك الكتاب... فقال المتقون شيعة علي عليه السلام و الغيب فهو الحجة الغائب و شاهد ذلك قول الله عزوجل و يقولون لولا انزل عليه آية من ربه قل انما الغيب لله فانظروا اني معكم من المنتظرين. (۳)

ابن بابویه از یحیی بن ابی قاسم روایت کرده که گفت از حضرت صادق علیه السلام معنای غیب را سوال کردم که آن حضرت فرمود: غیب وجود مقدس امام عصر (عج) است شاهد بر آن قول خداوند است که فرمود «پس گفت که دانای غیب خداست شما (کافران) منتظر عذاب خدا باشید من هم با شما منتظر نصرت او می باشم»

صالح بن عقبه و او از پدرش از حضرت امام باقر علیه السلام و او از پدران بزرگوارش از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله که آن حضرت فرمود: افضل العبادۃ انتظار الفرج: یعنی بالاترین عبادتها انتظار فرج (حضرت مهدی عج) است.

عن محمد بن الفضیل عن ابی الحسن الرضا علیه السلام قال: سألته عن شیء فی الفرج؛ فقال: اولیس تعلم ان انتظار الفرج ان الله يقول انتظروا اني معكم من المنتظرين. عیاشی (۴) در آیه فوق از محمد بن فضیل روایت کرده که گفت از حضرت رضا علیه السلام

۱- سوره یونس، آیه ۲۰.

۲- کمال الدین، ج ۲، ص ۳۴۰ و بحار، ج ۵۲، ص ۱۲۴.

۳- جامع، ج ۳، ص ۱۹۸.

۴- تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۱۳۸.

از موجبات فرج سوال کردم؟ حضرت فرمودند: انتظار کشیدن ظهور حضرت حجت (عج) از فرج است و آیه فوق را تلاوت فرمودند: امیرالمومنین علیه السلام فرمودند: افضل العبادۃ المومن الانتظار فرج الله؛ یعنی بالاترین عبادت مومن انتظار فرج از خداست.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: افضل الاعمال امتی انتظار الفرغ من الله عزوجل. یعنی بالاترین اعمال امت من انتظار فرج از خداوند بزرگ است. امام رضا علیه السلام فرمودند: بهترین صبر انتظار فرج است.

ثواب کسی که در زمان غیب بر دوستی اهل بیت بماند

عمرو ثابت از امام زین العابدین علیه السلام نقل می کند که آن حضرت فرمود هر کس در غیب قائم ما بر دوستی ما ثابت بماند خداوند ثواب هزار شهید امثال شهدای جنگ بدر و احد را به وی عطا فرماید.

برقی در کتاب محاسن^(۱) از سندی و او از جدش نقل می کند که به حضرت صادق علیه السلام عرض کردم چه می فرمائید درباره کسی که در حال انتظار قائم شما بمیرد؟ حضرت فرمود او مثل کسی است که با قائم در خیمه اش باشد سپس حضرت لحظه ای سکوت کرد و آن گاه فرمود او مانند کسی است که با پیغمبر صلی الله علیه و آله بوده است باز برقی در کتاب محاسن^(۲) از امام صادق علیه السلام روایت می کند که فرمود: اگر کسی از شما بر این عقیده (انتظار قیام امام زمان) بمیرد مانند کسی است که در راه خدا شمشیر زده است.

در کتاب کمال الدین^(۳) از صقر بن ابی دلف روایت می کند که گفت از حضرت امام محمد تقی علیه السلام شنیدم که می فرمود: امام بعد از من نامش علی است امر او امر من است و گفته او گفته من و پیروی از او پیروی از من است و امام بعد از او فرزندش حسن است امر و گفته او و پیروی از او امر و گفته و پیروی پدرش می باشد.

۲- محاسن برقی، ص ۱۷۴.

۱- محاسن برقی، ص ۱۷۳.

۳- کمال الدین، ج ۲، ص ۳۷۸، ح ۳.

سپس حضرت ساکت شدند عرض کردم یا بن رسول الله ﷺ؟ امام بعد از حسن چه کسی است؟ حضرت سخت گریست، آنگاه فرمود: بعد از حسن فرزندش قائم به حق و منتظر است گفتم چرا او را قائم می‌گویند؟ حضرت فرمود: زیرا بعد از آنکه نامش از خاطره‌ها فراموش شود و اگر معتقدین بامامتش از دین خدا برگردند قیام می‌کند عرض کردم؟ چرا او را منتظر می‌گویند؟ فرمود: «لِأَنَّ لَهُ غَيْبَةً تَكْثِيرُ أَيَّامُهَا وَ يَطُولُ أَمَدُهَا فَيَنْتَظِرُ خُرُوجَهُ الْمُخْلِصُونَ وَ يُنْكِرُهُ الْمُؤْتَابُونَ وَ يَسْتَهْزِئُ بِذِكْرِهِ الْجَاهِدُونَ وَ يُكْثِرُ فِيهَا الْوَقَاتُونَ وَ يَهْلِكُ فِيهِ الْمُسْتَعْجِلُونَ وَ يَنْجُو فِيهِ الْمُسْلِمُونَ» یعنی زیرا وی برای مدتی طولانی غیبت می‌نماید و علاقمندان منتظر ظهورش خواهند بود و آنها که تردید دارند انکار می‌کنند و مخالفین آنها بباد مسخره می‌گیرند، کسانی که وقت ظهورش را تعیین می‌کنند بسیار و آنان که در این باره شتاب می‌نمایند به هلاکت می‌رسند و آنها که در مقام تسلیم هستند رستگار می‌شوند در کتاب کمال الدین از جابر بن عبدالله انصاری روایت می‌کند که وی از پیغمبر اکرم ﷺ پرسید آیا شیعه از وجود قائم در مدت غیبتش بهره‌مند می‌شوند؟ حضرت فرمود: «أَيُّ وَالَّذِينَ بَعَثَنِي بِالنَّبُوءَةِ إِنَّهُمْ لَيَنْتَفِعُونَ بِهِ يَسْتَضُونَ بِنُورِ وَلايَتِهِ فِي غَيْبَتِهِ كَانْتِفَاعِ النَّاسِ بِالشَّمْسِ وَإِنْ جَلَّتْهَا السَّحَابُ»

یعنی آری بخداوندی که مرا به پیغمبری مبعوث گردانیده آنها از وجود او منتفع می‌شوند و از نور ولایتش در طول غیبت استضائه (نورانیت) می‌شوند چنانکه از آفتاب پشت ابر استفاده می‌برند.

احمد بن اسحاق^(۱) گوید بر امام حسن عسگری عليه السلام وارد شدم و می‌خواستم از جانشین پس از وی پرسش کنم؟ حضرت سخن آغاز کرد و فرمود: ای احمد بن اسحاق: خدایتعالی از زمان آدم عليه السلام زمین را خالی از حجت نگذاشته است و تا روز قیامت نیز خالی از حجت نخواهد گذاشت به واسطه اوست که بلا را از اهل زمین دفع می‌کند و به خاطر اوست که باران می‌فرستد و برکات زمین را بیرون می‌آورد احمد بن اسحاق گوید: عرض کردم ای فرزند رسول خدا ﷺ امام و جانشین پس از

شما کیست؟ حضرت شتابان برخاست و داخل خانه شد و سپس برگشت در حالی که پر شانه‌اش کودکی سه ساله نشسته بود که صورتش مانند ماه شب چهارده می‌درخشید.

فرمود: ای احمد بن اسحاق! اگر نزد خدای تعالی و حجت‌های او گرامی نبودی؟ این فرزندم را به تو نشان نمی‌دادم او هم نام و هم کنیه رسول خدا ﷺ است او کسی است که زمین را پر از عدل و داد می‌کند همچنان که پر از ظلم و جور شده باشد. ای احمد بن اسحاق! مثل او در این امت مثل خضر و ذوالقرنین است او غیبتی طولانی خواهد داشت که هیچ کس در آن نجات نمی‌یابد مگر کسی که خدای تعالی او را در اعتقاد به امامت ثابت بدارد و در دعاء به تعجیل فرج موفق سازد.

احمد بن اسحاق گوید: عرض کردم: ای مولای من! آیا نشانه‌ای هست که قلبم بدان مطمئن شود؟ آن کودک به زبان فصیح به سخن در آمد و فرمود: «أنا بقیة الله فی ارضه و المنتقم من اعدائه» یعنی من بقیه خدا در زمین و انتقام گیرنده از دشمنانش هستم.

ای احمد بن اسحاق پس از مشاهده جستجوی نشانه مکن (حدیث طولانی است).

علت غیبت امام زمان (عج) چیست؟

شیخ صدوق رحمته الله در کتاب علل الشرایع^(۱) به سند خود از حضرت صادق علیه السلام نقل می‌کند که پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «لَا بُدَّ لِلْغُلَامِ مِنْ غَيْبَةٍ قَقِيلَ لَهْ؛ وَ لَمْ يَأْرَسُولَ اللّٰهَ! قَالَ يَخَافُ الْقَتْلَ» یعنی آن جوان (امام زمان) ناچار غائب شود، عرض کردند: یا رسول الله! برای چه غیبت می‌کند، حضرت فرمود: می‌ترسد او را بکشند.

در کتاب کمال الدین و غیبت نعمانی از زراره روایت نموده که حضرت صادق علیه السلام فرمود آن جوان (امام زمان) را قبل از قیامش غیبتی خواهد بود و عرض کردم برای چه؟ حضرت فرمود: می‌ترسد کشته شود.

نعمانی در کتاب غیبت^(۱) از زراره روایت می‌کند که گفت شنیدم امام صادق علیه السلام می‌فرمود: قائم ما را پیش از قیامش غیبتی خواهد بود و اوست که ارشش را طلب می‌کند عرض کردم برای چه غیبت می‌کند؟
حضرت فرمود: می‌ترسد، بعد اشاره به شکم خود نمود یعنی می‌ترسد او را بکشند.

فلسفه غیبت امام زمان (عج) چیست؟

شیخ طوسی رحمه الله در کتاب غیبت^(۲) می‌نویسد هیچ علتی مانع از ظهور آن حضرت جز اینکه می‌ترسد کشته شود نیست زیرا جز این بود جایز نبود که پنهان شود بلکه ظاهر می‌گشت و هرگونه ناراحتی و آزاری را متحمل می‌شد زیرا مقام رفیع ائمه و همچنین انبیاء عظام و بزرگواری آنها به واسطه ناملایماتی بود که در راه دین خدا متحمل می‌گشتند.

وظیفه شیعیان در زمان غیبت امام زمان (عج)

نعمانی (ره)^(۳) در اینجا می‌گوید نگاه کنید به شیوه ائمه اطهار و دستوری که به ما داده‌اند و رسمی که داشته‌اند و ببینید چگونه در پیشامدها صبر می‌کردند و خود و شیعیان را از خطرهای حفظ می‌نمودند و منتظر فرج بودند و می‌گفتند آنهایی که در این خصوص شتاب می‌کنند به هلاکت می‌رسند و گمراه می‌گردند و آنهایی که آرزوی (توأم با شتاب) دارند دروغ می‌گویند و به ببینید که چطور از کسانی که تسلیم حوادث و گوش به فرمان ائمه اطهار علیهم السلام هستند و منتظر فرج آل محمد صلی الله علیه و آله می‌باشند (هر وقت خدا مصلحت دید آشکار شود) و بردبار و ثابت می‌مانند، تمجید نمود و فرمود: آنها رستگارانند و چگونه اینان را تشبیه کرده به سنگری که بر شالوده‌های خود پایدار باشد، ای خوانندگان و ای شیعیان عزیز شما هم از آنها

۲- غیبت شیخ طوسی، ص ۲۱۴.

۱- غیبت نعمانی، ص ۱۷۷.

۳- غیبت نعمانی، ص ۲۰۱ و ۲۰۲.

پیروی کنید و تسلیم فرمان آنها شوید و از شیوه آنها قدم بیرون ننهید.
 باز نعمانی^(۱) در کتاب غیبت از ابوبصیر و او از حضرت صادق علیه السلام روایت می‌کند
 که روزی حضرت فرمود آیا شما را از چیزی مطلع نگردانم که خداوند عمل
 بتدگانش را جز به وسیله آن نمی‌پذیرد؟ من گفتم بفرمائید آن چیست؟ حضرت
 فرمود: آن گواهی دادن بیگانگی خدا و رسالت محمد صلی الله علیه و آله و اعتقاد به آنچه خدا
 فرموده و دوستی ما و بیزاری از دشمنان ما ائمه و تسلیم در برابر آنها و پارسائی و
 کوشش در امر دین و صبر و انتظار برای ظهور قائم ماست.
 آنگاه امام صادق علیه السلام فرمود ما را دولتی است که هر گاه خداوند بخواهد آن را
 می‌آورد.

سپس افزود هر کس مشتاق است که از یاران قائم ما باشد باید منتظر ظهور او
 باشد و پرهیزکاری پیشه سازد و دارای اخلاق نیکو باشد و بدین گونه انتظار آن روز
 کشد اگر در این حالت بمیرد و بعد از مرگ او قائم قیام نماید ثواب کسی را دارد که
 آن حضرت را درک کرده است پس سعی کنید و منتظر باشید خوش به حال شما ای
 مردمی که خداوند شما را مشمول رحمت خود گردانیده است.

ای قائم آل نبی مهدی جان

ای منتظران مژده که این منتظر آمد
 محبوب خدا حجت ثانی عشر آمد
 در نیمه شعبان بدو صد طنطنه و ناز
 مقصود حق از خلقت جن و بشر آمد
 نرجس به خود از شوق ببالد بدو عالم
 چون مادر فرخنده بر این مه پسر آمد

تا گشت مسمای بسنجس گل نرگس
مطلوب و معزز بر صاحب نظر آمد
ای قائم آل نبی ای مهدی موعود
ای آنکه وجودت سبب بحر و بر آمد
وقت است که از پرده غیبت به در آیی
زیرا که محبان ترا خون جگر آمد

سوره هود

﴿بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

(و بدانید) که آنچه خدا بر شما باقی گذارد و (برکت بخشد) بهتر است اگر واقعاً به خدا ایمان دارید؛^(۱)

بهتر از بهر شما باشد همین آنچه حق باقی نهاد ای مومنین در تفسیر نور الثقلین^(۲) از اصول کافی نقل کرده است که مردی از امام صادق علیه السلام درباره قائم پرسید که آیا می توان او را به هنگام سلام دادن یا امیرالمومنین خطاب کرد؟ امام صادق علیه السلام فرمود: نه، این اسمی است که خداوند به امیرالمومنین داده است.

«لَا ذَاكَ إِنَّمَا سَمَّى اللَّهُ بِهِ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام لَمْ يُسَمَّ بِهِ أَحَدٌ قَبْلَهُ وَلَا يُسَمَّى بِهِ بَعْدَهُ إِلَّا كَافِرٌ»

پرسیدم فدایت شوم به هنگام سلام دادن به او چه بگویم؟ امام صادق علیه السلام فرمود همه باید بگویند «السلام عليك يا بقية الله» سپس امام این آیه را تلاوت کرد: «بقیت الله خیر لکم ان کنتم مومنین»

شیخ ابومنصور طبرسی در کتاب الاحتجاج از امیرالمومنین علیه السلام نقل کرده است که فرمود: (بقیه الله) یعنی مهدی که پس از گذشتن این دوره خواهد آمد و زمین را از قسط و عدل پر خواهد کرد همان گونه که از ظلم و جور پر شده باشد.

شیخ صدوق در کتاب کمال الدین^(۳) از امام باقر علیه السلام در حدیث طولانی نقل کرده است امام در آن حدیث که سخن از قائم می گوید از جمله می فرماید: هنگامی که قائم خروج کند به خانه کعبه تکیه دهد، آنگاه ۳۱۳ تن نزد او گرد آیند سپس نخستین سخنی که گوید این آیه است «بقیت الله خیر لکم ان کنتم مومنین» من بقیت الله ام و حجت خدایم و خلیفه خدایم در میان شما آنگاه هر مسلمانی که به او سلام

۱- سوره هود، آیه ۸۶.

۲- تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۲۹۰ و اصول کافی، ج ۱، ص ۴۷۸.

۳- کمال الدین، ج ۱، ص ۲۳۱.

دهد گوید: «السلام عليك يا بقية الله في ارضه»^(۱)

و همچنین^(۲) امام باقر علیه السلام فرمودند: علم به کتاب خدا و سنت پیامبر صلی الله علیه و آله در قلب مهدی ما می‌روید چنانکه بهترین و شادابترین گیاهان می‌رویند هر کس از شما باقی ماند و مهدی را ملاقات کند به او این گونه سلام بدهد «السلام عليكم يا اهل بيت الرحمة و النبوة و معدن العلم و موضع الرسالة، السلام عليك يا بقية الله» یعنی درود بر شما ای خاندان رحمت و نبوت و ای ذخیره گاههای علم و ای پایگاههای رسالت درود بر تو ای ذخیره خدایی ای بقیه الله^(۳)

در کتاب اکمال الدین^(۴) از محمد حمیری ضمن روایتی طولانی نقل می‌کند که گفت به آن حضرت عرض کردم (امام صادق) یابن رسول الله روایات بسیاری از پدران شما درباره غیبت و صحت بودن آن برای ما روایت شده است شما به من اطلاع دهید که مصداق این اخبار کیست؟ حضرت فرمود که اول آنها امیرالمومنین علی بن ابی طالب و آخر آنها قائم به حق بقیه الله صاحب الزمان و خلیفة الرحمن است.

به خدا قسم اگر به اندازه مدت توقف نوح در میان قومش در پرده غیبت بماند از دنیا نمی‌رود مگر اینکه ظاهر شود و زمین را پر از عدل و داد کند چنانکه پر از ظلم و جور شده باشد.

در حدیث وارد شده که بقیه الله، حضرت صاحب الزمان است یعنی یکی از ما صدقات بقیه الله حضرت صاحب است.

در کتاب کمال الدین^(۵) از حضرت امام باقر علیه السلام روایت کرده که چون قائم آل محمد صلوات الله علیه و آله خروج کند و پشت مبارک خود را به دیوار کعبه گذارد و سیصد و سیزده کس از موالیان او نزد او حاضر شوند.

اول کسی که منطق شود به آیه «بقية الله خير لكم ان كنتم مومنين» آن حضرت

۱- تفسیر نور الثقلین، ج ۲، ص ۳۹۲-۳۹۰.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۸-۳۱۷ و اکمال الدین، ج ۲، ص ۶۵۳.

۳- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۸-۳۱۷ و اکمال الدین، ج ۲، ص ۶۵۳.

۴- اکمال الدین، ج ۲، ص ۳۲۲. ۵- کمال الدین، ج ۱، ص ۳۳۱.

خواهد بود، پس آن حضرت (امام زمان) گوید انا بقية الله و حجته و خليفه عليكم و بعد از اين هيچ احدی بر آن حضرت سلام نکند مگر آنکه گوید «السلام عليك يا بقية الله في ارضه و ما انا عليكم بحفيظ» و نيستم من بر شما نگهبان يعنى من نگهبان شما از قبایح نيستم يا آنکه من حافظ اعمال شما نيستم تا آنکه من شما را به واسطه آن جزا دهم بلکه من ناصح شما و رساننده احکام الهی ام بر شما؛^(۱)

باز امام باقر عليه السلام فرمودند وقتی که امام زمان (عج) ظهور می نماید به خانه خدا تکیه می دهد و جمع می شوند از اطراف به جانب آن حضرت سیصد و سیزده نفر پس اول مطلبی که حضرت می گوید این آیه است:

«بقيت الله خير لكم ان كنتم مومنين» آنگاه می فرماید منم حجت خدا و خليفه خداوند بر شما پس سلام نمی گوید سلام کننده ای بر آن جناب مگر می گوید سلام بر تو باد ای بقيت الله در زمین خدا، پس وقتی که گروه گروه لشکر ده هزار نفری جمع شوند هيچ معبودی جز خدا عبادت نشود و آتش افتد و تمام بتها از صنم و وثن و غيره را می سوزاند و اين خروج از زمان غيبت طولانی خواهد بود تا اطاعت کننده و عاصی معلوم شود يعنى غيبت حضرت حجت محک و امتحانی است برای اشخاصی که ايمان به غيبت می آورند.^(۲)

قال الباقر عليه السلام أول ما ينطق به هذه الآية: «بقيت الله خير لكم ان كنتم مؤمنين» ثم يقول: انا بقية الله و حجة و خليفة عليكم، فلا يسلم عليه مسلم الا قال: السلام عليك يا بقية الله في ارضه فاذا اجتمع عليه العقدة و هو عشرة آلاف رجل لم يبق في الارض معبود دون الله عز وجل من صنم او وثن او غيره الا وقعت فيه نار فاحرقته؛ امام باقر عليه السلام فرمود نخستين سخنی که قائم (عج) گوید: آیه شریفه است «بقية الله...» برای شما بهتر است اگر شما مومن باشید سپس فرمایند من بقية الله و حجت و خليفه خدا بر شمايم، پس هر کس به حضرت (مهدی) سلام کند گوید: سلام بر تو ای بقية الله در زمین و چون سپاهش که ده هزار مرد باشند جمع آیند در زمین هيچ معبود باطلی که غير خدای عزوجل است از قبیل انواع بتهای سنگی و چوبی و انسانی و غير آن باقی نماند جز آنکه همه را آتش زند و بسوزاند؛

سوره رعد

﴿إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَ لِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ﴾

تنها وظیفه تو اندرز و ترسانیدن خلق (از نافرمانی خدا) است و هر قومی را از طرف خدا رهنمائی است. (۱)

بهر هر قومی که دارای بقاست از سوی خلاق عالم رهنماست

هادی برای امت امام است

در کافی (۲) از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده و فرمود مراد از منذر پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله است و هادی امیرالمومنین و ائمه طاهرين یکی بعد از دیگری هستند و در هر زمانی هادی امامی است که حافظ دین می باشد و این آیه رد بر کسانی است که وجود امام را در هر زمانی منکرند و البته هیچ وقت زمین خالی از حجت نیست چنانچه فرمود: امیرالمومنین علیه السلام هرگز زمین از حجت قائم خالی نباشد یا به امر خدا و ظاهر است چه آنکه بدون امام حجت پروردگار بر خلق باطل و راه هدایت مسدود می شود. (۳)

محمد بن مسلم گفت که امام صادق علیه السلام فرمود درباره آیه (انما انت منذر) همه ائمه علیهم السلام هادی هستند برای قوم زمان خود. (۴)

ابن بابویه در آیه «انما انت منذر لكل قوم هاد» از مسعده روایت کرده گفت حضور حضرت صادق علیه السلام بودم پیرمردی عصا زنان خدمتش رسیده سلام کرد و گفت: ای فرزند رسول خدا صلی الله علیه و آله! اجازه فرمائید دست شما را ببوسم پس از بوسیدن دست آن حضرت بنا کرد گریه کردن حضرت به او فرمود: ای شیخ چرا گریه می کنی؟ عرض کرد فدایت شوم عمرم به پایان رسیده و یک صد سال است به انتظار امام قائم از آل محمد صلی الله علیه و آله هر ماه و سال که می گذرد می گویم در این ماه و یا در این سال ظهور می کند دیگر استخوانهایم شست و اجلم نزدیک شده و موفق به زیارت آن حضرت

۲- اصول کافی، ج ۱، ص ۲۴۷.

۴- کمال الدین، ج ۲، ص ۶۶۷.

۱- سوره رعد، آیه ۷.

۳- تفسیر جامع، ج ۳، ص ۳۸۸.

نشده‌ام و می‌بینم شما در معرض قتل و هلاک هستید و دشمنانتان در کمال خوشی و بی حیائی جولان می‌زنند چگونه گریه نکنم! حضرت صادق علیه السلام از بیانات پیرمرد سخت متأثر شده و چشمان مبارکش پر از اشک شده فرمود خداوند سلامت دارد که در مرتبت و منزلتی رفیع هستی و اگر بمیری روز قیامت با ما آل محمد علیهم السلام که ثقل آن حضرت هستیم محشور خواهی شد؛ پیرمرد گفت با این فرمایشی که از شما شنیدم دیگر غمی ندارم آنگاه حضرت صادق علیه السلام فرمود: ای مرد! قائم فرزند حسن عسگری است و حسن فرزند علی و علی فرزند محمد و محمد فرزند علی بن موسی الرضا و او فرزند این پسر مومسی است و دست مبارکش را بر سر موسی بن جعفر گذارد و فرمود ما دوازده امام معصوم می‌باشیم. پیرمرد پرسید آیا بعضی از شما فضیلتی بر بعض دیگر دارند؟ حضرت فرمود: خیر، تمام ما در فضیلت با یکدیگر مساوی می‌باشیم، ای مرد بدان اگر از دنیا باقی نباشد مگر یک روز خداوند آن روز را طولانی می‌فرماید تا آنکه قائم ما اهل بیت را ظاهر گرداند و آگاه باش که شیعیان ما در فتنه و حیرت می‌افتند از غیبت آن حضرت و خداوند ایمان محصلین و دوستان او را ثابت می‌گرداند. ^(۱)

سوره حجر

﴿قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْتَضِرِينَ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ﴾

خدا فرمود آری ترا مهلت خواهد بود تا به وقت معین و روز معلوم. (۱)

پس به شیطان حق تعالی ناگهان
مهلت دادیم زین مهلت بسوز
گفت تو هستی ز مهلت دادگان
تا به وقتی که معین گشته روز
عن الفضیل بن یسار عن ابی جعفر علیه السلام قال قلت لهذا الأمر وقت؟ فقال علیه السلام كَذِبَ
الْوَقَاتُونَ كَذِبَ الْوَقَاتُونَ كَذِبَ الْوَقَاتُونَ؛ (۲)

از فضیل بن یسار روایت شده که به حضرت امام باقر علیه السلام عرض کردم در مورد وقت ظهور حضرت مهدی (عج) حضرت سه بار فرمود: دروغگویند کسانی که برای ظهور حضرت مهدی (عج) وقتی را معین کنند.

در حدیث حضرت صادق علیه السلام وارد شده که مراد از یوم وقت معلوم وقت قیام قائم است و قائم آل محمد علیهم السلام آن لعین را (شیطان را) در ارض کوفه گردن خواهد زد. (۳)

در تفسیر عیاشی (۴) از وهب بن جمیع و در تفسیر برهان از شرف الدین نجفی با حذف سند از وهب نقل کرده که گفت از امام صادق علیه السلام درباره ابلیس پرسش نمودم و اینکه منظور از یوم وقت معلوم در آیه (رب فانظرنی الی یوم یبعثون قال فانک من المنتظرین الی یوم الوقت المعلوم) چیست؟ حضرت فرمود: ای وهب! آیا گمان کرده‌ای همان روز بعث است که مردم در آن زنده می‌شوند؟ نه، بلکه خدای عزوجل او را مهلت داد تا روزی که قائم ما ظهور کند که در آن روز موی ناصیه ابلیس را گرفته گردنش را می‌زند، روز وقت معلوم آن روز است.

۱- سوره حجر، آیه ۱۲۸-۱۲۷.

۲- انوار نعمانیه، ج ۲، ص ۷۵.

۳- تفسیر لاهیجی، ج ۲، ص ۶۷۱.

۴- تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۲۶۲ و تفسیر برهان، ج ۲، ص ۳۴۳.

شیخ طبرسی در احتجاج از شیخ کلینی^(۱) و او از اسحاق بن یعقوب نقل می‌کند که گفت من از محمد بن عثمان رحمة الله علیه که نائب دوم امام زمان (عج) بود خواهش کردم نامه مرا که مشتمل بر پاره‌ای از مسائل مشکله است به ناحیه مقدسه امام زمان (عج) تقدیم کند و او هم قبول کرد و پذیرفت و نامه را تقدیم کرد، توفیقی بدین مضمون در جواب سوالات من به خط مولی صاحب الزمان (عج) بافتخارم صادر گشت (که حضرت نوشت) خداوند ترا هدایت کند و بر اعتقاد حق ثابت بدارد و اما اینکه پرسیده‌ای وقت ظهور فرج کی است؟ بسته به اراده خداست آنها که وقت آن را تعیین می‌کنند دروغگو هستند و اما کسی که عقیده دارد که حسین علیه السلام کشته نشده عقیده وی کفر و تکذیب حقیقت است و ضلالت و گمراهی می‌باشد.

ای شمع جهان افروز بیا	وی شاهد عالم سوز بیا
ای مهر سپهر قلمرو غیب	شد روز ظهور و بروز بیا
ای طائر سعد فرخ رخ	امروز توئی فیروز بیا
روزم از شب تسیره تر است	ای خود شب ما را روز بیا
ما دیده به راه تو دوخته ایم	از ما همه چشم مدوز بیا
عمریست گذشته به نادانی	ای علم و ادب آموز بیا
من مفتقر رنجور توام	تا جان به لب است هنوز بیا
ریشه آزادگان دین شده تنها بیا	ز شرح حق غیر اسم نمانده بر جا بیا
تیره شده از فساد چهره دنیا بیا	رفته بباد هوس خرمن تقوی بیا
بیایا که چنگال ظلم	قلب عدالت در بند
گر بشر تشنه اصلاحات است	باید از چشمه قرآن جوید
و ربود طالب آزادی و صلح	باید اول ره یزدان پیوید
دولت حق و عدالت به یقین	در خور مهدی موعود بود
صلح و آزادی خالی ز مجاز	هم از آن خسرو مسعود بود

یابن الحسن (عج)

دوستان منتظر و چشم به راه که نمایان شود آن مصلح کل
 به حقیقت بود آنروز بهار که شما زنده ره و رسم رسل

در کمال الدین به سند خود از جعفر بن ابی دلف آورده که گفت شنیدم حضرت ابو جعفر محمد بن علی الرضا علیه السلام می فرمود: همانا امام بعد از من پسر من علی است امر او امر من و گفته اش گفته من و اطاعتش اطاعت از من است و امام بعد از او پسرش حسن است امر او امر پدرش و گفته او گفته پدرش و اطاعت او اطاعت از پدرش می باشد؛ سپس آن حضرت ساکت شد، عرضه داشتم: ای فرزند رسول خدا صلی الله علیه و آله امام بعد از حسن کیست؟ پس آن حضرت به شدت گریست سپس فرمود: البته بعد از حسن پسرش آنکه قائم به حق و مورد انتظار است می باشد. عرضه داشتم: ای فرزند رسول خدا صلی الله علیه و آله چرا او (قائم) نامیده شده است؟ حضرت فرمود: چون که او به پا خیزد پس از آنکه یادش مرده باشد و بیشتر معتقدان به امامتش برگشته باشند.

عرضه داشتم: چرا «منتظر» نامیده شده است؟ فرمود: چون که او را غیبتی است که روزهای بسیار و مدتی طولانی دارد پس مخلصان منتظر خروجش باشند و اهل تردید انکارش کنند و جا حدان یاد او را استهزاء گیرند، و وقت گذاران در آن دروغگو شوند و عجله کنندگان در آن هلاک گردند و تسلیم شوندگان در آن نجات یابند. ^(۱) علامه مجلسی ^(۲) در بحار از حضرت امیرالمومنین علیه السلام نقل می کند که آن حضرت فرمود: «منتظر فرج باشید و از رحمت خداوند ناامید نشوید و به درستی که خوشایندترین اعمال نزد خداوند عزوجل انتظار فرج است باز امیرالمومنین علیه السلام فرمودند: عمل کننده به امر ما فردای قیامت در حضیرة القدس (درجه عالی بهشت) با ما خواهد بود و منتظر امر (حکومت) ما همچون غوطه ور شده به خونش در راه خدا می باشد. ^(۳)

۲- بحار، ج ۵۲، ص ۱۲۳.

۱- کمال الدین، ج ۲، ص ۳۷۸ باب ۳۶، ج ۳.

۳- بحار، ج ۵۲، ص ۱۲۳.

وجود نازنین امام صادق علیه السلام فرمودند: خوشا به حال شیعیان قائم ما که در زمان غیبتش منتظر ظهور او باشد و در هنگام ظهورش فرمان بردار از او، آنان اولیای خدا هستند نه ترسی بر ایشان هست و نه اندوهگین شوند. (۱)

سوره نحل

«أَتَىٰ أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ»

فرمان خدا به زودی فرا می‌رسد پس تقاضای تعجیل آن نکنید
خداى سبحان منزّه از شرک مشرکان است. (۱)

امر حق می‌آید و تفصیل آن بهر چه هستید در تعجیل آن
حق بود پاک و منزّه‌تر از آن که به او شرک آید از شرک آوران
در حدیث آمد که «ان الله اذا اخبر ان شياً كائن فكأنه قد كان» و می‌تواند که مراد از
امر قائم آل محمد صلوات الله علیه و آله باشد چنانچه علی بن مهزیار از حضرت
صاحب علیه السلام روایت کرده که آن حضرت می‌فرمودند که «نحن امر الله و جنوده»
ابان بن تغلب از حضرت صادق آل محمد علیهم السلام روایت کرده که اول کسی که با قائم
آل محمد بیعت کند جبرئیل امین علیه السلام است و او به صورت مرغی سفید ظاهر خواهد
شد و به آن حضرت بیعت خواهد نمود و بعد از این یکپای خود را به بیت الله
الحرام و پای دیگر را بیت المقدس گذارد و ندا کند که «اتی امر الله» به حیثیتی که
جمیع خلایق آنرا بشنوند و پس مراد از امر الله قائم آل محمد علیهم السلام خواهد بود. (۲)
در کتاب غیبت نعمانی (۳) از حضرت صادق علیه السلام منقول است که فرمودند آن امر و
زمان ماست که امر و فرمان خداست پس به او شتاب مکنید زیرا خدا به او سه
قشون و لشکریاری می‌نماید: ۱. با فرشته‌ها ۲. با مومنان ۳. با ترس و رعب که از او بر
دل مردم می‌افتد و خروج آن مانند خروج حضرت رسول خدا است. و این سخن
خداست «كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ» (۴)
چنانچه خدا ترا از خانه خود به حق بیرون آورد و گروهی از مومنان سخت رأی و
خلاف و کراهت اظهار کردند در امر انفال و غیر آن هم به خواهش مردم توجه مکن
پیرو خدا باش و از خلق ابداً اندیشه مدار، و همچنین در کتاب غیبت نعمانی

۱- سوره نحل، آیه ۱.

۲- تفسیر لاهیجی، ج ۲، ص ۶۹۴ و برهان، ج ۲، ص ۳۶۰.

۳- غیبت نعمانی، ص ۱۹۸. ۴- سوره انفال، آیه ۵.

سماعة بن مهران از صالح بن میثم و یحیی بن سابق از امام محمد باقر علیه السلام روایت می‌کند که آن حضرت فرمود آنها که در این باره «ظهور امام زمان (عج)» شتاب می‌کنند هلاک می‌شوند و آنانکه با ایمان ثابت و بدون تزلزل و شتاب انتظار آنروز را می‌کشند نجات می‌یابند و اینان همچون سنگری بر جای خود استوارند «وَإِنَّ بَعْدَ الْغَمِّ فَتْحًا عَجِيبًا» یعنی مسلماً بعد از این اندوه پیروزی عجیبی است. عن سماعة بن مهران، عن صالح بن میثم، و یحیی بن سابق جميعاً عن أبي جعفر علیه السلام انه قال «هلک اصحاب المحاضیر و نجا المقرّبون و ثبت الحصن علی اوتادها ان بعد الغم فتحاً عجیباً»^(۱)

امام صادق علیه السلام فرمود: (وقتی که قائم (عج) ظهور کند) در مقام ابراهیم علیه السلام حاضر می‌شود و دو رکعت نماز می‌گذارد سپس در حالیکه اصحابش که سیزده و سیزده نفر هستند در پیرامونش باشند می‌رود به درستی که در میان اصحاب او کسانی هستند که شبانه از رختخواب خود هجرت می‌کنند پس بیرون می‌روند و با آنان سنگ مخصوص هست که چون آن را افکنند از زمین گیاه می‌زوید؛

وجوب انتظار حضرت قائم (عج) بر همه افراد

در اصول کافی^(۲) به سند خود از اسماعیل جعفی آورده که گفت: مردی بر حضرت ابو جعفر امام باقر علیه السلام وارد شد و صفحه‌ای در دست داشت، حضرت باقر علیه السلام به او فرمود:

این نوشته مناظره کننده است که پرسش دارد از دینی که عمل در آن قبول است عرض کرد: رحمت خداوند بر تو باد همین را خواسته‌ام، حضرت ابو جعفر امام باقر علیه السلام فرمود: گواهی دادن به اینکه هیچ معبود حقیقی جز خداوند نیست و اینکه محمد بنده و رسول او است و اینکه اقرار کنی به آنچه از سوی خداوند آمده و ولایت ما خاندان و بیزاری از دشمنان و تسلیم به امر ما و پرهیزکاری و فروتنی و انتظار قائم ما، که ما را دولتی است که هر وقت خداوند بخواهد آن را خواهد آورد.

۱- غیث نعمانی، ص ۱۹۸.

۲- اصول کافی، ج ۲، ص ۲۲، ح ۱۳.

شیخ صدوق در کمال الدین^(۱) به سند خود از حضرت عبدالعظیم حسنی آورده که گفت بر آقایم محمد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب علیه السلام وارد شدم و می خواستم که درباره قائم از آن حضرت سؤال کنم که آیا همان مهدی است یا غیر او؟ پس خود آن حضرت آغاز سخن کرد و به من فرمود: ای ابوالقاسم به درستی که قائم از ماست و او است مهدی که واجب است در زمان غیبتش انتظار کشیده شود و در ظهورش اطاعت گردد و او سومین (امام) از فرزندان من است.

حماد بن عثمان که در اقبال^(۲) از امام صادق علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود: و امر صاحب خود را شب و روز انتظار داشته باش که خداوند هر روز در کاری است هیچ کاری از کار دیگر او را مشغول نخواهد داشت.

۱- کمال الدین، ج ۲، ص ۳۷۷، باب ۳۶، ح ۱. ۲- اقبال سید بن طاووس، ص ۲۰۱.

سوره اسراء

﴿ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ
أَكْثَرَ تَفِيرًا﴾

آنگاه شما را به روی آنها برگردانیم و بر آنها غلبه دهیم و به مال و
فرزندان نیرومند مدد بخشیم و عده (جنگجویان) شما را بسیار
گردانیم (تا بر دشمن و لشکر بخت النصر غلبه کنید)^(۱)

پس شما را بر روی آنها همه غالب آریم و همی در خاتمه
می‌کنیم از مال و فرزندان مدد می‌کنیم افزون شما را در عدد

در کافی^(۲) ذیل آیه فوق از سلمان فارسی روایت کرده که رسول اکرم ﷺ فرمود
پروردگار هیچ پیغمبری را مبعوث نکرده جز آنکه برای او دوازده نفر وصی و
جانشین قرار داده است.

سپس فرمود: ای سلمان! می‌شناسی اوصیاء مرا که خداوند برگزیده آنها را برای
امت بعد از من؟ عرض کردم خدا و رسول او داناست، حضرت فرمود: ای
سلمان! بدانکه خداوند مرا از خلص نور خود آفریده پس از آن مرا خواند اطاعت و
پیروی نمودم و از نور من علی و فاطمه را خلق نمود سپس از نور من و علی و
فاطمه، حسن و حسین را بیافرید و نام گذاشت ما را با اسماء پنجگانه خود یکی از
اسماء پروردگار محمود است و من محمد هستم و دیگر اعلی و نام علی مشتق از
اوست سوم فاطره و فاطمه از او گرفته شده و دو اسم دیگر پروردگار قدیم الاحسان و
مخسن می‌باشد که نام حسن و حسین از آنها مشتق اند، پس از آن نور ما و حسین نه
نفر از فرزندان حسین را بیافرید؛ سپس از آنکه آسمان و زمین و فرشته را بیافرید ما
به تسبیح و تقدیس پروردگار مشغول بودیم سلمان می‌گوید حضورش عرض کردم:
پدر و مادرم به فدایت ای رسول خدا چیست مزد و پاداش کسی که بشناسد اوصیاء
و ائمه را؟ حضرت فرمود: ای سلمان هر آنکه بشناسد و اقتدا کند به آنها و دوست

۱- سوره اسراء،

۲- اصول کافی، نقل از تفسیر برهان، ج ۲، ص ۴۰۶.

بدارد ایشان را و از دشمنانشان بیزاری بجوید به خدا قسم از ماست وارد شود زمانیکه ما وارد می شویم و ساکن شود جائیکه ما سکونت می نمائیم، مجدداً (سلمان می گوید) عرض کردم آیا ایمان به اینها بدون معرفت و شناسائی کفایت می کند؟ حضرت فرمود کافی نیست، حضورش عرض کردم: ای رسول خدا ﷺ! من آنها را تا حسین شناختم اسامی دیگران را نمی دانم، حضرت فرمود پس از حسین فرزندش زین العابدین است و یک به یک آنها را اسم برد تا حضرت حجت (عج) سپس فرمود: ای سلمان! شما و امثال شما از کسانی که معرفت و محبت در حق ائمه دارند درک کنند زمان ظهور حضرت قائم (عج) را؛ سلمان گفت من شکر و سپاس پروردگار را به جا آوردم برای خاطر این فیض عظمی.

(آن وقت) عرض کردم ای رسول خدا ﷺ آیا من تا آن زمان حیات دارم (فرمود خیر) حضرت آیه فوق را (ثم ردنا لكم الكرة عليهم...) تلاوت فرمود: عرض کردم حضورش ای رسول خدا ﷺ شما هم به دنیا برمی گردید؟ فرمود به آن خدائی که مرا به رسالت فرستاده من و علی و فرزندانم و هر آنکه با ماست.

ای سلمان! شیطان و تابعین او را حاضر کنند و هر مومن محض و کافر محض به دنیا برگردد و خداوند به دست مومنین انتقام از کافرین و ستمکاران بکشد. سلمان گفت عرض کردم: ای رسول خدا ﷺ به دست من باکی ندارم مرگ را ملاقات کنم. (۱)

منهدم کننده بناهای کفر و نفاق

فردای آن روز که وجود نازنین امام زمان (عج) قیام می کند یک سری از بناهای کفر و نفاق را خراب می کند و یک سری را هم دستور صادر می کند تا این بناهای کفر و سرکشان و منافقان را خراب کنند چنانکه در دعای ندبه می خوانیم (کجاست خراب کننده بناهای شرک و نفاق) و به روایت مفضل بن عمر از امام صادق علیه السلام که آن حضرت فرمود: قائم علیه السلام پس از آن که شرق و غرب زمین را زیر پا می گذارد به

کوفه می آید و مسجدی که یزید بن معاویه لعنة الله علیهما پس از شهادت امام حسین علیه السلام بنا کرده خراب می کند و نیز مسجدی که برای خدا نیست هر کس آن را بنا کرده خراب می کند و می فرماید هر کس آن را بسازد فرمود ملعون است ملعون. در بحار از ابوبصیر ^(۱) روایت کرده که گفت امام صادق علیه السلام فرمود: هر گاه قائم (عج) به پا خیزد مسجد الحرام را خراب می کند تا به وضع سابقش در آورد و مقام را به جایی که در آن بوده بازگرداند.

﴿وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُوماً فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَّهِ سُلْطٰناً فَمَا يُسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنصُوراً﴾

و کسی که خون مظلومی را به ناحق بریزد ما به ولی او حکومت و تسلط بر قاتل دادیم پس مقام انتقام آن ولی در قتل و خونریزی اسراف نکند که او از جانب ما مؤید و منصور خواهد بود. ^(۲)

بهر قتل کسی مکن هرگز قیام	که خدا این قتل را کرده حرام
جز که باشد مستحق با امر رب	بهر مظلوم ار شود کشتن سبب
ما ولیش را مسلط کرده ایم	در مقام انتقام آورده ایم
دون اسراف است در قتل آن ولی	این بود حکم خدای ازلی
گر مطیع گفته باری شود	در حقیقت از خدا یاری شود

قیام حضرت قائم و انتقام از دشمنان

از امام صادق علیه السلام درباره این آیه شریفه پرسیده شد؟ حضرت فرمود: این قائم آل محمد علیهم السلام است که قیام می کند؟ و به جهت خون امام حسین علیه السلام می کشد و اگر همه اهل زمین را برای او به قتل برساند اسراف کننده نیست، و اینکه خدای کریم فرمود «فلا یسرف فی القتل» یعنی چیزی را ضایع نمی کند تا اسراف کننده باشد و بعد امام صادق علیه السلام فرمود سوگند به خدا فرزندان قاتلان امام حسین علیه السلام را به سبب کارهای پدرانشان می کشد. ^(۳)

۲- سوره اسراء، آیه ۳۳.

۱- بحار، ج ۵۲، ص ۲۲۸.

۳- برهان، ج ۲، ص ۴۱۸.

باز امام صادق علیه السلام فرمودند: وقتی که حضرت قائم قیام می نماید فرزندان قاتلان امام حسین علیه السلام را به سبب کارهایی که پدرانشان انجام داده اند به قتل می رساند، بعد فرمود آن همان گونه است، عرض کردم پس معنای فرمایش خدای تعالی که فرموده است «وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى»^(۱) چیست؟ یعنی (و هیچ کس بارگاه دیگری را به دوش نگیرد) حضرت فرمود: خدای تعالی در همه اقوالش راستگو است و لکن قاتلان فرزندان امام حسین علیه السلام به کارهای پدرانشان اقرار دارند و اعتراف می کنند و به آن افتخار می ورزند و هر کسی به عملی راضی و خشنود گردد همان آن است که آن عمل را انجام داده است و اگر مردی در مشرق زمین کسی را به قتل برساند و مردی در مغرب زمین به آن عمل راضی شود در پیشگاه خدای تعالی شریک آن است و خدای تعالی آنان را به سبب خشنودیشان به کارهای پدرانشان با دست حضرت قائم (عج) به قتل می رساند.

امام باقر علیه السلام^(۲) فرمود: حسین بن علی علیه السلام مظلوم کشته شد و مائیم اولیاء او، وقتی قائم از ما خروج کند طلب می کند خون حسین علیه السلام را پس می کشد تا اینکه (مردم نادان) می گویند: امام زمان (عج) اسراف کرده در کشتن ظالمان، و امام باقر علیه السلام فرمود مقتول مظلوم حسین علیه السلام است و ولی او قائم (عج) است و اسراف در قتل آن است که بکشد غیر قاتل او را «وَإِنَّهُ كَانَ مَنصُورًا» پس به درستی که دنیا به پایان نمی رسد مگر آنکه یاری شود به مردی از آل رسول خدا صلی الله علیه و آله که پر کند زمین را از عدل و داد پس از آنکه پر شده از ظلم و جور.

انتقام امام زمان از دشمنان خدا

علامه مجلسی در بحار به سند خود از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود: هرگاه قائم ما قیام کند برای خدا و رسول او و همه خاندان پیغمبر انتقام خواهد گرفت؛

و در کتاب احتجاج طبرسی از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت آورده که آن حضرت در

۱- سوره فاطر، آیه ۱۸. ۲- تفسیر برهان، ج ۲، ص ۴۱۹.

خطبه غدیر چنین فرموده: توجه کنید که خاتم امامان از ما، مهدی صلوات الله علیه می باشد، آگاه باشید اوست چیره شونده بر همه دین، اوست انتقام گیرنده از ظالمین اوست فاتح و منهدم کننده دژها، اوست که تمام قبائل اهل شرک را نابود می سازد، اوست که خونبهای تمام اولیای حق را می گیرد، اوست که از دریای ژرف می نوشاند، اوست که هر کسی را بر اساس فضل و شایستگی سیمت می دهد او برگزیده و منتخب خداوند است، او وارث و محیط بر همه علوم است، او است که از پروردگار عزوجل خبر می دهد و حقایق ایمان به او را، آگاهی می دهد، او است که صاحب رشاد و سداد در رای و عمل می باشد، امور دین به او تفویض و واگذار شده، و پیغمبران قبل و امامان پیشین به او مژده داده اند، او حجت باقی است و بعد از او حجتی نیست و حقی نیست مگر با او و نوری نیست جز نزد او، کسی بر او غالب و منصور نمی شود، او ولی خداوند در زمین و حاکم الهی بر خلائق و امین پروردگار در ظواهر و اسرار است؛

و در قسمت دیگری از این خطبه آمده است: (۱)

که رسول خدا ﷺ فرمود: ای گروه مردم! نور مخصوص خداوند عزوجل در وجود من است، سپس در وجود علی علیه السلام تجلی خواهد کرد، و سپس در نسل او تا قائم مهدی که حق خداوند و هر حقی که برای ما هست می گیرد.

جهاد امام زمان (عج)

علامه مجلسی (۲) در کتاب بحار از حضرت ابو جعفر باقر علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود: او (امام زمان) خونخواه با تأسف و غضبناک خروج می کند به خاطر غضب خداوند بر این خلق، پیراهنی که رسول خدا ﷺ در روز جنگ احد پوشیده بود بر اوست، و عمامه سحاب و زره سابعه و شمشیر ذوالفقار پیغمبر با اوست، شمشیر بر شانه می گذارد و تا شش ماه از کشته پشته می سازد.

﴿وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَرَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾

(۱) - احتجاج طبرسی، ج ۱، ص ۸۰.

(۲) - بحار، ج ۵۲، ص ۳۶۱.

و (بامت) بگو که (رسول) حق آمد و باطل را نابود ساخت که باطل
خود لایق محو و نابودی (ابدی) است.^(۱)

حق که آمد نیز باطل در فناست لایق محو است باطل هر کجاست
فی روضة الکافی عن ابی جعفر علیه السلام فی قوله تعالی و قال جاء الحق و زهق الباطل
قال اذا القائم اذهبت دولة الباطل.^(۲)

در روضه کافی از امام باقر علیه السلام نقل شد که آن حضرت فرمود وقتی که قائم (عج)
قیام کند دولت باطل نابود می شود.

شیخ طوسی در کتاب غیبت^(۳) از محمد بن علی بن بلال و او هم از جماعتی از
بزرگان شیعه از حکیمه خاتون (عمه امام عسگری) نقل می کند که آن خانم فرمود:
چون آقا امام زمان (عج) متولد شد امام عسگری علیه السلام فرمود عمه بچه ام را بیاور،
وقتی که روپوش از روی آقا (امام زمان) برداشتم دیدم به روی زمین افتاده خدا را
سجده می کند و بر دست راستش نوشته شده «جاء الحق و زهق الباطل ان الباطل كان
زهوقاً»؛ یعنی حق آمد و باطل از میان رفت زیرا باطل رفتنی است او را (امام زمان)
در آغوش گرفتم دیدم پاک و پاکیزه است آن گاه در پارچه ای پیچیده نزد پدر
بزرگوارش بردم تا آنجا که حضرت فرمود: «اشهد ان لا اله الا الله و ان محمداً رسول
الله و ان علیاً امیر المومنین حقاً» آنگاه بر همه ائمه درود فرستاد تا به خودش رسید و
برای دوستانش دعا نمود که خداوند با فرج او آنها را دل شاد گرداند سپس چشم
گشود بنابراین از این حدیث شریف استفاده می شود که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آورنده دین
مبین اسلام است و امام زمان (عج) مجری احکام آن که این آیه شریفه بر بازوی
شریف راست آن حضرت نوشته شده است یعنی با این دست توانا که زیر سایه
خداوند است یعنی یدالله است احکام اسلام و دین حق را زنده و احکام آن را اجرا
و در جامعه ای که خود حاکم آن است پیاده می کند انشاء الله...

عصر حضرت ولی عصر (عج) عصر ظهور حق بر باطل و توحید بر شرک و ایمان

۱- سوره اسراء، آیه ۸۱.

۲- تفسیر لامیجی، ج ۲، ص ۸۴۲ و برهان، ج ۲، ص ۲۴۱.

۳- غیبت طوسی، ص ۱۵۴.

بر کفر و اخلاص بر نفاق و زمان بروز عدل بر ظلم و قسط بر ستم و انصاف بر نابرابریهاست.

عصر امام زمان علیه السلام عصر غلبه دولت حق بر دولت باطل است چنانچه مرحوم کلینی نقل کرد که امام باقر علیه السلام فرمود هرگاه قائم آل محمد صلی الله علیه و آله قیام کند دولت باطل نابود می‌گردد هم چنان که خدای کریم در قرآن مجیدش فرمود: «بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ»^(۱)؛ یعنی بلکه همیشه حق را بر باطل غالب و پیروز می‌گردانیم پس باطل در نهایت محو و نابود می‌گردد.

سوره طه

﴿يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا﴾
 در آن روز (قیامت) شفاعت هیچ کس سود نبخشد جز آن کسی که
 خدای رحمان به او رخصت شفاعت داده و سخنش پسند او
 گردیده باشد. (۱)

و اندر آن روزی که نبود سودمند در شفاعت‌های کس بی چون و چند
 غیر آن کس که خدا رخصت دهد و شفاعت‌های او راضی شود

چه کسانی اجازه شفاعت دارند؟

عن عیسی بن داود عن ابی الحسن موسی بن جعفر علیه السلام عن ابیه علیه السلام قال سمعت
 ابی یقول ورجل یسئل عن قول الله عزوجل (یومئذ لا تنفع الشفاعة الا من اذن له
 الرحمن ورضی له قولا) قال لا ینال شفاعة محمد صلی الله علیه و آله یوم القیامة الا من اذن له
 الرحمن بطاعة آل محمد ورضی له قولا و عملاً فحیی علی مودتهم و مات علیها
 فرضی الله قوله و عمله فیهم ثم قال و عننت الوجوه للحی القیوم و قد خاب من
 حمل ظلماً لآل محمد، کذا نزلت ثم قال و من یعمل من الصالحات و هو مومن فلا
 یخاف ظلماً و لا هضماً قال مومن بمحبته لآل محمد و بعض لعدوهم؛ (۲)

از عیسی بن داود از ابی الحسن موسی بن جعفر علیه السلام از پدر بزرگوارش که گفت من
 شنیدم از پدرم که می فرمود مردی از او درباره آیه شریفه «یومئذ لا تنفع الشفاعة الا
 من اذن له الرحمن ورضی له قولا» سوال کرد؟ فرمود نمی رسد شفاعت محمد صلی الله علیه و آله
 روز قیامت به آن دسته مگر اینکه برای آنها از طرف خداوند رحمان اطاعت کرده
 باشد آل محمد صلی الله علیه و آله را و خداوند از آنها راضی باشد از گفتار و عملشان و دوستی آل
 او را زنده نگهداشته و پس از موت هم خداوند از آنها راضی باشد از نظر اقوال و
 عملاً از ایشان؛ سپس حضرت فرمود:

شفاعت در آئینه قرآن

قال الله تعالى «وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ»^(۱)؛ و هیچ شفاعت از کسی پذیرفته نشود و فدا و عوض قبول نکنند.

قال الله تعالى «لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنْ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا»^(۲)؛ در آن روز (قیامت) هیچ کس مالک شفاعت نباشد مگر کسی که از خدای مهربان عهد (نامه توحید کامل) دریافت کرده است.

قال الله تعالى «وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ»^(۳)؛ و شفاعت کسی هم جز آنکه خدا باو اذن شفاعت داده سودی ندارد.

قال الله تعالى «قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ»^(۴)؛ بگو شفاعت همه خلاقان با خداست که سلطان ملک زمین و آسمانهاست و پس از مرگ و فنا بازگشت همه شما به سوی اوست.

شفاعت در آئینه احادیث

قال رسول الله ﷺ «إِنَّ قَوْمًا يَخْرُجُونَ مِنَ النَّارِ بِالشَّفَاعَةِ»^(۵)؛ رسول خدا ﷺ فرمودند: گروهی از دوزخیان به وسیله شفاعت از آتش خارج می شوند.

قال رسول الله ﷺ «إِنِّي أَشْفَعُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَشْفَعُ وَ يَشْفَعُ عَلِيُّ بْنُ أَبِي تَالِبٍ فَيُشْفَعُ وَيَشْفَعُ أَهْلُ بَيْتِي فَيُشْفَعُونَ»^(۶)؛ رسول خدا ﷺ فرمود من و علی و خاندانم در روز قیامت شفاعت می کنیم و شفاعت ما پذیرفته است.

خاندان رسالت در روز قیامت شفاعت می کنند

مُغَاوِيَةَ بْنِ وَهَبٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَوْلُهُ: «مَنْ ذَ الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِأَذْنِهِ» «إِنِّي مَنْ هُمْ؟ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ نَحْنُ أَوْلِيكَ الشَّافِعُونَ»^(۷)

۲- سوره مریم، آیه ۸۷.
۴- سوره زمر، آیه ۴۴.
۶- مجمع البیان، ج ۱، ص ۱۰۴.

۱- سوره بقره، آیه ۴۸.
۳- سوره سباء، آیه ۲۳.
۵- کنز العمال، ج ۱۴، ص ۴۱۰.
۷- محاسن برقی، ص ۱۸۳.

معاویه بن وهب گوید بامام صادق علیه السلام درباره این سخن خدایتعالی (آیه بقره ۲۵۵) یعنی کیست آنکه در پیشگاه پروردگار شفاعت کند مگر باذن او... عرض کردم آنان چه کسانی هستند؟ حضرت فرمود: آنها کسانی هستند که به اذن پروردگار (در روز قیامت) شفاعت می‌کنند ما خاندان رسالت هستیم.

توسل و طلب شفاعت از خداوند به وسیله امام زمان (عج)

همه شیعیان در این عصر غیبت دست توسل و شفاعت به سوی آن امام و پیشوای عالی مقام دراز کرده‌اند زیرا که آن جناب «باب الله» است او در خداست همه از آن در بیرون می‌آیند و راه به سوی رضوان خداوند است و اوست شفیع به سوی خدای تعالی و اوست اسم خداوند که بندگان را امر فرموده به آن توسل کنند چنانکه در روایات از امامان معصوم علیهم السلام آمده که درباره فرموده خدای تعالی «وَ لِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنٰی فَادْعُوهُ بِهَا»^(۱) و برای خداوند نامهای نیکی است او را با آنها بخوانید.

که امام معصوم علیه السلام فرمود: به خدا قسم ما تئیم آن اسماء حسنی ای که خداوند بندگان را فرموده به وسیله آنها او را بخوانند و دعا کنند.

در بحار الأنوار علامه مجلسی ذکر کرده به نقل از قبس المصباح در ذکر دعاهای توسل به خدای تعالی به وسیله امامان علیهم السلام چنین آمده است: توسل به مولایمان صاحب الزمان علیه السلام: «اللهم انی اسالک بحق ولیک و حجتک صاحب الزمان الاغثنی به علی جمیع اموری و کفیتنی به مونة کل مود و طاغ و باغ و اعنتنی به فقد بلغ مجمودی و کفی کل عدوهم و غم دین و ولدی و جمیع اهلی و اخوانی و من یعیننی امره و غاصتی آمین رب العالمین.

خداوند امن از تو می‌خواهم به حق ولی و حجت صاحب الزمان علیه السلام که مرا بر تمام امور یاری کنی و به او شر هرگونه مودی و سرکش و ستمگری را از من دور گردانی، و به آن حضرت مرا یاری کنی که تلاشم به آخر رسیده و هرگونه دشمن و

هم و غم و اندوه و قرض را از من و فرزندانم و تمام خاندانم و برادرانم و هر کس که کارش به من مربوط می شود و بستگان نزدیکم، کفایت کنی، اجابت فرما، ای پروردگار عالمیان.

علامه مجلسی از سلمان فارسی نقل می کند که گفت شنیدم حضرت محمد ﷺ فرمود: همانا خدای عزوجل می فرماید: ای بندگان من آیا چنین نیست که هر کس حاجتهای بزرگی از شما بخواهد آنها را برای او برآورده نمی سازید مگر اینکه به وسیله محبوبترین افراد نیز شما واسطه بیاورد که آن حاجت را به گرامیداشت شفاعت کننده برای ایشان برمی آورد، توجه کنید و بدانید که گرامی ترین و برترین مخلوق نزد من محمد ﷺ و برادر او علی است و بعد از او امامانی که وسائل به سوی خداوند هستند، همانا هر کس حاجتی برایش اهمیت دارد که نفع آن را خواستار است یا حادثه بزرگی بر او پدیدار شود که می خواهد ضرر آن از او دفع گردد باید که مرا به وسیله محمد ﷺ و خاندان معصوم او دعا کند که آن حاجت را برای او برخواهم آورد و به بهترین گونه ای که کسی عزیزترین کسانش را نزد او شفیع می برید آن را برمی آورد.

منصب شفاعت به مولایمان حضرت حجت علیّه اختصاص یافته در حدیثی از پیغمبر اکرم ﷺ نقل کرده اند که آن حضرت فرمود در وصف امامان و ذکر مناصب ایشان در روز قیامت آمده تا آنجا که حضرتش فرموده «المهدی شفیعهم» و مهدی علیّه شفاعت کننده از ایشان است.

با اینکه امامان و پیغمبران علیّه نیز شفعیان روز قیامت هستند که در زیارت جامعه چنین آمده است: «أَنْتُمْ السَّبِيلُ الْأَعْظَمُ وَالصَّرَاطُ الْأَقْوَمُ»؛ یعنی شما هستید راه بزرگ و استوارترین طریق.

شفاعت امام زمان (عج) برای ما

در کتاب غایة المرام^(۱) از طریق اهل سنت از امیرالمومنین علیّه روایت شده که آن حضرت فرمود: رسول الله ﷺ فرمود: من وارد شما بر حوض (کوثر) هستم، و تو ای

علی! ساقی هستی و حسن حمایت کننده و حسین فرمان دهنده و علی بن الحسین تقسیم کننده و محمد بن علی نشر دهنده و جعفر بن محمد بسیج کننده، و موسی بن جعفر شمارش کننده محبان و مبغضان و باز دارنده منافقان، و علی بن موسی زینت کننده مؤمنین، و محمد بن علی فرود آورنده اهل بهشت به منزلگاهایشان و درجاتشان، و علی بن محمد خطیب و سخنور شیعیانش و تزویج کننده آنها با حور العین، و حسن بن علی چراغ اهل بهشت که از آن روشنی می گیرند، و مهدی شفاعت کننده آنها است روز قیامت، روزی که خداوند اجازه نمی دهد شفاعت را جز به کسی که بخواهد و راضی باشد به شفاعت او؛ باید عرض کنم سرّ اینکه شفاعت به مولای ما حضرت بقیه الله الاعظم (عج) اختصاص یافته است با اینکه همه ائمه ما علیهم السلام در روز قیامت شفیع هستند این است که شفاعت ایشان شامل کسانی که منکر ولایت مولای ما صاحب عصر و الزمان باشند نمی گردد هر چند اگر به امامت سایر امامان معصوم علیهم السلام معتقد باشند، به همین جهت است که وجود نازنین رئیس مذهب ما امام صادق علیه السلام فرمود: هر کسی به امامت پدران و فرزندانم اقرار داشته باشد ولی مهدی از فرزندان مرا انکار نماید مانند آن است که به همه پیغمبران اقرار و اعتقاد داشته باشد و محمد صلی الله علیه و آله را انکار کند. (۱)

سوره انبیاء

﴿فَسْئَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾

پس شما اگر نمی دانید بروید و از اهل ذکر و دانشمندان امت سوال کنید. (۱)

که به آنها وحی شد از سوی ما
پس پرسید از خردمندان شما
زاهل ذکر و اهل دانشمند نیز
پرسش آید تا دهید از هم تمیز

اهل ذکر چه کسانی هستند

عن الاصبع بن نباته عن علی امیرالمومنین علیه السلام فی قوله عزوجل «فسلوا اهل الذکر ان کتم لا تعلمون» سوال کرده: که حضرت فرمود قال نحن اهل الذکر: که ما اهل ذکر هستیم. (۲)

علی بن ابراهیم (۳) ذیل آیه فوق از زراره روایت کرده که گفت: از حضرت باقر علیه السلام سوال کردم اهل ذکر چه کسانی هستند؟ فرمود به خدا قسم اهل ذکر ما آل محمد علیهم السلام هستیم، عرض کردم باید از شما سوال شود؟ حضرت فرمود: بلی عرض کردم: سوال کننده مائیم و آیا بر ما واجب است که از شما سوال کنیم؟ حضرت فرمودند: بلی.

سپس عرض کردم آیا بر شما هم جواب دادن واجب است یا خیر؟ حضرت فرمودند: ما اختیار داریم که جواب بدهیم و در تأیید و فرمایش خود این آیه را تلاوت فرمودند: «هَذَا عَطَاءُنَا قَائِمُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ» (۴)؛ این نعمت سلطنت و قدرت اعطای ماست اینک به حساب هر که بخواهی عطاکن و از هر که خواهی منع نما. (۵)

ابن بابویه از ریان بن صلت روایت کرده که گفت: حضرت رضا علیه السلام در مجلس

۱- سوره انبیاء، آیه ۷. ۲- برهان، ج ۲، ص ۵۲.

۳- تفسیر علی بن ابراهیم قمی، ج ۲، ص ۹۸. ۴- ص ۳۹.

۵- ترجمه المیزان، ج ۱۴، ص ۳۸۶ هم این روایت را نقل کرده است.

مامون هنگامی که علماء عراق و خراسان در آن مجلس اجتماع کرده بودند حضرت فرمود: ما ائمه معصومین اهل ذکر هستیم که خداوند امر فرموده در قرآن از اهل ذکر پرسش کنند و تحقیق نمایند: علماء عراق عرض کردند حضورش مقصود پروردگار از اهل ذکر دانشمندان یهود و نصاری می باشند حضرت فرمود: پناه می برم به خدا از این سخنان اگر مراد آنها باشند ما را به سوی دین و مذهب خود می خوانند و دعوت می کنند و می گویند دین ما افضل و نیکوتر از دین اسلام است، مامون عرض کرد حضورش یا ابوالحسن پس مقصود از ذکر چیست؟ و اهل آن کیست؟ حضرت فرمود: ذکر رسول اکرم و اهل آن ما ائمه می باشیم.^(۱)

بنابراین آیه فوق نیز درباره علوم اهل بیت علیهم السلام نازل شده است.

علم امام (عج)

در زمان همه ائمه اطهار علیهم السلام تمام دانشمندان چه دوست و دشمن و خود مردم می آمدند از محضرشان استفاده می کردند اصحاب رسول خدا صلی الله علیه و آله می آمدند خدمت امیرالمومنین علیه السلام حلال و حرام و مسائل مشکله خودشان را از آن حضرت سوال می کردند. ائمه اربعه که چهار فقیه به اصطلاح اهل سنت از محضر رئیس مذهب جعفری یعنی امام صادق علیه السلام کسب فیض می کردند که ابوحنیفه میگوید (لو لا السستان لهلك النعمان)^(۲) اگر آن دو سال نبود نعمان یعنی ابوحنیفه هلاک می شد. (مقصودش از دو سال همان دو سال بود که در محضر امام صادق علیه السلام کسب فیض می کرد).

امام مالک بن انس می گوید: «ما رأی عیناً و لا سمعت اذنً و لا خطر علی قلب بشر افضل من جعفر بن محمد الصادق علماً و عبادة و ورعاً»^(۳) یعنی هیچ دیده ای ندیده و هیچ گوشی نشنیده و بر قلب هیچ انسان خطور نکرده که کسی افضل و بالاتر از جعفر بن محمد صادق علیه السلام باشد چه از نظر علم و چه از نظر عبادت و چه از نظر پارسائی.

۲- تحفة اثنی عشریه، ص ۱۸۶.

۱- تفسیر جامع، ج ۴، ص ۲۵.

۳- تهذیب التهذیب، ج ۲، ص ۱۰۴.

سوره حج

«الَّذِينَ إِذَا مَكَانَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا
بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَ لِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ»

آنهايي هستند که اگر در روي زمين به آنان اقتدا و تمكين دهيم
نماز به پا مي دارند و زکات به مستضعفان مي دهند و امر به
معروف و نهي از منکر مي کنند (و از هيچ کس جز خدا نمی ترسند
چون می دانند که) عاقبت کارها به دست خداست. (۱)

آن کسان که در زمين زیر سما	مقتدر گردند و با تمكين زما
گردد آنها را به پا دائم صلوة	مستحقان را دهند از جان زکوة
امر بالمعروف و نهي از منکرات	هم به جا آرند و بعد از آن صلوات

خدای کریم به چه کسانی وعده داده است

عن زید بن علی قال اذا قام القائم من آل محمد عليه السلام يقول: ايها الناس نحن الذين وعدنا الله في كتابه «الذين ان مكناهم...» زيد بن علي عليه السلام فرمود زماني که حضرت قائم از آل محمد عليه السلام قيام کند می فرماید: ای مردم ما از آن کسانی هستیم که خداوند در کتابش وعده فرموده است: (پس این آیه فوق را خواند).

عن ابي الجارود عن ابي جعفر عليه السلام في قول له عز وجل:

«الَّذِينَ إِذَا مَكَانَهُمْ... تا آخر آیه» قال هذه لآلِ مُحَمَّدٍ الْمَهْدِيِّ وَ أَصْحَابِهِ يُمَلِكُهُمُ اللَّهُ مُشَارِقِ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبِهَا وَ يُظْهِرُهُ بِه الدِّينَ وَ يُمِيتُ اللَّهُ بِه وَ بِأَصْحَابِهِ الْبِدْعَ وَ الْبَاطِلَ كَمَا أَمَاتَ السَّفِيهَةَ الْحَقُّ لَا يُرَى أَثَرٌ مِنَ الظُّلْمِ وَ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ يَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ لِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ (۲)؛ به روایت ابن جارد از امام باقر عليه السلام در تفسیر آیه شریفه «همان کسانی را اگر در زمین مکانشان دهیم نماز را به پا دارند... تا آخر آیه فرمود این آیه مربوط به آل محمد عليه السلام مهدی عليه السلام و یارانش می باشد آنهايي که خداوند مشرق و

مغرب زمین را در اختیارشان گذارد و دین را به تمامی ظاهر سازد و خداوند اصحاب بدعت‌ها را نابود سازد و باطل از بین برود چنانچه نادانان حق را قبلاً کشته بودند و اثری از ظلم دیده نشود و امر به معروف می‌شود و نهی از منکر می‌گردد و عاقبت امر همه به سوی خداست.

سوره نور

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي
الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَ لِيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي
ارْتَضَى لَهُمْ وَ لِيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ
بِي شَيْئًا وَ مَن كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾

و خدا به کسانی که از شما بندگان ایمان آورد و نیکوکار گردید و وعده
فرموده که در زمین خلافت دهد چنانکه امم صالح پیغمبران سلف
جانشین پیشینیان خود شدند و علاوه بر خلافت دین پسندیده آنان
را بر همه ادیان تمکین و تسلط عطا کند و به همه مومنان پس از
خوف و اندیشه از دشمنان ایمنی کامل دهد که مرا به یگانگی بی
هیچ شائبه شرک و ریا پرستش کنند و بعد از آن هر که کافر شود به
حقیقت همان فاسقان تبهارند (که با شناسائی حق از پی شهوت
نفس به راه کفر می روند).^(۱)

و وعده داده حق تعالی به کسان	و که شدند از اهل ایمان در جهان
و نیکوکاری به عالم کرده اند	این نیکوکاران ز بس ارزنده اند
در ظهور صاحب عصر الامام	در زمین بدهد خلافت بر تمام
همچنانکه از پس پیغمبران	جانشین گشتند از پیشینیان
جز خلافت دینشان باشد پسند	بر همه ادیان همی تمکین دهند
بر جمیع مومنین بعد از هراس	ایمنی بخشند اندر هر لباس
تا مرا پیوسته بی شرک و ریا	در پرستش آورند این بنده ها
بعد از این هر کس به کفر آید برون	در حقیقت او بود از فاسقون

خداي کریم به چه کسانی به روی زمین وعده خلافت داد

آیه فوق الذکر در شأن قائم آل محمد ﷺ نازل شده بلکه اجماع اهل بیت علیهم السلام برین

واقع شد و اجماع اهل بیت حجت قاطع و برهان ساطع است.

چنانچه حضرت رسالت پناه خاتم انبیاء صلی الله علیه و آله فرموده «انی تارک فیکم الثقلین ما ان تمسکتُم بهما لن تضلوا ابدأ کتاب الله و عترتی» و ایضاً مراد از ارض و متبادر از آن مطلق ارض است و بغیر از قائم آل محمد صلی الله علیه و آله احدی متحمل اعباء خلافت همه روی زمین نگردیده و نخواهد گردید....

محمد بن مسعود عیاشی (ره) باسناد خود از حضرت زین العابدین علیه السلام روایت کرده که چون آن حضرت این آیه کریمه را قرائت کردند فرمودند: «هم والله شیعتنا اهل البیت یفعل ذلک بهم علی یدی رجل منا و هو مهدی هذه الامة و هو الذی قال رسول الله صلی الله علیه و آله لو لم یبق من الدنیا الا یوم لطول الله ذلک الیوم حتی یلی رجل من عترتی اسمه اسمی و کنیته کنیتی یملاء الارض عدلاً و قسطاً کاملت جوراً و ظلماً»^(۱)

یعنی حضرت فرمود: ایشان به خدا سوگند شیعیان ما اهل بیتند که خدا این وعده خود را در حق ایشان به وسیله مردی از ما انجام می‌کند و او مهدی این امت است و او کسی است که رسول خدا صلی الله علیه و آله درباره‌اش فرمود اگر دنیا نماند مگر یک روز خدا آنروز را آنقدر طولانی می‌کند تا مردی از عترتم قیام کند که نامش نام من است و کنیه او کنیه من است زمین را پر از عدل و داد کند آنچنانکه پر از ظلم و جور شده باشد در کتاب منتخب الاثر از ابی بصیر از امام صادق علیه السلام درباره آیه فوق فرمود: این آیه درباره حضرت قائم و یارانش می‌باشد.^(۲)

خلافت امام زمان بر مسلمانان

در کتاب کفایة الاثر^(۳) از طریق اهل سنت از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده که آن حضرت فرمود: خلفای بعد از من دوازده نفرند، نه تن آنان از نسل حسین علیه السلام هستند نهمین آنها قائم و مهدی آنان است پس خوشا به حال دوستان و وای به حال دشمنانشان.

۲- منتخب الاثر، ص ۲۹۵ و برهان، ج ۳، ص ۱۴۶.

۱- تفسیر شریف لاهیجی، ج ۳، ص ۳۰۵.

۳- کفایة الاثر، ص ۲۹۲.

باز آن حضرت فرمودند: قیامت برپا نمی شود تا اینکه قائم بر حق از ما برپا خیزد و آن هنگامی است که خداوند عزوجل اجازه فرماید پس هر کس از او پیروی کند نجات یابد و هر که تخلف نماید هلاک گردد پس خدا را خدا را ای بندگان خدا! به سوی او بیائید هر چند بر یخ و برف باشد زیرا که او خلیفه الله است.....^(۱)

و روایتی که در بحار الانوار^(۲) از کتاب کشف الغممه از طریق اهل سنت از رسول الله ﷺ نقل شده که آن حضرت فرمودند: مهدی خروج می کند در حالیکه بر سرش ابری هست که در آن منادی ندا می کند این مهدی خلیفه الله از او پیروی کنید.

شبهات امام زمان به پیغمبران

خداوند کریم آدم را خلیفه خود در تمام زمین قرار داد و او را وارث آن ساخت و در قرآن چنین فرمود: «إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً» و خداوند حضرت صاحب الامر (عج) را نیز وارث زمین خواهد ساخت و خلیفه خود در زمین خواهد فرمود، چنانکه از حضرت صادق علیه السلام مروی است که در تفسیر آیه: «وعد الله الذين امنوا منكم و عملوا الصالحات لیستخلفنهم فی الارض» چنین فرمود: او قائم و اصحابش می باشند و هنگام ظهورش در مکه در حالی که دست بر صورت می کشد می گوید: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقْنَا وَعَدَهُ و اورثنا الارض...»

سوره نمل

«أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوءَ وَ يَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ
الْأَرْضِ ءَإِنَّهُ مَعَ اللَّهِ بِلْ أَكْثَرِ هُمْ لَا يَعْلَمُونَ»

آیا آن کیست که دعای بیچارگان مضطر را به اجابت می‌رساند و
رنج و غم آنان را برطرف می‌سازد و شما مسلمین را جانشینان اهل
زمین قرار می‌دهد آیا با وجود خدای یکتا خدائی هست؟ اندکی
مردم متذکر این حقیقتند.^(۱)

کیست آیا آنکه سازد باب باب	ویژه مضطر دعا را مستجاب
وز غم و اندوهشان آرد برون	کشف سوء از اوست که سازد نگون
نیز گرداند شما را این چنین	جانشین یکدیگر روی زمین
پس خدائی هست آیا جز خدا	اغلبند از حُسن این معنی جدا

مضطر چه کسی است

محمد بن عباس به سند خود از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که چون
قائم (عج) خروج کند به مسجد الحرام درآید و رو به قبله بایستد و پشت به مقام
دهد و دو رکعت نماز گذارد بعد از آن برخیزد و بگوید «ایها الناس من اولی‌ترین
مردم به آدم هستید، ایها الناس من اولی‌ترین مردم به ابراهیم علیه السلام هستید، ایها الناس
من اولی‌ترین مردم به اسماعیل هستید، ایها الناس من اولی‌ترین مردم به محمد صلی الله علیه و آله
هستیم؛ سپس حضرت دستها به جانب آسمان بردارد و دعا کند و تضرع نماید تا
آنکه بر روی افتد و این است که خدای تعالی می‌فرماید «امن یجیب المضطر إذا
دعاه» فرموده این آیه در شأن قائم نازل شده چون بیرون آید عمامه بر سر بندد در
نزد مقام نماز گذارد و به پروردگار خود تضرع کند و بعد از آن هیچ رایتی از او باز
نگردد.

علی بن ابراهیم به سند خود از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که آن حضرت فرمود: این آیه در شأن قائم (عج) نازل شده و به خدا سوگند که مضطرب اوست وقتی که دو رکعت نماز در نزد مقام (ابراهیم) به جای آرد و به سوی خدا رو کند و دعا کند و خدای تعالی دعای او را مستجاب گرداند و بدی را از او برطرف کند و او را در روی زمین خلیفه گرداند و این است تأویل آیه بعد از تنزیل آن؛ در دعای ندبه می خوانیم: «أَيْنَ الْمُضْطَرُّ الَّذِي يُجَابُ إِذَا دَعَا» کجاست آن (آقائی) مضطربی که هرگاه دعا کند به اجابت می رسد.

سوره قصص

﴿وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ﴾

و ما اراده کردیم که بر آن طائفه ضعیف و ذلیل در آن سرزمین منت گذارده و آنها را پیشوایان خلق قرار دهیم و وارث ملک و جاه فرعونیان گردانیدیم (یا مراد مومنین اند که پس از مظلومیت و عجز و فقر باز به ظهور امام عصر (عج) در روی زمین تا قیامت دولت و قدرت و سلطنت یابند).^(۱)

ما به منت این اراده کرده ایم	رو به این قوم ضعیف آورده ایم
در زمین گرداند آنها پیشوا	بهر خلق و وارث آن ملک ها
که زفرعون است و از فرعونیان	تسا شوند از وارثین ملکشان

خدا چه کسانی را پیشوای زمین قرار داد

عن علی عليه السلام فی قوله تعالى «و ترید ان نمن علی الذین... تا آخر آیه: قَالَ: الْمُسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ الْمَذْكُورُونَ فِي الْكِتَابِ الَّذِينَ يَجْعَلُهُمُ اللَّهُ أئِمَّةً تَحْنُ أَهْلُ الْبَيْتِ يَبْعَثُ اللَّهُ مَهْدِيَهُمْ فَيَعِزُّهُمْ وَ يَذِلُّ عَدُوَّهُمْ»^(۲)

امیرالمومنین عليه السلام در تفسیر آیه کریمه (ما بر آن هستیم که بر مستضعفان روی زمین منت گذاریم... تا آخر آیه)

مستضعفین در زمین کسانی باشند که خداوند در کتابش آنان را وارث قرار داده ما اهل بیت هستیم و خداوند مهدی ایشان را برانگیزد پس عزیز سازد اهل بیت را و ذلیل و خوار سازد دشمنان را.

در کافی از ابی صباح کنانی روایت کرده که گفت: حضور حضرت باقر عليه السلام شرفیاب شده بودم حضرت صادق عليه السلام وارد شد پدر بزرگوارش نظری به او افکند و

فرمود: آیه و «نرید ان نمن علی الذین» درباره فرزندانم صادق علیه السلام و فرزندانش نازل شد.

شیبانی از حضرت باقر علیه السلام روایت کرده که فرمودند آیه و نرید ان نمن علی الذین مخصوص حضرت حجت (عج) است که در آخر زمان ظاهر شده و کفار و ستمکاران را که مانند فرعون و هامان هستند هلاک و به قتل رسانیدن و از بین می‌برند و مالک شرق و غرب جهان شده و پس از آنکه جور و ظلم عالم را بر کرده باشد عدالت مطلقه را اجرا می‌فرماید. (۱)

باز شیبانی در کتاب کشف البیان در ذیل آیه فوق از حضرت باقر علیه السلام و حضرت صادق علیه السلام روایت کرده و فرمودند مراد از فرعون و هامان دو نفر از ستمکاران قریش هستند که خداوند در موقع ظهور قائم آل محمد صلی الله علیه و آله آنها را به دنیا بر می‌گرداند تا کیفر و انتقام ظلمی که به اهل بیت پیغمبر صلی الله علیه و آله نموده‌اند.

از ایشان بکشد و کلمه منهم در آیه اشاره بائمه و آل محمد صلی الله علیه و آله می‌باشد که از قتل و عذاب دشمنان دین در رنج بودند و اگر مراد از آن اشاره به موسی بود می‌بایستی چنین گفته شود. «و نری فرعون و هامان و جنود هما منه کانوا یحذرون» یعنی ای موسی خلاصه خداوند در این آیه دشمنان آن عصمت را به فرعون و هامان مثل زده و آیه قبل هم موید این نظر است زیرا می‌فرماید: و نرید ان نمن ... تا آخر؛ در معانی الاخبار به سند خود از محمد بن سنان از مفضل بن عمر روایت کرده که گفت از امام صادق علیه السلام شنیدم که آن حضرت فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله نگاهی به علی علیه السلام و حسن و حسین علیه السلام کرد و گریست و فرمود: شما بعد از من مستضعف خواهید شد.

مفضل می‌گوید عرضه داشتیم معنای این کلام رسول خدا صلی الله علیه و آله چیست؟ امام علیه السلام فرمود معنایش این است که مقصود از آیه «و نرید ان نمن علی الذین فی الارض» شماست و به حکم این آیه شما پیشوایان این امتید بعد از من و این پیشوایی تا روز قیامت در ما جریان دارد.

وقت تولد امام زمان (عج)

در کتاب غیبت^(۱) شیخ طوسی از محمد بن ابراهیم از حکیمه خاتون (س) نقل می‌کند که وقت تولد وجود نازنین آقا امام زمان (عج) در نیمه شعبان سال ۲۵۵ هجری قمری که امام عسگری برای من پیغام فرستاد که افطار امشب رانزد ما صرف کن تا خداوند ترا به میلاد مسعودی که ولی و حجت خود و جانشین من است مسرور گرداند من بسی شادمان گشتم و همان وقت لباس پوشیده به خدمتش رسیدم دیدم آقا (امام عسگری) در صحن خانه نشسته و کنیزان اطرافش را گرفته‌اند. عرض کردم قربانت کردم فرزند شما از چه زنی خواهد بود؟

حضرت فرمود از نرجس: (حکیمه خاتون) من کنیزان را نگرستم و در هیچ کدام جز سوسن (نرجس) اثر آبستنی ندیدم بعد از اتمام نماز مغرب و عشاء با سوسن افطار کردیم و در یک اطاق با هم خوابیدیم لحظه بعد برخاستم و مدتی درباره آنچه که امام عسگری علیه السلام فرموده بود اندیشیدم، سپس پیش از وقت هر شب برخاستم و نماز شب را خواندم نرجس (سوسن) هم ناگهان از خواب پرید و بیرون رفت و وضو گرفت و مشغول نماز شب شد تا به نماز وتر رسید در این موقع به دلم خطور کرد که صبح نزدیک است پس برخاستم و نگاه کردم دیدم فجر اول طلوع نموده فی الحال از وعده امام به شک افتادم ناگاه صدای حضرت عسگری علیه السلام را شنیدم که از اطاق خودش می‌فرمودند عمه شک مکن همین حالا آنچه گفتم آشکار می‌شود و ان شاء الله آنرا خواهی دید.

از آنچه در دلم نسبت به حضرت خطور کرده بود حیاء داشتم ناچار به اطاق برگشتم در حالی که خود خجل بودم دیدم نرجس خاتون نماز را تمام کرد و سراسیمه بیرون می‌آید دم در او را دیدم گفتم پدر و مادرم به فدایت شود آیا چیزی در خود احساس می‌کنی؟ گفت آری امر سختی را حس می‌کنم، گفتم به خواست خدا چیزی نیست بعد بالش را میان اطاق نهادم و او را روی آن نشاندم و خود در جایی که قابله‌ها برای وضع حمل زن می‌نشینند نشستم. سوسن (نرجس) دست مرا

گرفت و بر خود سخت فشار می‌آورد و ناله می‌نمود و شهادت بر زبان جاری می‌کرد در این موقع من نگاه کردم دیدم ولی خدا صلوات الله علیه سجده می‌کند او را برداشتم و در دامن خود گذاردم دیدم پاک و پاکیزه است امام عسگری علیه السلام صدازد عمه/فرزندم را بیاور! او را نزد پدرش بردم حضرت نور دیده‌اش را گرفت و زبان مبارک به روی چشمهای او مالید تا دیده‌اش شود، سپس زبان در دهان و گوشهای آن طفل نهاد و او را در دست چپ گذارد و بدینگونه ولی خدا (عج) در دست پدر نشست آنگاه دست بر سر او کشید و فرمود فرزندم به قدرت خدا با من سخن بگو.

اولین آیه‌ای که امام زمان خواند

آن نوزاد عزیز (امام زمان) گفت: «أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ وَ نَرِيدُ اَنْ نَمُنَ عَلٰى الَّذِيْنَ اسْتَضَعَفُوْا فِى الْاَرْضِ وَ نَجْعَلُهُمُ الْاِثْمَةَ وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِيْنَ»

آنگاه امام زمان (عج) بر پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و امیر مومنان علیه السلام و همه ائمه اطهار علیهم السلام تا پدر بزرگوارش درود فرستاد.

و بعد امام عسگری علیه السلام امام زمان (عج) را به من (حکیمه خاتون) داد و فرمود: عمه او را نزد مادرش ببر تا دیدگانش (به جمال فرزندش) روشن گردد و محزون نشود و بداند که وعده خداوند حق است هر چند اغلب مردم باور ندارند.

سوره سجده

﴿وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْفَتْحُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ﴾

و کافران می گویند این فتح و گشایش کی خواهد بود اگر راست
می گوئید؟^(۱)

کافران گویند این فتح و ظفر هست کی خود راست می گوئید اگر

دنیا به دست قائم آل محمد فتح می شود

در کافی در ذیل آیه فوق از ابن دراج روایت کرده گفت حضرت صادق علیه السلام فرمود:
مراد از یوم الفتح روزی است که دنیا به دست قائم آل محمد صلی الله علیه و آله فتح می شود اگر
کسی مومن باشد ولی عقیده بروز موعود نداشته باشد از ایمان ناقص خود منتفع
نشود ولی چنانچه عقیده و ایمان کامل به ظهور و فرج حجت داشته و یقین راسخ
نماید آن ایمان به او نفع می رساند و در پیشگاه خداوند منزلی رفیع به دست آورده
و بهشت ذخیره صاحب این عقاید حقه شود و این اجر و ثواب ویژه
امیرالمومنین علیه السلام و ذریه گرام آن حضرت و محبین و شیعیان ایشان است.^(۲)

سوره یس

﴿یس﴾

یس (ای سید رسولان و ای کامل‌ترین انسان)^(۱)

این آیه نیز طبق پاره‌ای از سخنان امام علی بن ابیطالب علیه السلام (در نهج البلاغه) و روایاتی از دیگر امامان معصوم علیهم السلام به گونه‌ای ناظر مستضعفان محروم و پیروان راه حق است که سرانجام جهان از آن شایستگی‌شان خواهد بود و این امر در زمان حجت بالغه است.^(۲) چنانچه شیخ بزرگوار ابوجعفر صدوق در امالی روایت کرده است که علی علیه السلام فرمود این آیه مربوط به ماست.^(۳)

معانی الاخبار عن الصادق علیه السلام عن آبائه عن علی علیه السلام فی قوله عزوجل سلام علی آل یاسین قال یاسین محمد و نحن آل یاسین.

درباره این آیه شریفه ابونعیم اصفهانی به سند خود از اعمش از مجاهد از ابن عباس آورده است که این آیه (سلام علی آل یس) گفت آل محمد صلوات الله علیهم اجمعین هستند ابن بابویه به سند خود از ابن عباس در آیه سلام علی آل یس روایت کرده است که گفت یعنی علی آل محمد است باز ابن بابویه به سند خود از ابو عبدالرحمن سلمی روایت کرده است که عمر بن خطاب این آیه را می‌خواند ابو عبدالرحمن گفت آل یس آل محمد هستند

از اکثر احادیث اهل بیت علیهم السلام دلالت دارد بر اینکه مجموع اسم گرامی رسول اکرم صلی الله علیه و آله یاسین است و آل یاسین هم خاندان پاک آن حضرت هستند.

«قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ»^(۴)

خدای کریم فرمود (آری) از مهلت یافتگان قرار دادیم تا روز معین و وقت معلوم (که صلاح نظام عالم می‌دانیم) شیخ صدوق علیه الرحمه در کتاب امالی از حضرت صادق علیه السلام نقل می‌کند که آن حضرت درباره آیه فوق فرمود: این آیه درباره امام زمان

۱- سوره یس، آیه ۱.

۲- تفسیر نور الثقلین، ج ۴، ص ۱۰۷.

۳- مجمع البیان، ج ۷، ص ۲۳۹.

۴- ص ۸۱-۸۰.

(عج) می باشد و بعد حضرت این شعر را فرمود:

لِكُلِّ أُنَاسٍ دَوْلَةٌ يَرْقُبُونَهَا
وَ دَوْلَتُنَا فِي آخِرِ الدَّهْرِ يَظْهَرُ

یعنی هر گروهی از مردم دولتی دارند که انتظار آنرا می کشند و دولت ما نیز در آخر الزمان ظاهر می گردد.

در کتاب اکمال الدین شیخ مفید از صفوان بن مهران از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود هر کس تمام ائمه طاهربین را تصدیق کند ولی منکر وجود مهدی موعود (عج) باشد مثل این است که اعتقاد به تمام پیغمبران داشته باشد ولی منکر نبوت پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله شود. عرض شد یا بن رسول الله! مهدی کیست؟ آیا او از فرزندان شماست؟ حضرت فرمود پنجمین نفر از اولاد هفتمین امام است او از نظر شما غائب شود و جائز نیست نامش را ببرید.

باز در کتاب اکمال الدین از ابراهیم بن مهزیار و او از برادرش علی بن مهزیار روایت کرده است که گفت نامه ای به خدمت امام عسگری علیه السلام نوشتم و سوال کردم فرج آل محمد صلی الله علیه و آله کی خواهد بود؟ حضرت در جواب نوشتند هنگامی که صاحب الزمان (عج) از دیار ستمگران غائب گردید منتظر فرج باشید.

در کتاب قرب الاسناد است که به سند مزبور بزنطی گفت به حضرت امام رضا علیه السلام عرض کردم فدایت شوم راویان ما از شهاب بن (فرقد) روایت کرده اند که وی از جدت امام صادق علیه السلام روایت نموده که فرمود: خداوند آنچه را پیغمبر در مدت بیست و سه سال پیدا کرد به دیگری نخواهد داد فرمود؟ اگر این را جدم گفته باشد همین طور خواهد بود؛ عرض کردم قربانت کردم شما چه می فرمائید؟ حضرت فرمود: «قَالَ مَا أَحْسَنَ الصَّبْرَ وَ اِنْتِظَارَ الْقَرَجِ»؛ یعنی چقدر صبر پیشه گرفتن و انتظار فرج کشیدن نیکو است آیا نشنیده اید که پدرم امام موسی کاظم علیه السلام فرمود چشم به راه باشید که من نیز چشم به راهم و منتظر باشید که من هم با شما منتظر می باشم؟ پس صبر پیشه کنید که فرج آل محمد صلی الله علیه و آله (و ظهور دولت حق) هنگام یأس و نومیدی خواهد رسید و این را بدانید آنها که پیش از شما بودند بیش از شما صبر کرده اند.

فضیلت انتظار امام (عج)

درباره فضیلت انتظار فرج امام زمان (عج) چند حدیث ذکر می‌کنم.
 قال رسول الله ﷺ افضل العبادۃ الانتظار الفرج؛
 رسول خدا ﷺ فرمود: بالاترین عبادت انتظار فرج است.
 امیرالمومنین علیؑ فرمود: أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ الصَّبْرُ وَالصَّمْتُ وَانْتِظَارُ الْفَرَجِ؛
 امیرالمومنین علیؑ فرمودند: بالاترین عبادت صبر کردن و خاموشی (سکوت) و
 انتظار فرج داشتن است. (۱)

باز امیرالمومنین علیؑ پیوسته انتظار گشایش داشته باشید و از فرج و رحمت حق
 مأیوس نشوید زیرا که محبوب‌ترین عمل در پیشگاه خداوند انتظار فرج است تا
 اینکه فرمود کسانی که انتظار فرج ما را داشته باشند مانند کسی است که در راه خدا
 در خون غوطه ور شود. (۲)

فضیلت انتظار فرج چیست؟

شیخ الطائفة (ره) در کتاب امالی از سعید بن مسلم و او از امام زین العابدین علیؑ از
 پدرش از امیرالمومنین علیؑ روایت نموده که پیغمبر اکرم ﷺ فرمود: هر کس باندگی از
 روزی خدا از خداوند راضی باشد خدا هم به عمل قلیلی از وی خوشنود است و
 انتظار فرج عبادت است.

در باب مواعظ امیرالمومنین علیؑ آمده که مردی از آن حضرت پرسید کدام عمل
 نزد خدا محبوب‌تر است؟ حضرت فرمود: انتظار فرج است.

شیخ صدوق (ره) در کتاب خصال در خبری که اعمش از حضرت صادق علیؑ
 روایت نموده نقل می‌کند که حضرت فرموده این امامان پرهیزکاری و عفت و صلاح
 تا آنجا که فرموده و انتظار فرج با صبر و بردباری است.

باز شیخ صدوق در کتاب عیون الاخبار الرضا علیؑ با سه سند از امام رضا علیؑ نقل
 می‌کند که فرمود: پیغمبر اکرم ﷺ فرمود: افضل اعمال امت من انتظار فرج پروردگار
 است.

(که لطف نموده امام زمان (عج) را برای نجات مردم از چنگ ظلم و بدبختی آشکارگرداند).

در کتاب اکمال الدین شیخ صدوق از عمر و ثابت نقل می‌کند که امام زین العابدین علیه السلام فرمود: هر کس در غیبت قائم ما بر دوستی ما ثابت بماند خداوند ثواب هزار شهید امثال شهدای جنگ بدر و احد را به وی عطا فرماید.

برقی در کتاب محاسن از سندی و او از جدش نقل می‌کند که به حضرت صادق علیه السلام عرض کردم چه می‌فرمائید درباره کسی که در حال انتظار ظهور قائم شما بمیرد؟ حضرت فرمود: او مثل کسی است که با قائم در خیمه‌اش باشد سپس حضرت لحظه‌ای سکوت کرد و آن‌گاه فرمود: او مانند کسی است که با پیغمبر صلی الله علیه و آله بوده است.

امام صادق علیه السلام فرمودند: «انتظروا الفرج صباحاً و مساءً» یعنی هر روز و شب انتظار فرج و ظهور را داشته باشید.^(۱)

قال الصادق علیه السلام یا ابا بصیر طوبی لشعبة قائمنا المنتظرون لظهوره فی غیبه و المطیعین له فی ظهوره اولئک اولیاء الله الذین لا خوف علیهم و لا هم یحزنون^(۲) ای ابابصیر! خوشا به حال شیعه قائم ما علیه السلام که در غیبت او انتظار ظهورش را کشیده و در وقت ظهور او اطاعتش را برگردن نهاده‌اند اینان اولیاء خداوند و ترس و حزنی برایشان نیست.

بهترین مردم منتظرین حضرت مهدی (عج) هستند

از روایات و واحادیث نبوی و ائمه اطهار استفاده می‌شود که مسلمانان و پیروان اهل بیت علیهم السلام بهترین مخلوقات خداوند می‌باشند و آن مسلمانی که در زمان غیبت امام زمان (عج) بسر ما بود و در حال انتظار ظهور مهدی موعود (عج) می‌باشد افضل می‌باشد.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روزی از اصحاب دوبار فرمودند: «اللهم لقنی اخوانی» یعنی خداوندا برادران مرا به من بنمایان.

۱- غیبت نعمانی، ص ۱۸۵.

۲- منتخب الاثر، ص ۵۱۴.

اصحاب عرض کردند یا رسول الله! مگر ما برادران شما نیستیم؟ حضرت فرمودند: نه. شما اصحاب من می باشید، برادران من مردمی در آخر الزمان هستند که به من ایمان می آورند با اینکه مرا ندیده اند. خداوند آنها را با نام و نام پدرانشان پیش از آن که از صلب پدران و رحم مادرانشان بیرون بیایند به من شناسانده است، ثابت ماندن یکی از آنها بر دین خود از صاف کردن درخت خاردار افتاده با دست در شب ظلمانی دشوارتر است و یا مانند کسی است که پاره ای از آتش چوب درخت غضبا را در دست نگاه دارد آنها چراغهای شب تار می باشند پروردگار آنان را از هر فتنه تیره و تاری نجات می دهد. (۱)

امیرالمومنین علیه السلام فرمودند که روزی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به من فرمودند! یا ابالحسن! شایسته است که خداوند گمشدگان را وارد بهشت کند، سپس امیرالمومنین علیه السلام می فرمایند مقصود پیامبر آن مومنی هست که در زمان غیبت بسر می برند و از امامی که جایش نا معلوم و خودش از نظرها غائب است پیروی می کنند آنها عقیده به امامت او دارند و به ذیل عنایاتش چنگ می زنند و منتظر آمدن او هستند و یقین بوجود او دارند و شکایتی ندارند و بردبار و تسلیم خواسته حقند و از این جهت گمشده هستند که از یافتن مکان امام خود و از شناختن شخص او گم شده اند. (۲)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: حجت خدا از نظرها غائب می گردد و نام برده نمی شود تا آنکه خداوند او را ظاهر گرداند، پس وقتی که خداوند او را آشکار ساخت زمین را پر از عدل و داد می کند چنانکه پر از ظلم و ستم شده باشد؛ سپس حضرت فرمود: خوشایه حال آنهایی که در غیبت وی پایدارند، خوشایه حال آن کسانی که در راه روشن خود ثابت قدم می مانند اینانند که خداوند درباره ایشان فرموده است «الذین یؤمنون بالغیب» (۳) آن بندگان که ایمان به غیب می آورند و فرموده: «اولئک حزب الله الا ان حزب الله هم المفلحون» (۴) اینان طرفداران خدا هستند بدانید که طرفداران خداوند رستگارند.

۲- مکیال المکارم، ج ۲، ص ۱۴۶.

۴- سوره مجادله، آیه ۵۸.

۱- بصائر الدرجات، ص ۸۳ باب ۱۴.

۳- سوره بقره، آیه ۲.

ثواب انتظار امام زمان (عج)

خداوند کریم برای انتظار داشتن ظهور ولی الله الاعظم حجة ابن الحسن ارواحنا العالمین له الفدا ثوابهای بسیار زیادی مقدر فرموده که ما برای اینکه متوجه این ثوابها شده و به انتظار با دید عبادات بنگریم و بدانیم خداوند برای این عبادت بزرگ پاداشهایی وعده داده و ما حالت انتظار را بیشتر در خود ایجاد کنیم چند روایتی از این روایات را متذکر می شویم:

قال رسول الله ﷺ «افضل العباداة الانتظار الفرج» رسول خدا ﷺ فرمود بالاترین عبادت انتظار فرج (قائم آل محمد) است.

امیرالمومنین علیه السلام فرمودند: منتظر فرج باشید و از نسیم الهی مایوس نباشید زیرا محبوبترین عبادات انتظار فرج می باشد. (۱)

حارث بن المغيرة گفت در محضر امام باقر علیه السلام بودیم حضرت فرمود: هر کس از شما این امر را شناخت و منتظر آن باشد و خوبی را در آن ببیند مانند کسی است که به خدا قسم در رکاب قائم آل محمد علیه السلام با شمشیر خود جهاد کرده باشد.

سپس حضرت فرمود: بله والله مثل کسی است که در خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله با شمشیر جهاد کرده باشد و بار سوم فرمود: بلکه به خدا قسم همچون کسی است که در خیمه رسول خدا صلی الله علیه و آله شهید شده باشد. (۲)

امام صادق علیه السلام فرمودند: همانا هر کس از شما بمیرد بر این امر (انتظار فرج) مانند کسی است که در راه خدا شمشیر می زند. (۳)

أَنَا مَثَلُ قَائِمِنَا - أَهْلِ الْبَيْتِ - كَمَثَلِ السَّاعَةِ لَأَيُّجَلِّيْهَا لَوَقْتِهَا أَلَا هُوَ، ثَقُلْتُ فِي السَّمَاوَاتِ... لَأَيُّأْتِيكُمْ أَلَا بُعْتَةُ! پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: مثل قائم ما، مثل قیام قیامت است که وقت آنرا جز خدای تبارک و تعالی نمی داند و به احدی آشکار نسازد... جز به صورت ناگهانی پیش نخواهد آمد. (۴)

۲- مکيال المكارم، ج ۱، ص ۵۰۴.

۴- بحار، ج ۵۱، ص ۱۵۴.

۱- بحار، ج ۵۲، ص ۱۲۳.

۳- بحار، ج ۵۲، ص ۱۲۳.

سوره زمر

﴿وَ أَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَ وُضِعَ الْكِتَابُ﴾

و زمین (محشر) به نور پروردگار روشن گردد و نامه (اعمال خلق در پیشگاه عدل حق) نهاده شود. (۱)

ارض گردد روشن از نور خدا نامه اعمال آید جابجا

زمین بنور امام زمان روشن می شود

از احادیث ائمه اطهار علیهم السلام چنین ظاهر می شود که تفسیر آیه چنین است که روشن گردد عرصه زمین دنیا در وقت قیام قائم آل محمد (عج) بنور امام: زمین و زمان که آن قائم آل محمد است علی بن ابراهیم قال. - حدثنا المفضل بن عمر انه سمع ابا عبد الله عليه السلام يقول في قوله «و اشرفت الارض بنور ربها» قال رب الارض یعنی امام الارض، قلت فاذا خرج يكون ماذا؟ قال اذا يستغنى الناس عن ضوء الشمس و نور القمر و يجتزون بنور الامام. (۲)

علی بن ابراهیم گوید حدیث کرد ما را مفضل بن عمر اینکه از حضرت صادق عليه السلام شنیده که درباره فرموده خداوند: و زمین به نور پروردگارش روشن یافت می فرمود پروردگار زمین یعنی امام زمین.

عرض کردم چه می شود؟ حضرت فرمود در آن صورت مردم از نور آفتاب و نور ماه بی نیاز می شوند هرگاه ظهور کند قائم ما (۳)؛ و در دعای عهد از ساحت قدسی امام زمان (عج) درخواست می کنیم «أَسْأَلُكَ يَا سَمِيعَ الَّذِي أَشْرَقَتْ بِهِ السَّمَوَاتُ وَ الْأَرْضُونَ» درخواست می کنم از تو بحق نامت که روشن گشته بوسیله آن آسمانها و زمینها.

نور امام زمان (عج) در آغاز ظهور و زمان غیبت

در عالم ملکوت اشراق نور امام زمان (عج) برای حضرت ابراهیم عليه السلام آشکار

۲- تفسیر قمی، ج ۲، ص ۲۵۳.

۱- سوره زمر، آیه ۶۹.

۳- تفسیر شریف لامیجی، ج ۳، ص ۸۱۷.

گردید. هنگامی که ملکوت آسمانها برای ابراهیم علیه السلام کشف شد و نیز نور آن حضرت برای فرشتگان آشکار شد هنگامی که امام حسین علیه السلام به شهادت رسید.

همچنین در شب معراج برای حضرت خاتم الانبیاء صلی الله علیه و آله آشکار شد. چنانکه در غایة المرام^(۱) از طریق اهل سنت در حدیثی طولانی از خاتم الانبیاء صلی الله علیه و آله در وصف معراج آمده است: از طرف رب العزه که یا محمد! دوست داری آنها (اوصیای خودت) را ببینی؟ (رسول خدا) گفتم بله: ای پروردگار: خدای کریم فرمود: سمت راست عرش توجه کن، چون متوجه شدم ناگاه علی و فاطمه و حسن و حسین و علی بن الحسین و محمد بن علی و جعفر بن محمد و موسی بن جعفر و علی بن موسی و محمد بن علی و علی بن محمد و حسن بن علی و مهدی را دیدم که در رودی از نور ایستاده نماز می گذارند و او (حضرت مهدی) در وسط آن انوار درخشان مانند ستاره ای درخشان بود.

در این باره عرض می کنم که نور مولایم حضرت صاحب الامر (عج) به موجب این حدیث شریف نبوی که ذکر شد از ویژگی خاصی برخوردار است اول اینکه در میان انوار همانند ستاره درخشان است بدین خاطر که ظهور امام زمان (عج) در عالم امکان تمامتر و کاملتر از سایر معصومین علیهم السلام می باشد که غلبه و پیروزی کامل دین و شوکت و عظمت اهل ایمان به دست آن حضرت انجام می گردد.

دوم: اینکه نور وجود نازنین امام زمان (عج) در وسط انوار واقع شده است: یک سوال اینجا پیش می آید و آن این است که چرا نور وجود نازنین حضرت صاحب الامر را خدای کریم در وسط انوار قرار داده است:

مرحوم امین الاسلام طبرسی در تفسیر مجمع البیان^(۲) از کتاب العین نقل کرده که وسط هر چیز بهترین و عادلانه ترین جاهای آن است: و موید این گفتار آن است که خداوند متعال بیت المعمور را که اشرف جاهای آسمان است در وسط آسمانها قرار داده و نیز کعبه مکرم را که خانه خداوند کریم است در وسط زمین قرار داده و قلب انسان را که اشرف اعضای بدن است در وسط و مردمک چشم را در وسط چشم و

خورشید که عظیم‌ترین و نورانی‌ترین سیارات است. در وسط آنها و فردوس برین در وسط بهشت قرار دارد، در کتاب ریاض السالکین آمده که در بهشت صد درجه هست که فاصله میان هر دو درجه مانند فاصله بین آسمان و زمین است و بالاترین درجات آن فردوس است که عرش بر آن قرار دارد و آن وسط‌ترین جاهای بهشت است و نهرهای بهشت از آنجا سرچشمه می‌گیرد، پس اگر دعا کردید از درگاه خداوند کریم فردوس را بخواهید.

منزل پیغمبر و ائمه معصومین در وسط بهشت هست

در بحار الانوار^(۱) از امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود: منزل رسول خدا صلی الله علیه و آله در بهشت، بهشت عدن است و آن در وسط بهشت قرار دارد و نزدیکترین جای به عرش خداوند رحمان جل جلاله است و بعد حضرت فرمود و آنهایی که با او در بهشت سکنی دارند امامان معصوم دوازده گانه می‌باشند.

درخشندگی نور امام زمان (عج)

درخشندگی نور شریف امام زمان (عج) در دنیا چند قسم است:
اول نور آن حضرت در هنگام ولادت.
دوم زمان ظهور و غیبت.

و اما نور آن حضرت هنگام ولادت که نور آن حضرت تا به آسمان رسید. چنانکه از محمد بن عثمان عمری روایت شده که گفت هنگامی که حضرت مهدی (عج) متولد شد نوری از بالای سرش تا بر فراز آسمان ساطع گشت، سپس رو به سجده افتاد و برای پروردگار متعال سجده بجای آورد آنگاه سر برداشت در حالی که می‌گفت: «اشهد ان الله اله الا الله و محمداً رسول الله...» ولادت با سعادت آن حضرت روز جمعه بوده است.^(۲)

و روایت دیگری از کنیز حضرت عسگری علیه السلام نقل می‌کنند که وقتی امام زمان علیه السلام

متولد شد نوری از آن حضرت دید که تا افق آسمان ساطع است و پرندگان سفیدی نیز دید که از آسمان فرود می آیند و بالهای خود را بر سر و صورت و سایر قسمت‌های بدنش می‌کشند سپس پرواز می‌کنند. وقتی به جناب امام عسگری علیه السلام این مطلب را عرض کردند حضرت خندید و فرمود: آنها ملائکه بودند به خاطر تبرک به این نوزاد فرود آمدند و آنها یاران او هستند هنگامی که خروج نماید.

و روایت دیگری از حکیمه خانم علیها السلام نقل شده که فرمود: ناگاه او را (نرجس خانم) دیدم که اثر نور بر او هست تا جایی که چشمم را گرفت. (۱)

سوره شوری

﴿حم عسق﴾

از اسرار کتاب خداست. (۱)

جز خدا و جز پیمبر ای ندیم کس نداند چیست رمز حا و میم
 عین و سین و قاف بعد از حا و میم هست رمزی از خداوند کریم
 ثعلبی در تفسیر آیه «حم عسق» با سند خود از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت کرده که آن
 حضرت فرمود: (سین) سنا و رفعت امر مهدی است و (ق) قوت عیسی در موقع
 آمدن از آسمان است که نصارای متمرّد را می‌کشد و کنیسه‌ها را ویران می‌کند.
 باز ثعلبی از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله روایت نموده که آن حضرت فرمود: مهدی اصحاب
 کهف را می‌خواند و خداوند آنها را زنده می‌گرداند آنگاه دوباره بنخواب می‌روند و
 دیگر تا روز قیامت بیدار نمی‌شوند.

عن علی بن ابراهیم قال... عن یحیی بن میسره الخثعمی عن ابی جعفر علیه السلام قال
 سمعته یقول: (حم عسق) عدد سنّی، القائم علیه السلام علی بن ابراهیم - از یحیی بن میسره
 خثعمی از امام باقر علیه السلام روایت کرده که گفت شنیدم که آن حضرت فرمود: (حم
 عسق) عدد سالهای حضرت قائم علیه السلام می‌باشد. (۲)

قاف کوهی است از زمرد سبز که به همه دنیا احاطه دارد و سبزرنگ بودن آسمان
 هم از این کوه است و دانش همه چیزها در (عسق) است.
 از حضرت باقر علیه السلام در تاویل این حروف روایت کردند که آن حضرت فرمودند
 (حم) عزیمت و قضاء حتمی خداوند تعالی است و عین اشاره به عذاب پروردگار
 است و سین به معنای سیکون یعنی بزودی خواهد شد و اشاره به سالهائی است که
 عذاب واقع خواهد شد و قاف اشاره بقذف و مسخی است که در آخر زمان و
 خروج سفیانی و اصحابش واقع می‌گردد که مصادف با آن حضرت ولی عصر (عج)
 در مکه معظمه ظهور خواهد فرمود.

﴿وَلَمَنْ اَنْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُلْئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ﴾
 و هر کس پس از ظلمی که بر او رفته برای انتقام یاری طلبد (هر
 گونه دادخواهی کند) بر او هیچ مواخذه‌ای نیست. (۱)

بر چه کسانی ظلم شده است

محمد بن العباس قال عن جابر بن الجعفی عن ابی جعفر علیه السلام فی قوله عزوجل (و لمن انتصر بعد ظلمه فاولئک ما علیهم من سبیل) قال ذلک القائم اذ اقام انتصر من بنی امیه و من المکذبین و النصاب (۲)

محمد بن عباس گوید از جابر بن جعفی از امام باقر علیه السلام بر ایمان حدیث گفت: که آن حضرت درباره فرموده خدای عزوجل و هر آنکه پس از ظلمی که بر او رفته انتقام جوئی کند پس بر چنین کسانی هیچگونه مواخذه و گناهی نیست، فرمود آن حضرت قائم علیه السلام است که هرگاه بپاخیزد از بنی امیه و تکذیب کنندگان و ناصیبان انتقام خواهد گرفت. و این روایت از ابو حمزه ثمالی هم نقل شده است. (۳)

۲- تاویل الایات الظاهر، ص ۵۴۹.

۱- سوره شوری، آیه ۴۱.

۳- تفسیر شریف لاهیجی، ج ۴، ص ۵۶.

سوره زخرف

﴿هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾

آیا بجز ساعتی انتظار خواهند کشید تا آنکه قیامت بناگاه بر آنها فرامی‌رسد و آنها غافل (از خدا) و بی‌خبر (از قیامت) هستند. (۱)

آیا ظهور حضرت مهدی ساعت معینی دارد

از حضرت باقر علیه السلام منقول است که آن حضرت فرمود: مراد از ساعت حضرت قائم است که به آنان ناگهان می‌آید و قیام می‌کند.

محمد بن عباس در ذیل آیه فوق از زرارة بن اعین روایت کرده گفت امام صادق علیه السلام فرمود مقصود از ساعت ظهور حضرت قائم (عج) است. (۲)

صاحب کتاب منتخب البصائر به سند معتبر از مفضل بن عمر روایت کرده که گفت به امام صادق علیه السلام عرض کردم آیا برای ظهور حضرت مهدی (عج) وقت معینی هست که مردم بدانند؟ حضرت فرمود حاشا ظهور حضرت وقت معینی ندارد که شیعیان ما آن را بدانند خداوند متعال در چند جای قرآن از آن خبر داده که آن را فقط خدا می‌داند و بس. (۳)

شیخ طوسی در کتاب غیبت (۴) از فضیل بن سيار روایت نموده که گفت از امام باقر علیه السلام پرسیدم آیا ظهور صاحب الزمان (عج) وقت معینی دارد؟ حضرت فرمود: «كَذَّبَ الْوَقَاتُونَ كَذَّبَ الْوَقَاتُونَ» آنهایی که وقت آن حضرت را تعیین می‌کنند دروغ گفتند، دروغ گفتند، دروغ گفتند و هم در آن از منذر جواز نقل می‌کند که امام صادق علیه السلام فرمود که آنهایی که وقت ظهور را تعیین می‌کنند دروغ گفتند ما نه وقت گذشته را تعیین می‌کنیم و نه وقت آینده را؛ (۵)

۲- تفسیر جامع، ج ۶، ص ۲۶۶.

۱- سوره زخرف، آیه ۶۶.

۳- انوار نعمانیه، ج ۲، ص ۸۱.

۴- غیبت طوسی، ص ۲۷۷ و اصول کافی، ج ۱، ص ۴۳۰.

۵- غیبت طوسی، ص ۲۷۷.

باز در کتاب غیبت^(۱) به سند مذکور از عبدالرحمن بن کثیر روایت می‌کند که گفت من در خدمت امام صادق علیه السلام نشسته بودم که مهزم اسدی آمد و عرض کردم قربانت گردم ظهور قائم آل محمد صلی الله علیه و آله که انتظار آنرا می‌کشید کی خواهد آمد؟ حضرت فرمود: ای مهزم! طول می‌کشد، ای مهزم: «كَذَّبَ الْوَقَاتُونَ وَ هَلَكَ الْمُسْتَعْجِلُونَ وَ نَجَا الْمُسْلِمُونَ وَ إِلَيْنَا يَصِيرُونَ» آنهایی که وقت آنرا تعیین میکنند دروغ می‌گویند و آنان که برای ظهورش شتاب می‌نمایند به هلاکت می‌رسند و آنان که تسلیم قضای الهی می‌باشند نجات می‌یابند و بالاخره به سوی ما باز می‌گردند.

سوره فتح

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا﴾

و خدایی که رسول خود (محمد ﷺ) را با قرآن و دین حق به عالم فرستاد تا او را بر همه ادیان دنیا غالب گرداند و بر حقیقت این سخن گواهی خدا کافی است. (۱)

بلوستانا آه ککرات کبهر رسمولنا خلوو دوشترتا
 هیند شوقد او کالبه بیهر ادجلتی لبتیهان
 اکیلفی سلسنتخن اللببه اشود مگر و باشدگی گوالله

ولایت ائمه غالب می شود بر همه ادیان در وقت ظهور

از امام صادق علیه السلام منقول است که آن حضرت فرمود او امامی است که خدای تعالی او را بر همه ادیان غالب و پیروز می نماید و او زمین را پر از عدل و داد می کند همانند آنکه پر از جور و ستم پر شده باشد و این آیاتی است که تأویلش بعد از تنزیلش می باشد، محمد بن یعقوب در اصول کافی (۲) ... عن محمد بن الفضیل عن ابی الحسن الماضي علیه السلام قال قلت (هو الذی ارسل رسوله بالهدی و دین الحق) قال: هو الذی امر رسوله بالوصیة والولاية هی دین الحق قلت لیظهره علی الدین کله قال یظهر علی جمیع الادیان عند قیام القائم یقول الله و الله متم ولاية القائم ولو کره الکافرون بولاية علی علیه السلام (۳)

محمد بن یعقوب از محمد بن فضیل از امام موسی کاظم علیه السلام روایت می کند که آن حضرت فرمود: (یعنی و خدایی که رسول خدا را با قرآن و دین حق به عالم فرستاد) فرمود: خدای کریم به رسولش امر فرمود به وصایت و ولایت که او دین حق است

۲- اصول کافی، ج ۱، ص ۵۰۱، ح ۹۱.

۱- سوره فتح، آیه ۲۸.

۳- برهان، ج ۴، ص ۲۰۰.

عرض کردم: (لیظهره علی الدین کله) امام کاظم علیه السلام فرمود: یعنی خداوند به هنگام ظهور قائم ما دین حق را بر همه ادیان باطله پیروز می گرداند چنانچه خود فرمود: (والله متم نوره) یعنی خداوند نور خود را با ولایت قائم آل محمد تمام می کند.

سوره ق

﴿ وَاسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الثَّنَادِ مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ ﴾ ﴿ يَوْمَ يَسْمَعُونَ
الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ ﴾
و به ندای روزی که منادی حق از مکان نزدیک ندا کند گوش فرا
دار ﴿ روزی که خلق آن صیحه (آواز اسرافیل) را بحق بشنوند
آن روز هنگام خروج از قبرهاست. ^(۱)

آن روزی که منادی حضرت مهدی (عج) را صدا کند

علی بن ابراهیم فی تفسیر المنسوب الی الصادق علیه السلام قال قال ینادی المنادی
صیحه القائم و اسم اییه علیه السلام قوله (یوم یسمعون الصیحه بالحق ذلك یوم الخروج)
قال: باسم القائم علیه السلام مِنَ السَّمَاءِ ذَلِكَ یوم الخروج. ^(۲)
علی بن ابراهیم در تفسیرش که منسوب است به امام صادق علیه السلام گوید: حضرت
فرمود: منادی صیحه حضرت قائم و نام پدرش را ندا می کند اینکه فرمود روزیکه آن
صیحه را به حق بشنوند آن هنگام روز خروج است فرمود بنام قائم (عج) از سوی
آسمان و آن روز خروج است.
در بصائر الدرجات از ابن دراج روایت کرده گفت تاویل آیه را از حضرت
صادق علیه السلام سوال کردم؟ حضرت فرمود روزیکه خلایق حق را میشنوند آن روز قائم
ما ولی عصر علیه السلام ظهور می فرماید و مراد از یوم الخروج روز رجعت است منادی آن
بزرگوار را باسم قائم و اسم پدرش ندا کند. ^(۳)

۲- تفسیر قمی، ج ۲، ص ۳۲۷.

۱- سوره ق، آیه ۴۲.

۳- تفسیر جامع، ج ۶، ص ۴۳۲.

سوره حدید

﴿اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا﴾

(ای عاقلان) بدانید که زمین را خدا پس از مرگ زنده می‌گرداند^(۱)

زنده می‌سازد زمین را، زینهار	می‌بدانید اینکه خود پروردگار
با ادله خواند از بهر شما	بعد مرگش پس همه آیات را
جمله رابستند با عزت بکار	تا مگر با فکر و عقل هوشیار

با ظهور امام زمان زمین زنده می‌شود

از امام باقر علیه السلام^(۲) منقول است که آن حضرت فرمود یعنی خدا زمین را بعد از آنکه کفر با اهلش مرده است زنده می‌گرداند زیرا کافر مرده است. پس خدای بزرگ با حضرت مهدی امام زمان (عج) زمین را زنده می‌کند تا در روی زمین عدالت فردی و اجتماعی اجرا گردد تا بعد از مرگش زمین و اهل وی زنده شده و از حیات معنوی و روحی بهره‌مند شود.

از ابن عباس نقل شده که فرمود: «اعلموا ان الله يحيي الارض بعد موتها» بدانید که خدای تعالی بوسیله حضرت قائم آل محمد صلی الله علیه و آله زمین را اصلاح می‌کند یعنی بعد از آن که اهل زمین و دنیا، ستمگر و بدکار شدند و محیط اجتماع غوطه‌ور در فساد و گناه گردید امام زمان (عج) بادیست توانای خویش با یاری خدای کریم اصلاح می‌کند و عدالت را در روی زمین گسترش می‌دهد؛ بدستیکه آیات و ادله را بوسیله حضرت ولی عصر علیه السلام بشما بیان کردیم تا شاید شما تعقل نموده و بفهمید.

حیات و زندگی زمین به سبب امام زمان

شیخ صدوق در کتاب کمال الدین به سند خود از حضرت ابو جعفر باقر علیه السلام درباره

۲- کمال الدین، ج ۲، ص ۶۶۸، ح ۱۳.

۱- سوره حدید، آیه ۱۷.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اللَّهُ يَحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ اللَّهَ لَشَدِيدُ الْحَسْبِ

فرمود: پس خداوند زمین را به سبب قائم آل محمد صلی الله علیه و آله اصلاح فرماید. یعنی پس از جور و ستم اهل زمین، و از حضرت ابو ابراهیم موسی بن جعفر علیه السلام درباره آیه شریفه (يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا) فرمود: نه بوسیله باران بلکه خداوند عزوجل مردانی بر می انگیزد پس زمین احیاء می شود به خاطر برپائی و زنده شدن عدالت و اقامه حد در آن از چهل روز باران سودمندتر است. ^(۱)

و در جواهر ^(۲) از سدیر روایت است که گفت: حضرت ابو جعفر باقر علیه السلام فرمود: یک حد در زمین برپا شود پاکیزه تر است از چهل شب و روز باران.

و در کتاب المحججه ^(۳) از حلبی روایت شده که از حضرت ابو عبدالله صادق علیه السلام درباره فرموده خداوند متعال: (وَ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا) پرسید: حضرت در پاسخ فرمود: یعنی به وسیله عدالت پس از جور و ستم.

۱- کشف المحججه، ص ۷۵۲.

۲- کافی، ج ۷، ص ۱۷۴.

۳- المحججه، ص ۷۵۳.

سوره صف

﴿يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلِوَكْرَهَةِ
الْكَافِرُونَ﴾

کافران می خواهند تا نور خدا را به گفتار باطل و طعن مسخره
خاموش کنند و البته خدا نور خود را هر چند کافران خوش ندارند
تمام و کمال محفوظ خواهد داشت. (۱)

کافران خواهند با افواهشان	تا شود خاموش نور الله شان
و نباشد در دهن ها نام او	با کراهت سوی حق دارند رو
و خدا بر رغم آنها نام خویش	می کند روشتر از دوران پیش

نور خدا چه کسی است

علی بن ابراهیم فی تفسره قال و (اما) قوله: (یریدون لیطفوا نورالله بافواههم متم نوره) قال: القائم من آل محمد (عج) اذا خرج یظهره الله علی الدین کله حتی لا یعبده غیر الله و هو قوله رسول الله ﷺ «يَمَلَأُ الْاَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ جَوْرًا وَظُلْمًا» (۲)
علی بن ابراهیم در تفسیرش گوید و (اما) فرموده خداوند «که می خواهند نور خداوند را با پف دهانشان خاموش سازند و خداوند تمام کننده نور خود است»
گوید: قائم از آل محمد ﷺ است هرگاه خروج نماید خداوند او را بر همه دین آشکار می گرداند تا آنجا که جز خداوند پرستیده نشود و همین است (معنی)
فرموده پیغمبر اکرم ﷺ او (حضرت قائم است که) زمین را آکنده از قسط و عدل خواهد ساخت همچنانکه از جور و ظلم پر شده باشد.

در روایت آمده که کافران اراده دارند که نور خدایتعالی را بباد دهنهای خود بطعن کردن با آن سخنان ناپسندیده و مراد از نور خدایتعالی ولایت امیرالمومنین علیه السلام است و خدای تعالی تمام کننده نور خود است یعنی تمام کننده امامت و ولایت است

۱- سوره صف، آیه ۶.

۲- تفسیر قمی، ج ۲، ص ۳۶۵ و برهان، ج ۴، ص ۲۳۰.

بقائم آل محمد علیهم السلام زیرا که بعد از ظهور آن حضرت همه بولایت و امامت امیرالمومنین و ائمه معصومین علیهم السلام اقرار کنند.

در کتاب کنز الفوائد از ثقه جلیل القدر محمد بن فضیل از حضرت موسی بن جعفر علیه السلام معنی آیه (یریدون لیطفوا نورالله) را پرسیدم؟ حضرت فرمود: مقصود دوستی امیرالمومنین علیه السلام است.

(والله متم نوره) یعنی خداوند امامت را با آخر می‌رساند بدلیل آیه شریفه «فَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا» یعنی پس به خدا ایمان آرید و به رسول او و نوری که فرستاده‌ایم بگروید و (بترسید که) خدا به هر چه (از نیک و بد) کنید آگاه است که مقصود از نور همان امام معصوم علیه السلام است.

سوره تغابن

﴿فَأْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾

پس به خداوند ایمان آورید و به رسول او و نوری که در آیات قرآن فرستاده‌ایم ایمان بیاورید و (بترسید که) خداوند به هر چه کنید آگاه است.

در اصول کافی^(۱) از ابو خالد کابلی روایت می‌کند که گفت: قال: سألت أبا جعفر عليه السلام عن قول الله عزوجل «فأمنوا بالله ورسوله والنور الذي أنزلنا...» فقال يا أبا خالد: النور و الله نور الأئمة من آل محمد عليه السلام إلى يوم القيامة، و هم والله نور الله الذي أنزل، و هم و الله نور الله في السماوات و في الأرض، و الله يا أبا خالد لنور الامام في قلوب المؤمنين أنور من الشمس المضيئة بالنهار. و هم والله ينورون في قلوب المؤمنين، سوال کردم از حضرت ابو جعفر امام باقر عليه السلام درباره فرموده خدای عزوجل؛ حضرت فرمود: ای ابا خالد این نور به خدا سوگند: امامان از آل محمد عليه السلام تا روز قیامت می‌باشند و آنان هستند به خدا سوگند نور خداوند که آن را نازل کرده، و آنان هستند به خدا نور خداوند در آسمانها و در زمین، قسم به خدا؛ ای اباخالد! همانا نور امام در دل‌های مومنین از خورشید تابان در روز روشنتر است، و آنها به خدا سوگند دل‌های مومنین را نورانی می‌سازند و خدای عزوجل نورشان را از هر کس بخواهد می‌پوشاند. پس دل‌های چنین کسانی تاریک می‌گردد، به خدا قسم ای اباخالد! هیچ بنده‌ای ما را دوست ندارد و از ما پیروی نکند تا اینکه خداوند دلش را پاک گرداند و خداوند دل بنده‌ای را پاک نسازد تا اینکه به ما تسلیم شود و با ما سازگار باشد پس هرگاه با ما سازگار باشد. خداوند او را از سختی حساب به سلامت خواهد داشت و از هراس بزرگ روز قیامت ایمنش گرداند.

در تفسیر صافی عَنِ الْكَاظِمِ عليه السلام الْإِمَامَةِ هِيَ النُّورُ وَ ذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى «فَأْمِنُوا بِاللَّهِ وَ

رَسُولِهِ مُحَمَّدٍ ﷺ وَ النَّوْرُ الَّذِي أَنْزَلْنَا قَالَ ﷺ النَّوْرُ هُوَ الْإِمَامُ؛ در تفسیر صافی از حضرت امام کاظم ﷺ امامت همان نور است و به این معنی اشاره دارد آیه شریفه «پس ایمان آورید به خدا و رسولش (محمد ﷺ) و نوری که نازل کردیم حضرت فرمود: نور همان امام ﷺ است.

نور ائمه معصومین هستند و ظلمات دشمنان ائمه هستند

«و فی الکافی^(۱) عن الصادق ﷺ النَّوْرُ آلُ مُحَمَّدٍ وَ الظُّلُمَاتُ عَدُوَّهُمْ» در کتاب کافی از امام صادق ﷺ روایت شده که آن حضرت فرمود: نور: آل محمد ﷺ می باشند و ظلمات دشمنان ایشانند.

سوره معارج

﴿وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ﴾

و آنهایی که روز قیامت و جزا را تصدیق کنند (و به بقاء روح و عالم آخرت ایمان دارند).^(۱)

و آن کسانی که قیامت را قبول کرده و تصدیق دارند از اصول

یوم دین هنگام قائم (عج) است

محمد بن یعقوب... عن ابی حمزه عن ابی جعفر علیه السلام فی قوله (عزوجل) والذین یصدقون بیوم الدین قال بخروج القائم (عج)^(۲) محمد بن یعقوب... از ابو حمزه از حضرت امام باقر علیه السلام درباره فرموده خدای عزوجل و آنانکه روز جزا را تصدیق می دارند فرمود به خروج حضرت قائم (عج) است.

۱- سوره معارج، آیه ۲۶.

۲- روضه کافی، ص ۲۸۷ و تفسیر جامع، ج ۷، ص ۲۴۴.

سوره مدثر

﴿وَالصُّبْحِ إِذَا اشْفَرَ﴾

و قسم به صبح (نبوت و یا امت ولی عصر علیه السلام) چون جهان را به
(نور علم و عدالت) روشن سازد. ^(۱)

و قسم به صبح که داد است نور بر جهان و رهگذاران عبور

با ظهور امام زمان جهان روشن شود

مراد از صبح در این آیه شریفه حضرت قائم (عج) آل محمد است و اما سبب تاویل صبح به ظهور امام عصر (عج) بسیار روشن است زیرا همانگونه که صبح با طلوع خود تاریکی شب را از بین برده و عالم را نورانی می کند تا مردم از مظاهر طبیعی بهره برداری نمایند همچنان که امام زمان (عج) ظهور می کند با ظهور حضرتش همه تاریکهای ظلم و ستم را از میان برداشته و کنار می نماید و عالم را با نور علم و عدالت خود روشن تر می کند و از این جهت است که امام (صادق علیه السلام) صبح را به امام عصر (عج) تاویل می نماید.

سوره تکویر

﴿قُلَّا أَقْسِمُ بِالْخَنَسِ ﴿۱﴾ الْجَوَارِ الْكُنَّسِ﴾

یعنی سوگند به ستارگانی که باز می‌گردد ﴿۱﴾ و حرکت می‌کنند و از دیده‌ها مستور می‌مانند. (۱)

نه چنین باشد قسم بر اختران که کنند از بعد گردش رُخ نهان در تفسیر آیه شریفه در کتاب کمال الدین شیخ صدوق و غیبت شیخ طوسی و نعمانی روایت است از امام باقر علیه السلام که حضرت فرمودند: مراد از آن (ستاره) امامی است که غایب شود در سنه دویست و شصت قمری و سپس ظاهر شود مانند شهاب درخشان در شب تاریکی (۲). و در اشاره به آن راوی که حضرت فرمود: اگر درک کردی آن زمان را چشمهایت روشن خواهد شد.

سوره بروج

﴿وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ﴾ وَ الْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ﴿

قسم به آسمان بلند که دارای کاخهای با عظمت است ﴿﴾ و قسم به روز موعود. (۱)

و قسم بر آسمان با عروج
و به روزیکه بود موعود ما
آسمائیکه بود ذات البروج
و پیمبر شاهد و مشهود ما

در کتاب اختصاص (۲) از اصبح بن نباته روایت کرده که ابن عباس رضی الله عنهما گفت روزی پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله بمن فرمود: ای پسر عباس! ذکر خداوند و ذکر من و علی و فرزندان عبادت است بآن خدائیکه مرا برسالت فرستاده است من بهترین مخلوقات و علی علیه السلام وصی من افضل اوصیاء می باشد. علی خلیفه خدا و حجت او است در روی زمین برای بندگانش و همچنین فرزندان علی بعد از او خلیفه و حجت خدا هستند بواسطه آنها خداوند عذاب را از اهل زمین برداشته و حبس نموده و به سبب ایشان آسمان را نگاه داشته از فرود آمدن بزمین و بخاطر آنها کوهها را حفظ نموده و باران رحمت خود را فرو می فرستد و نباتات را از زمین می رویاند ایشان اولیاء خدایتعالی می باشند پس از آن فرمود: ای پسر عباس! تو گمان می کنی خداوند با آسمان صاحب برجها سوگند یاد نمود در سوره بروج.

(ابن عباس) گفتم: ای رسول خدا! پس معنای آسمان در این آیه چیست؟ رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: مراد از آسمان من و بروج ائمه معصومین هستند که اول آنها علی علیه السلام و آخر ایشان مهدی قائم (عج) است. (۳)

شیخ صدوق در کتاب عیون الاخبار الرضا علیه السلام از حضرت ختمی مرتبت صلی الله علیه و آله روایت می کند که آن حضرت فرمود: روز قیامت فرا نمی رسد مگر این که قائم ما قیام بحق نماید و این موقعی است که خداوند عزوجل بوی فرمان به قیام دهد. هر کس از وی پیروی کند رستگار شود و هر کس از آن سرپیچی نماید به هلاکت رسد ای

۱- سوره بروج، آیه ۱. ۲- اختصاص شیخ، ص ۲۲۳.

۳- تفسیر برهان، ج ۴، ص ۴۴۵ و تفسیر جامع، ج ۷، ص ۳۷۷.

بندگان خدا بسوی وی بشتابید هر چند با راه رفتن از روی برف باشد چون که وی سفیر الهی و جانشین من است.

در کتاب امالی شیخ طوسی^(۱) از ابوایوب انصاری روایت نمود که گفت پیغمبر اکرم ﷺ در بستر بیماری به دخترش فاطمه علیها السلام فرمود: قسم بخدائی که جان من بدست اوست که این امت محتاج به مهدی است و او هم از فرزندان تو است.

امام رضا علیه السلام فرمود:

«إِنَّمَا مَثَلُ أَهْلِ بَيْتِي فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ، كَمَثَلِ نُجُومِ السَّمَاءِ، كُلَّمَا غَابَ نَجْمٌ، حَتَّى إِذَا مَدَدْتُمْ إِلَيْهِ حَوَاجِبَكُمْ، وَ أَشْرْتُمْ إِلَيْهِ بِالْأَصَابِعِ جَاءَ مَلَكُ الْمَوْتِ فَذَهَبَ بِهِ! ثُمَّ بَقِيتُمْ سَبْتًا مِنْ دَهْرِكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيَّامًا مِنْ آيٍ، فَبَيْنَمَا أَنْتُمْ كَذَلِكَ إِذَا أَطْلَعَ اللَّهُ نَجْمَكُمْ فَأَحْمَدُوهُ وَاقْبَلُوهُ»

مثل اهل بیت من در میان این امت، مثل ستارگان آسمان است که هر وقت ستاره‌ای غروب کند، ستاره دیگری طلوع می‌کند. هنگامی که با یکی از آنها انس گرفتید و در هر حاجتی به سوی او شتافتید، اجل فرا رسیده پیک مرگ او را از دست شما خواهد گرفت، آنگاه مدتی بس دراز حیران و سرگردان خواهید ماند تا هنگامی که خداوند ستاره شما را ظاهر سازد، پس خدا را شکر نموده از امام خود فرمان ببرید.

سوره فجر

﴿وَالْفَجْرِ وَ لَيَالٍ عَشْرٍ﴾ وَ الشَّفْعِ وَ الْوَتْرِ ﴿﴾ وَ اللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ ﴿﴾

قسم به صبحگاه و قسم به ده شب ﴿﴾ و قسم به حق جفت و به حق

فرد ﴿﴾ و قسم به شب تاریک گامی که به روز روشن مبدل شود^(۱)

و قسم بر صبح و بر دهگانه شب و قسم بر جفت و حق فرد رب

و قسم بر شب که آسان بگذرد این قسم آیا بود ز اهل خرد

فجر وجود امام زمان است

شرف‌الدین النجفی روی بالاسناد مرفوعاً... عن جابر بن یزید الجعفی عن ابی عبدالله علیه السلام قال قوله عزوجل: والفجر هو القائم و اللیالی العشر الاثمه من الحسن الی الحسن و الشفع امیرالمومنین علیه السلام و فاطمه و الوتر هو الله وحده لا شریک له و اللیل اذا یسر هی دولة جتر فهی تسری الی دولة القائم (عج)^(۲) شرف‌الدین نجفی باسنادش مرفوعاً روایت کرده از جابر بن یزید جعفی از امام صادق علیه السلام که آن حضرت فرمود از قول خدای عزوجل: که فرمود: والفجر یعنی وجود مقدس قائم آل محمد است و لیال عشر ائمه معصومین از امام حسن تا امام حسن عسگری می‌باشند و شفع امیرالمومنین و فاطمه زهرا علیها السلام هستند و وتر او خدایتعالی که تنها و شریکی برای او نیست و اللیل یعنی شب دولت اولی و دومی است که حکومتشان جاری است تا دولت حضرت قائم (عج).

سوره شمس

﴿ وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا ﴾ ﴿ وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّهَا ﴾ ﴿ وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّهَا ﴾ ﴿
وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا﴾

قسم به آفتاب و تابش هنگام رفعش ﴿﴾ و قسم به ماه که پیرو آفتاب تابان است ﴿﴾ و قسم به روز هنگامی که جهان را روشن سازد ﴿﴾ و به شب وقتی که عالم را در پرده سیاهی کشد.^(۱)

و قسم بر آفتاب و چاشتگاه	و قسم بر روشنی روی ماه
و قسم بر روز هنگامیکه آن	روشنی بخشد در اطراف جهان
و به شب وقتی که عالم را تمام	در سیاهی می کشد بی انهدام

شمس رسول خدا و ضحها قائم آل محمد است

سلیمان دیلمی گوید از امام صادق علیه السلام درباره فرمایش خدایتعالی: «والشمس و ضحها» پرسیدم؟ حضرت فرمود: شمس وجود پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله است که بر مردم روی زمین دینشان را آشکار نموده و روشن ساخت.

باز عرض کردم؟ «والقمر اذا تلیها» معنایش چیست؟ حضرت فرمود: این امیرالمؤمنان حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام است و پیامبر خدا صلی الله علیه و آله تلاوت فرمود: عرض کردم؟ «والنهار اذا جلیها» حضرت فرمود این امامی است از فرزندان حضرت فاطمه علیها السلام دختر پیامبر صلی الله علیه و آله که تاریکیهای ظلم و ستم را برکنار می کند و با روشنائی عدالت و داد روی زمین را روشن می گرداند و خدای بزرگ و پاکیزه از آن حکایت می نماید.

باز دیلمی گوید از قول امام صادق علیه السلام «والنهار اذا جلیها» منظور آن حضرت قائم (عج) است.

عرض کردم؟ «واللیل اذا یغشیها» چیست؟ حضرت فرمود: آنان رهبران ظلم و

جو روند که با وجود فرزندان پیامبر خدا ﷺ با رای و دلخواه خویش بکارهائی اقدام نموده و در مکانی نشسته‌اند که سزاوار بود فرزندان پیامبر خدا بنشینند. پس آنان کسانی بودند که با ستم و جور حقائق دین را پرده پوشی کردند و نگذاشتند حقایق و احکام دین اسلام آشکار شده و روشن گردد و خداوند متعال از کار آنان حکایت کرده و فرمود: «واللیل اذا یغشیها»

باز از امام صادق علیه السلام روایت شده که آن حضرت فرمود: «والشمس و ضحها» خورشید امیرالمومنین علیه السلام و روشنایی آن هنگام چاشت (ظهر) عبارت از قیام حضرت قائم (عج) «والقمر اذا تلیها» و مراد از ماه حضرت امام حسن و امام حسین علیهما السلام می‌باشند «والنهار اذا جلیها» هم قیام حضرت امام زمان (عج) است و منظور از «واللیل اذا یغشیها» باطل و دولت او است که حق و حقیقت بر او پوشیده و پنهان مانده است.

شیخ شرف‌الدین نجفی در تاویل این سوره مبارکه «والشمس و ضحها» که شمس رسول خداست و ضحای شمس که نور و ضیای خورشید است چون بتابد، قائم (عج) است و در بعضی نسخ، خروج آن جناب و ظاهر است که پرتو نور رسالت و شعاع خورشیدی آن حضرت به توسط آن جناب خواهد تابید در شرق و غرب عالم بر هر صغیر و کبیر و جوان و پیر.

سوره لیل

﴿وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ﴾ وَ النَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ ﴿

و قسم به شب تار هنگامی که جهان را در پرده سیاه بپوشاند ﴿﴾ و
قسم به روز هنگامی که عالم را به ظهور خود روشن سازد. (۱)

و قسم بر شب در آن هنگام کآن می کشد پرده سیاه روی جهان
و قسم بر روز هنگامی که آن با ظهورش می شود روشن جهان

شب دولت باطل و نهار ظهور امام زمان

علی بن ابراهیم عن محمد بن مسلم قال: سألت ابا جعفر عليه السلام عن قول الله و اللیل اذا یغشی قال اللیل فی هذا لموضع الثانی یغشی امیرالمومنین فی دولته التي جرت له علیه و امیرالمومنین یصبر فی دولتهم حتی تنقضی قال و النهار اذا تجلی قال النهار هو القائم منا اهل البیت اذا قام غلبت دولته الدولة الباطل و القرآن ضرب فی الامثال للناس و مخاطب نبیه به و نحن فلیس یعلمه غیرنا. (۲)

علی بن ابراهیم از محمد بن مسلم که گفت از امام باقر عليه السلام سوال کردم درباره فرموده خدایتعالی یعنی و قسم بشب هنگامی که پوشیده دارد چیست؟ حضرت فرمود شب در این موضع دوم مقصود امیرالمومنین عليه السلام است که در دولت باطل پوشیده گشت و حضرت ناگزیر بصبر گردید.

«وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى» یعنی قسم بروز هنگامیکه بدرخشد. فرمود این روز روشن قائم ما اهل بیت است که چون قیام کند بر دولت باطل غالب و پیروز گردد و قرآن آن را مثال زده برای مردم.

شرف الدین نجفی در معنی این سوره گوید به طور مرفوع از عمر بن شمر از جابر بن یزید از حضرت ابی عبدالله صادق عليه السلام روایت آمده که درباره قول خدایتعالی که فرمود «و سوگند به شب آنگاه که همه جا را در پرده سیاه بپوشاند» حضرت فرمود

دولت ابلیس لعنة الله تا روز قیامت و آن روز قیامت حضرت قائم (عج) است «و سوگند به روز هنگامی که جهان را روشن سازد» و او قائم (عج) است آنگاه بپا خیزد. «و اما کسی که عطا و بخشش کرد و تقوی پیشه ساخت» خودش را به حق سپرد و از باطل پرهیز کرد. «ما البته کار او را به آسانی خواهیم رسانید یعنی به بهشت و اما آنکه بخل ورزید یعنی از تسلیم خودش به حق بخل نموده و به باطل از حق قناعت و اظهار بی نیازی کرد و نیکی را تکذیب نمود یعنی ولایت علی بن ابیطالب علیه السلام و امامان بعد از او را تکذیب کرد.

سوره قدر

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴾ ﴿ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴾ ﴿ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴾ ﴿ تَنْزِيلُ الْمَلَائِكَةِ وَ الرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ ﴾ ﴿ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ﴾ ﴿ سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ ﴾

یعنی ما این قرآن عظیم الشان را در شب قدر نازل کردیم ﴿ و چه تو را به عظمت این شب قدر آگاه تواند کرد ﴾ ﴿ شب قدر (به مقام و منزلت) از هزار ماه بهتر و بالاتر است ﴾ ﴿ در این شب فرشتگان و روح (یعنی جبرئیل امین) به اذن خداوند (بر امام عصر (عج)) از هر فرمان (و دستور الهی و سرنوشت خلق) نازل گرداند ﴿ این شب رحمت و سلامت و تهنیت است تا صبحگاه (۱)

واژه مهر است و بخشش ای ندیم	ذکر بسم الله الرحمن الرحيم
بدرستی که فرستادیم ما	در شب قدر این کلام الله را
و تو را آگاه نتوان کرد کس	که بزرگ این لیلۃ القدر است بس
لیلۃ القدر عزیز اندر مقام	هست بالاتر از ألف مہ مدام
می شود خیل ملک با روح نیز	نازل، آن روحست جبریل عزیز
و در آن با اذن رب ذوالکرم	می شود نازل زکل امره هم
و سلامت اندر آن شب از اله	هست بهر بندگان تا صبحگاه

از امام صادق علیه السلام منقول است که آن حضرت فرمود: ابو محمد (امام سجاد علیه السلام) فرمود که حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام در حالی که حضرت امام حسن و امام حسین علیهم السلام در خدمتش بودند حضرت سوره مبارکه قدر را خواند آن دو بزرگوار عرض کردند که ای پدر ما به سبب او در تو حلاوتی می یابیم؟ حضرت فرمود: ای فرزندان رسول خدا صلی الله علیه و آله و فرزندان من آگاه باشید که من درباره او چیزی را می دانم که شما از آن آگاه نیستید زیرا وقتی که این سوره مبارکه فرو آمد جدتان رسول خدا صلی الله علیه و آله مرا خواست و این سوره (قدر) را بر من خواند، و به دوش راستم زد و

فرمود: ای برادر و وصی و ولی من بر ائمت! و ای نبرد کننده با دشمنانم تا روز قیامت این سوره بعد از من برای تو و بعد از تو هم برای فرزندان تست. زیرا برادرم جبرئیل از فرشته‌ها، چیزهای تازه‌ای درباره ائمت در این شب (قدر) به من آورده و همان چیزهای نو بتو آورده می‌شود مانند چیزهای نو مقام نبوت و برای او در دل تو و در دل‌های اوصیای تو نور تابناکی است تا بر آمدن صبح حضرت قائم (عج) و اما فرموده خدایتعالی «خیر من الف شهر» یعنی بهتر و بالاتر از هزار ماه می‌باشد. مقصود از آن خیر، حضرت فاطمه علیها السلام و فرزندان گرامی آن حضرت می‌باشند.

و فرمایش خدایتعالی «تنزل الملائكة و الروح فیها» یعنی ملائکه و روح یعنی جبرئیل بر امام عصر (عج) نازل می‌شود. منظور از روح، روح القدس که همان جبرئیل امین است که همراه عده‌ای از فرشته‌ها در شب قدر بر روی زمین و به حضور امام عصر (عج) می‌آیند و سلام به محضر امام عصر (عج) می‌کنند.

«من کل امر سلام» یعنی هر کاری صلح و آشتی است و سلام و درود از ناحیه پروردگار عالم است به خاتم انبیاء و اوصیای او که علی بن ابیطالب و فرزندان گرامی آن حضرت می‌باشند تا می‌رسند به آخرین اوصیای الهی که وجود مقدس امام زمان (عج) می‌باشد.

«حتی مطلع الفجر» یعنی تا وقتی که حضرت قائم (عج) قیام نماید و عالم را با نور خود روشنائی ببخشد.

معنی شب قدر

عن الاصبع بن نباته عن علی بن ابیطالب علیه السلام قال: قال لی رسول الله صلی الله علیه و آله یا علی أتدری ما معنی لیلة القدر؟ فقلت: لا یا رسول الله صلی الله علیه و آله فقال علیه السلام ان الله تبارک و تعالی قدر فیها ما هو کائن الی یوم القیامة فکان فیها قدر عزوجل و لایتک و ولایة الائمة من ولدک الی یوم القیامة.

اصبع بن نباته از حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام روایت نموده که پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله بمن فرمود: یا علی! آیا معنی شب قدر را می‌دانی چیست؟ عرض کردم: نه یا رسول

الله! پیغمبر فرمود: خداوند تبارک و تعالی در آن شب به تقدیر و سرنوشتی که در روز قیامت خواهد بود، قضا و حکم و اندازه‌گیری نموده و در آنچه خدای عزوجل فرمان داد ولایت تو بود و نیز ولایت امامان از نژاد تو، تا روز قیامت.^(۱)

سوره بینه

﴿وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ﴾

یعنی این است آن دین (و راه راست سعادت) در قیامت. (۱)

شرف الدین النجفی... عن ابی بصیر عن ابی عبد الله علیه السلام فی قوله عزوجل «وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ» قال هو ذلك دین القائم (عج) (۲) شرف الدین نجفی از ابی بصیر از امام صادق علیه السلام روایت آورده که درباره قول خدای عزوجل (و آن دین استوار و آئین محکم و درست) فرمود: همانا این دین قائم علیه السلام است.

سوره والعصر

﴿وَالْعَصْرِ ۝١ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ۝٢ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

یعنی قسم به عصر (نورانی رسول یا دوران ظهور حضرت ولی عصر (عج)) که انسان همه در خسارت و زیان است مگر آنانکه به خدا ایمان آورده و نیکوکار شدند و به درستی و راستی و پایداری در دین یکدیگر را سفارش کردند (و به حفظ دین و اطاعت حق ترغیب و تشویق کردند).^(۱)

واژه مهر است و بخشش ای ندیم	ذکر بسم الله الرحمن الرحيم
و قسم به عصر و آن دوران نور	که ولی عصر را باشد ظهور
بدرستی که بود انسان در آن	نیز با عصیان و خسران و زیان
جز کسان کایمان بحق آورده اند	کارهای صالحی هم کرده اند
شد وصیت هایشان در حق هم	هم به صبرشان سفارش دم بدم

یکی از معانی والعصر: عصر حضرت ولی عصر (عج) و زمان قیام صاحب الزمان حضرت حجة بن الحسن العسگری روحی و ارواح العالمین له الفدا که دوازدهمین جانشین بحق خاتم الانبیاء و آخرین سفیر الهی و حجت خدا که در سلسله حجت های الهی صلوات الله علیهم اجمعین می باشد. رسول خدا ﷺ در خطبه غدیریه فرمود: ای مردم بدانید که بغض به علی نمی ورزد مگر شقی و او را دوست نمی دارد مگر متقی و به او ایمان نمی آورد مگر مومن منخلص بدانید که سوره عصر در مورد علی و آل او نازل شده است.

شیخین بزرگوار شیخ صدوق در اکمال الدین^(۲) و شیخ مفید (علیهما الرحمة) باسنادشان^(۳): عن المفضل بن عمر قال سألت الصادق جعفر بن محمد عليه السلام عن قول الله عزوجل «والعصر ان الانسان لفي خسر» قال عليه السلام العصر: عصر خروج القائم عليه السلام

۱- سوره والعصر.

۲- اکمال الدین، ج ۲، ص ۵۶۵، چاپ جدید.

۳- تفسیر شریف لاهیجی و تفسیر جامع، ج ۷، ص ۲۸۸ و برهان، ج ۴، ص ۵۰۴.

«ان الانسان لفي خسر» یعنی اعدائنا، (الا الذين آمنوا) یعنی بآیاتنا و عملوا الصالحات یعنی مواساة الاخوان و تواصوا بالحق یعنی بالامامة و تواصوا بالصبر یعنی بالعتره؛ حاصل: معنی این است که مفضل بن عمر گفت از حضرت صادق علیه السلام از تفسیر سوره والعصر پرسیدم؟ حضرت فرمود: مراد از والعصر: عصر خروج قائم آل محمد علیه السلام است. و مراد از «همه انسانها در زیانکاری هستند» دشمنان و غاصبین حق ما هستند. (که گرفتار سلاسل خسران ازل و ابدند) و مراد از (آنهاست که ایمان آورده‌اند) آن جماعتند که ایمان آورده‌اند بولایت ائمه اطهار، و عملوا الصالحات یعنی عمل صالح انجام داده‌اند یعنی حق و حقوق برادران دینی را رعایت کردند. و توصیه به حق کردند یعنی رعایت و سفارش به امامت ما نمودند و توصیه به صبر کردند یعنی ائمه علیهم السلام هستند که در راه دین و در راه خدایتعالی صبر کردند؛ (و مردم در روزهای جهل و نادانی اوقاتی که جامعه آلوده است یکدیگر را به صبر و استقامت در مقابل مصیبت و ناملازمات امر و توصیه کنند).

آری خدای تعالی به عصر حضرت ولی عصر (عج) سوگند یاد کرد که او عصارة جمیع نبوتها و رسالتها و امامتها و ولایتها، عصارة تمام کتابهای آسمانی و سنتهای پیامبران الهی می‌باشد در زیارت آن حضرت عرض می‌کنیم به ساعت اقدسش **السَّلَامُ عَلَى بَقِيَّةِ اللَّهِ فِي بِلَادِهِ وَ حُجَّتِهِ عَلَى عِبَادِهِ؛** سلام همه ما بر تو باد ای بقیة الله در زمینهای خدا و سلام همه ما بر تو باد ای حجت خدا بر بندگانش.

و در اعمال نیمه شعبان مرحوم محدث قمی (ره) ذکر فرمودند: (مَدَارُ الدَّهْرِ وَ نَوَامِيسُ الْعَصْرِ) یعنی محل گردش روزگار و نوامیس زمانه: غرض این است که وقتی خداوند سبحان به واسطه منزلت والا و عظمت عصر به آن سوگند یاد کند پس چه خواهد بود منزلت والا و مجد و عظمت و مقام و جلالت و عزت ولی عصر و صاحب الزمان (عج)؟

و اما آن عصر و زمان چه عصر و زمانی است که دوازدهمین جانشین بحق رسول الله صلی الله علیه و آله ولی عصر و صاحب زمان و نوامیس عصر و امام آن می‌باشد.

آن عصر خارج شدن انسان از خود بیگانگی به خود آشنائی و از صورت به

سیرت و از ظاهر به باطن خود و عصر بازگشت انسان به صفای درونی و فطرت و طبیعت و سرشت و انسانیت خود است.

آری عصر امام زمان (عج) عصر شکوفائی استعدادها و رشد عقلها و فکرهاست عصر ظهور عصاره همه نبوتها و رسالتها و ولایتها و امامتهاست، و عصر بروز تمام مفاهیم کتب آسمانی و مبانی همه سنتهای رسولان الهی است. عصر ولی عصر (عج) عصری است که زمان بیان حقائق دین و مفاهیم قرآن کریم و بیان معارف اسلام و عصر آموزش حکمتها و آموختن احکام و اجرای حدود الهی است و زمان کشف اسرار و نظام هستی و عصر نزول ملائکه آسمانی و ظهور جن و زمان نزول ادریس و عیسی علیه السلام از آسمان و عصر ظهور الیاس و خضر علیه السلام از زمین و ظهور اصحاب کهف و عده‌ای از مومنان راستین و زمان رجعت و برگشتن جمعی از مردگان برای یاری صاحب الزمان (عج) و عصر تسخیر آسمان و زمین و خورشید و ماه و ستارگان و زمان تسخیر بادهای و ابرها و دشتهای و کوهها و دریاها و حیوانات است و عصر نزول برکات آسمانی و زمان بروز و خارج کردن زمین دفینهای خود برای انسانها و عصر حکومت انسانیت بر هوای و هوس شیطانی، عقل بر شهوت و علم بر جهل و عصر حکومت انسانیت و فضیلت و عدالت و شرافت و کرامت و عظمت و شخصیت بر انسانهاست.

﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾

همانا همه انسانها در زیانکاری به سر می‌برند.^(۱)

خسران از دیدگاه قرآن کریم

قرآن کریم عوامل بسیاری را برای انحطاط انسان پرشمرده است و انسان را از آنها بر حذر می‌دارد و ما به ذکر چند آیه کریمه در اینجا بسنده می‌کنیم.

خداوند متعال می‌فرماید:

«فِي الْأَرْضِ أَوْلِيَاكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ»^(۲) و در زمین و میان اهل آن فساد می‌کنند به

۱- سوره العصر، آیه ۲.

۲- سوره بقره، آیه ۲۷.

حقیقت زیانکار آن عالم آنها هستند.

«وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ»^(۱) و هر که غیر از اسلام کامل تام دینی را اختیار کند، پس هرگز از او پذیرفته نمی شود و آن کس روز قیامت از جمله زیانکاران و منحطان خواهد بود.

خداوند متعال می فرماید:

«وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ»^(۲) یعنی و آنان که به باطل ایمان آورده و به خداوند متعال کافر شدند آنها زیانکاران می باشند.

«وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا»^(۳) یعنی و هر کس شیطان را دوست و یاور خود انتخاب کند نه خداوند متعال را، پس به تحقیق آن کس سخت زیان کرده و منحط گشته است زیان و انحطاطی که بر هیچ عاقلی پوشیده نیست.

از این آیات این چنین استفاده می شود که هر انسانی اگر پیرو هوای نفس خود باشد و در مسیر شیطان رود او در دنیا ضرر کرده و آخرت هم جز افراد خسران مبین می باشد.

«إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ»^(۴) مگر آنهایی که ایمان آورده اند و عمل صالح انجام داده اند.

کمال انسان بر اساس چهار اصل استوار است

۱. ایمان ۲. عمل صالح ۳. حق ۴. صبر.

یکی از چیزهایی که در ایمان مورد بحث و گفتگو است مسئله اهل بیت وحی علیهم السلام است که محور ایمانند.

اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام اسوه حسنه و الگوی کمال انسان و معیار ایمان برای همه مومنان هستند آن چنان که رسول اکرم صلی الله علیه و آله بوده است چه اینکه آن

۲- سوره عنکبوت، آیه ۵۲.

۴- سوره والعصر، آیه ۳.

۱- سوره آل عمران، آیه ۸۵.

۳- سوره نساء، آیه ۱۱۹.

حضرت شجره طیبه الهیه و اهل بیت طاهرینش ثمره آن می باشند. مرحوم شیخ صدوق در کتاب اعتقاد از حضرت صادق علیه السلام روایت می کند که آن حضرت فرمود: آیه ای در قرآن کریم نیست که اولش «یا ایها الذین امنوا» باشد مگر آنکه علی بن ابی طالب علیه السلام امیر و پیشگام و شریف و اول آنست و نیست آیه ای که انسان را به سوی بهشت سوق دهد مگر آنکه آن ایه در شان نبی اکرم و ائمه معصومین و شیعیان و پیروان آنان می باشد و نیست آیه ای که انسان را به سوی آتش جهنم سوق دهد مگر آنکه آن آیه درباره دشمنان و مخالفان آنان است.

ائمه علیهم السلام مظهر ایمان خداوند هستند و پیروان آنها هم مظهر ایمان خداوند هستند و پیروان آنها هم مظهر ایمانند زیرا تنها مومنان راستین حزب الله تعالی هستند که هرگز مغلوب نمی گردند که خداوند متعال می فرماید:

«وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ»^(۱) یعنی و هر که ولی و فرمانروای او خداوند متعال و رسولش و مومنان راستین باشند پس به تحقیق حزب الله تعالی در دنیا و آخرت غالب و پیروز هستند.

اهل ایمان در دنیا و آخرت در امنیت به سر می برند

اهل ایمان راستین ترس و وحشتی از غیر خداوند متعال ندارند، و قرآن درباره آنها می فرماید: «وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا»^(۲) یعنی و کسی که به خداوند ایمان دارد و اعمالش نیکوست از هیچ ستم و آسیبی بیم ناک نخواهد بود.

آری مومن از هیچ رنج قبض روح و فشار قبر و از خوف نکیر و منکر و عالم برزخ و از صحنه هولناک و صف ناپذیر روز قیامت و از هر درد و رنج و غم و اندوه و از فراق اولیاء الله تعالی در امانند و از انواع نعمتهای جسمی و روحی برخوردارند بلکه از برخورد بسیار نیک و عطوفت... ملائکه و فرشتگان الهی نیز بهره مند می باشند.

۱- سوره مائده، آیه ۵۶.

۲- سوره طه، آیه ۱۱۲.

آری مومنان راستین به واسطه ایمانشان از تمام امنیتهای دنیوی و اخروی جسمی و روحی و مادی و معنوی... در ابعاد گوناگون برخوردار و در امانند.

اهل ایمان در آئینه قرآن

«الَّذِينَ آمَنُوا وَ لَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَ هُمْ مُهْتَدُونَ»

آنان که ایمان آوردند و ایمان خود را به ظلم و ستم آلوده نکرده‌اند
ایمنی آنها راست و هم آنها به حقیقت هدایت یافته‌اند. (۱)

«مَنْ آمَنَ وَ عَمِلَ صَالِحًا قَدْ أَتَىكَ لَهْمُ جَزَاءِ الضَّعْفِ بِمَا عَمِلُوا وَ هُمْ فِي الْغُرَفَاتِ آمِنُونَ»

کسانی در امانند که عمل صالح انجام داده و اینها کسانی هستند
که اعمال صالحشان مضاعف و افزون است و در غرفه‌های بهشت
ابدی ایمن و آسوده خاطرند. (۲)

«قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ»

تنها مومنان راستین رستگارند. (۳)

بنابراین انسان مومن به مرحله‌ای از ایمان می‌رسد که ایمانش را خالص می‌کند و فقط در مسیر دین و در مسیر مولایش امام زمان (عج) حرکت می‌کند زیرا امیرالمومنین علیه السلام فرمودند: «زِينَةُ الْقُلُوبِ إِخْلَاصُ الْإِيمَانِ» یعنی آرایش و زینت دلها اخلاص ایمان است باز آن حضرت فرمود: «يَحْتَاجُ الْإِيمَانُ إِلَى الْإِخْلَاصِ» یعنی ایمان نیاز مبرم به اخلاص دارد (یعنی بدون خلوص نیست ایمان تحقق نمی‌یابد) باز آن حضرت فرمود: «الْإِيمَانُ إِخْلَاصُ الْعَمَلِ» یعنی ایمان همان اخلاص عمل است. باز مولایمان فرمود: «الْإِخْلَاصُ أَعْلَى الْإِيمَانِ» یعنی اخلاص بالاترین ایمان است؛ همه این مراحل ایمان درست است اما انسان ولایت نداشته باشد ایمانش صفر است.

۲- سوره سباء، آیه ۲۷.

۱- سوره انعام، آیه ۸۲.

۳- سوره مومنون، آیه ۱.

رکن دوم کمال انسان عمل صالح است

که در این سوره والعصر می خوانیم: «الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ» یعنی مگر آنهایی که ایمان به خداوند آورده اند و عمل صالح انجام داده اند (رستگار هستند)

آری: خدای تعالی در این سوره شریف دومین رکن از چهار رکن کمال انسانی را عمل صالح دانست که اولین رکن و نخستین نمود معرفت انسان به آفریدگار جهان که کمال انسان به آن است ایمان به خداوند سبحان است که «الَّذِينَ آمَنُوا» از درون قلب انسان آغاز می شود و عمل صالح «وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ» دومین رکن و نمودیست که از بیرون و جوارح و اعضاء بروز و ظهور کرده و خود را نشان می دهد. قرآن کریم در این باره می فرماید: «الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَىٰ لَهُمْ وَحُسْنُ مَآبٍ»^(۱) یعنی آنانکه به خداوند ایمان آورده و به عملهای نیک و صالح پرداختند خوشا بر احوال آنها و مقام نیکوی آنها.

جزای اهل ایمان چیست؟

«إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُولًا خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلًا»^(۲) و آنان که به خداوند کریم ایمان آورده و عمل صالح انجام دادند البته آنها در بهشت فردوس منزل خواهند یافت و همیشه در آن بهشت ابدی هستند و هرگز از آنجا نخواهند انتقال یافت. بنابراین باید عرض کنم که بین ایمان که در بحثهای گذشته به عرض رسید و عمل صالح که بنده باید انجام دهد از نظر نسب اربعه تساوی است چه اینکه هرگز از عمل صالح جدا نیست و هیچ عملی بدون ایمان صالح نیست چنانچه نماز بدون طهارت نماز نیست.

روی ناشسته نبیند روی حور لا صلاة گفت إلا بالطهور

آری: عمل صالح مانند نماز با طهارت است بنابراین دین بدون ولایت مانند نماز بدون طهارت است پس نتیجه این می شود که هر انسانی باید در کنار ولایت به

مرحله انسانیت می‌رسد زیرا ائمه معصومین علیهم‌السلام کلاً و وجود نازنین آقا امام زمان (عج) خصوصاً محور اصلی و چراغ هدایت بشریت می‌باشند اگر عملی هم قبول شود باید در کنار مولایمان امام زمان (عج) باشد.

«سومین رکن کمال انسان حق گفتن است»

آری: سومین رکن کمال انسان در این سوره که فرمود:

«و تَوَاصَعُوا بِالْحَقِّ» یعنی اهل کمال یکدیگر را به حق سفارش کنند یعنی حق

بینی و حق جوئی حق پذیری و حق گوئی.

با اینکه موضوع حق و حق گفتن بسیار وسیع و دامنه دارد در تمام ابعاد گوناگون زندگی انسان می‌باشد اما از حق تعالی که «هُوَ الْحَقُّ وَ مِنْهُ الْحَقُّ» در همه امورات زندگی استعانت و کمک خواسته و از «مَنْ بِهِ الْحَقُّ» یعنی ولی الله الاعظم حضرت بقیة الله امام زمان (عج) در همه حالات استمداد می‌جوئیم که آن چه حق و حقیقت است انجام داده و به آن جامعه عمل بپوشیم.

آری قرآن کریم درباره حق می‌فرماید:

«وَ شَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ»^(۱) یعنی رسالت حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم مطابق با واقع و

ثابت است ولایت ائمه علیهم‌السلام هم حق است از جانب پروردگار و رسول گرامش هم چنان که نماز و سایر اعمال از طریق پیغمبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم بر بندگان خدا واجب شده است.

حق ائمه معصومین در زیارت جامعه کبیره

در زیارت جامعه کبیره خطاب به اهل بیت عصمت و طهارت عرض می‌کنیم و می‌خوانیم: «وَ الْحَقُّ مَعَكُمْ وَ فِيكُمْ وَ مِنْكُمْ وَ إِلَيْكُمْ وَ أَنْتُمْ أَهْلُهُ وَ مَعْدَنُهُ» یعنی و حق با شما است و در شما و از شما و به سوی شما و شما اهل حق و معدن آنید: بحث مختصری در این زمینه محضر عزیزان بیان می‌دارم و آن است که «والحق معکم» که حق شما ائمه هدی هستید یعنی حق با ذات شما اهل بیت عصمت و طهارت

عجین شده است زیرا شما در مرتبه نورانیت حق تعالی می باشید زیرا تمام هستی به شما نسبت داده شده است.

«و فیکم» یعنی حق در شما است زیرا اینکه حق تعالی بلا واسطه در هویت و عین ثابت شما تجلی کرده است.

«و منکم» و حق از شماست زیرا تابش حق تعالی بر عوالم وجود از روزنه وجود شما است همانند نور خورشید پس شما ائمه علیهم السلام مظاهر حق تعالی در نظام آفرینش هستید که حضرت امام سجاده علیه السلام فرمودند: «نَحْنُ مَظَاهِرُهُ فِیکُمْ» یعنی ما مظاهر در شما هستیم.

«و الیکم» و حق با شما است یعنی هر کجا که باشید حق هم با شما است و به سوی شما است و شما هم به سوی حق هستید همچنانکه رسول خدا فرمود: «عَلِیُّ مَعَ الْحَقِّ وَالْحَقُّ مَعَهُ» علی با حق است و حق با اوست «و أَنْتُمْ أَهْلُهُ وَ مَعْدَنُهُ» و تنها شما اهل بیت رسول خدا صلی الله علیه و آله اهل حق و مظهر حق و بیان حق و صاحب حق و اساس حق و پایه حق و جای حق و مرکز هر حق و ظاهر و باطن حق هستید و مرکز حق و واقعی شایسته و بایسته حق فقط شما هستید رفتارتان حق گفتارتان حق پندارتان حق و عملتان حق و سرچشمه علوم انبیاء و رسولان الهی خصوصاً خاتم الانبیاء و فرشتگان هستید پس شما مختص به حق و حق مختص به شما و شما سزاوار حق و حق سزاوار شما است.

رکن چهارم انسان صبر است

«و تَوَاصَعُوا بِالصَّبْرِ» همدیگر را به صبر سفارش می کنند.

چهارمین رکن کمال انسان سفارش به صبر و پذیرش اهل کمال آن را از یکدیگر است.

صبر در آئینه قرآن

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اشْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ»^(۱) ای کسانی که

ایمان آورده‌اید کمک بگیرید به سبب صبر و نماز همانا خداوند با صابری است. «و آیه و توأصعوا بالصبر» که شامل جمیع انواع صبر در تمام ابعاد زندگی مادی و معنوی و دنیوی و اخروی... انسان می‌گردد.

صبر در آئینه روایات

در باره صبر روایات زیادی از اهل بیت عصمت و طهارت وارد شده است که مختصری از آنها را ذکر می‌کنم.

امیرالمؤمنان علی علیه السلام می‌فرماید: «وَالْعَبْرُ أَفَّةٌ وَ الصَّبْرُ شُجَاعَةٌ» یعنی عجز و واماندگی آفت و بیچارگی است (که انسان را از پا در می‌آورد) و صبر و بردباری در ابعاد مادی و معنوی و اعتقادی و اقتصادی و اخلاقی و اجتماعی... خود نوعی شجاعت و دلاوری است (که انسان را بر دشمن پیروز و غالب می‌سازد).

باز امام عارفان و امام صابران حضرت علی علیه السلام فرمود: «الصَّبْرُ مَطِيَّةٌ لِمَا تَكْبُرُوا، وَالْقَنَاعَةُ سَيْفٌ لَا يَنْبُؤُا وَ أَفْضَلُ الْعِدَّةِ الصَّبْرُ عَلَى الشَّدَّةِ»^(۱) یعنی صبر و بردباری در ابعاد زندگی انسان همانند مرکبی است که برو نمی‌افتد و قناعت همانند شمشیر برآنی است که کند نمی‌شود و برترین توشه شکیبایی بر سختی است.

باز امیرالمؤمنین فرمود: «وَ خَيْرُ الْمَرَائِبِ، مَرْكَبُ الصَّبْرِ»^(۲) یعنی بهترین مرکبها، مرکب صبر و بردباری است.

امیرالمؤمنان فرمود: «الصَّبْرُ مِفْتَاحُ الظَّفْرِ» صبر و بردباری در زندگی کلید پیروزی است.

رسول مکرم اسلام صلی الله علیه و آله فرمود: «الصَّبْرُ سِتْرٌ مِنَ الْكُرُوبِ وَ عَوْنٌ عَلَى الْخُطُوبِ» یعنی صبر پوششی است از ناراحتیها و مشکلات و غمها و اندوهها و کمکی است بر کارهای دشوار که با صبر بر آنها فائق می‌آید.

مرحوم شیخ صدوق در کتاب معانی الاخبار^(۳) روایت کرده است که جبرئیل بر

۱- شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۲۵۶.

۲- شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۱، ص ۳۱۹.

۳- معانی الاخبار، ص ۲۶۰.

رسول مکرم اسلام نازل شد و عرض کرد: ای رسول خدا ﷺ خداوند متعال مرا با هدیه‌ای به سوی تو فرستاد که تاکنون چنین هدیه‌ای به کسی عطا نفرمود: حضرت فرمود: آن هدیه چیست؟ جبرئیل گفت: صبر و بهتر از صبر،... حدیث طولانی است که در پایان حدیث رسول خدا ﷺ فرمود به جبرئیل که تفسیر صبر چیست؟ گفت: انسان صبر کند در رنج و محن و تعب، همان طوری که در خوشیها صبر می‌کند و صبر کند در تهیدستی همان طوری که صبر می‌کند در حال رفاه و آسایش و ثروت و صبر کند در درد و بلا همان طوری که صبر می‌کند در عافیت و تندرستی، پس هیچ‌گاه در گرفتاریها نزد مخلوق از حالش شکایت و گله نکند.

امیرالمومنین علیه السلام فرمود: «وَالدَّهْرُ يَوْمَانِ: يَوْمٌ لَكَ وَ يَوْمٌ عَلَيْكَ فَإِذَا كَانَ لَكَ فَلَا تَبْتَظِرُ وَإِذَا كَانَ عَلَيْكَ فَاصْبِرْ»^(۱) یعنی و روزگار دو روز است روزی برای خوشی و کامرانی تو و روزی برای سختی و ناکامی است پس روزی که برای خوشی تو بود در خوشی سرکشی مکن (ظلم و ستم روا مدان) و روزی که برای سختی تو بود بردبار و صبر پیشه خود قرار بده (بی‌تابی مکن و خود را پست و تسلیم باطل قرار مده)
باز امیرالمومنین علیه السلام فرمودند: «وَالصَّبْرُ يُنَاضِلُ الْحِدْثَانَ، وَالْجَزَعُ مِنْ أَعْوَانِ الزَّمَانِ»^(۲) یعنی و صبر و شکیبائی رنجها و سختیهای روزگار را دور می‌کند و بی‌تابی از یاری کنندگان زمانه است (که انسان را شکسته و فرسوده می‌سازد).
سعدی:

منشین ترش تو از گردش ایام که صبر گر چه تلخست ولیکن بر شیرین دارد
حافظ می‌گوید:

روزی اگر غمی رسد تنگ دل مباش

رو شکر کن مباد که از بد بدتر شود

ای دل صبور باش و مخور غم که عاقبت

این شام صبح گردد و این شب سحر شود

ارتباط ایمان با صبر

درباره ایمان و صبر آیات و روایات فراوانی وارد شده است که در این باره مختصری به بحث و گفتگو می‌پردازیم.

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ»^(۱) ای کسانی که ایمان آورده‌اید در کار دین صبور باشید و یکدیگر را به صبر و مقاومت سفارش کنید و مهیا و مراقب کار دشمن بوده و خداترس باشید که فیروز و رستگار گردید.

از عبدالله بن مسعود روایت شده است که رسول خدا ﷺ فرمود: «إِنَّ الصَّبْرَ نِصْفُ الْإِيمَانِ، وَالْيَقِينُ، الْإِيمَانُ كُلُّهُ» همانا صبر نصف ایمان و یقین تمام ایمان است. باز رسول خدا ﷺ فرمود: «الْإِيمَانُ نِصْفَانِ: نِصْفٌ فِي الصَّبْرِ وَنِصْفٌ فِي الشُّكْرِ» یعنی ایمان بدو قسم تقسیم می‌شود: نصف آن در صبر و شکیبایی و نصف دیگر در شکر و سپاسگزاری است.

امیرالمومنین علیه السلام فرمود: «الْيَقِينُ فَوْقَ الْإِيمَانِ وَالصَّبْرُ فَوْقَ الْيَقِينِ» یعنی یقین بالاتر از ایمان است و صبر و شکیبایی بالاتر از یقین است.

باز امیرالمومنین علیه السلام فرمود: «لَا أَيْمَانَ كَالصَّبْرِ» یعنی نیست ایمانی همانند صبر. امام صادق علیه السلام فرمود: «الصَّبْرُ رَأْسُ الْإِيمَانِ» صبر و شکیبایی سر ایمان است. امام باقر علیه السلام فرمود: زمانی که وفات پدرم علی بن الحسین علیه السلام فرا رسید مرا به سینه خود چسبانید و فرمود: فرزندم اکنون وصیت می‌کنم تو را به چیزی که پدرم در آخرین لحظات حیاتش مرا به آن وصیت فرمود که پسرم در راه حق صبر و بردباری را پیشه کن گر چه به ظاهر تلخ آید.

چه نیکو گفت شاعر:

هر که اندر راه حق صابر بود

بسر مراد خویشتن قسادر بود

صبر باید تا شود یکسو فرج

زانکه گفت الصبر مفتاح الفرج

صد هزاران کیمیا حق آفرید

کیمیائی همجو صبر آدم آفرید

چون بمانی بسته در بند حرج

صبر کن الصبره مفتاح الفرج

غیر حق جمله عدواند، اوست دوست

با عدو از دوست مشکوت کی نکوست

سوره نصر

﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ﴾

یعنی چون هنگام فتح و پیروزی با یاری خداوند فرا رسد. (۱)

چونکه آید یاری و فتح خدا فوج فوج آیند در دین شما
 یعنی زمانیکه یاری خدا و فتح و پیروزی آمد از آن آیاتی است که بزمان قیام
 حضرت قائم علیه السلام تاویل شده است.
 و منظور این از فتح و پیروزی حضرت قائم آل محمد صلی الله علیه و آله است در کتاب تزیل و
 تحریف احمد بن محمد سیاری روایت است که فرمودند در آیه شریفه «إِذَا جَاءَ
 نَصْرُ اللَّهِ» مراد از فتح قائم (عج) است.
 و در تفسیر علی بن ابراهیم مذکور است درباره آیه مبارکه نصر من الله که اشاره
 دارد به فتح حضرت قائم (عج).